

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Marek Marcibál

**Jak je diskontován trest při sjednání dohody
o vině a trestu?**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. Bc. Libor Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra ekonomie a empirických právních studií

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 8. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 146 znaků včetně mezer.

Marek Marcibál

V Praze dne 30. 8. 2024

Rád bych touto cestou poděkoval svému vedoucímu práce Liboru Duškovi za cenné rady, hodnotné rady, postřehy a vstřícný přístup při vedení diplomové práce. Dále bych rád poděkoval své rodině, přítelkyni Adéle za jejich neutuchající podporu během studia a přátelům, zejména Tereze, Aničce a Matějovi.

Obsah

Úvod.....	6
1. Obecně o dohodě o vině a trestu v angloamerické právní kultuře	8
2. Obecně o dohodě o vině a trestu v České republice.....	12
3. Alternativní instituty	21
3.1 Zkrácené přípravné řízení	22
3.2 Podmíněné zastavení trestního stíhání	25
3.3 Prohlášení viny	27
3.4 Prohlášení některých skutečností za nesporné	29
4. Dohoda o vině a trestu z pohledu ekonomické analýzy práva.....	33
4.1 Základní literatura ekonomické analýzy práva	34
4.2 Tržní mechanismy a asymetrie informací.....	41
4.3 Postavení státního zástupce	44
4.4 Shrnutí teoretické části	47
5. Data a metodologie	48
5.1 Popis datových souborů a vymezení použitých dat.....	51
6. Empirie.....	53
6.1 Popisné statistiky schválených dohod o vině a trestu	55
6.2 Vytíženost státních zastupitelství	61
6.3 Uložené tresty	65
6.3.1 Podmíněný trest odnětí svobody	65
6.3.2 Nepodmíněný trest odnětí svobody.....	68
6.3.3 Alternativní tresty.....	70
6.4 Regresní analýza	74

7. Normativní doporučení.....	84
Závěr	88
Seznam použitých zdrojů	90

Úvod

Dohoda o vině a trestu je v právním řádu České republiky relativně novým institutem, který byl uzákoněn v roce 2012. Tento institut je velmi populární mezi zeměmi *common law*, především v USA¹, kde je skrze dohodu vyřešeno až 97 % všech trestních případů². Zdejší původně přijatá právní úprava však byla poměrně restriktivní a nastavovala přísné podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu, vlivem čehož nebyl tento institut orgány činnými v trestním řízení téměř využíván. V roce 2020 však zákonodárce přijal úpravu uvolňující pravidla pro využití dohody o vině a trestu. K nárůstu případů, které byly vyřešeny dohodou o vině a trestu došlo až v roce 2020, kdy zákonodárce přijal úpravu uvolňující pravidla pro její využití.

Tato práce se věnuje institutu dohody o vině a trestu a důvodům pro využití tohoto institutu v České republice. V části teoretické jsou popsána teoretická východiska tohoto institutu a porovnána právní úprava v USA s úpravou v České republice. Dále je dohoda o vině a trestu popsána z pohledu ekonomické analýzy práva, neboť je poměrně populárním institutem pro akademický výzkum, včetně různých navrhovaných modelů kontroly. Důležité je rovněž postavení státního zástupce, protože je to koneckonců on, kdo navrhuje sjednání dohody o vině a trestu a posléze ji předkládá soudu ke schválení. V závěru kapitoly srovnávám využití institutu dohody o vině a trestu v České republice se sousedním Slovenskem, které sloužilo zákonodárci jako inspirace při zavádění tohoto institutu do právního řádu České republiky.

Cílem práce je zodpovězení několika otázek, především zda existují na základě dat státních zastupitelství charakteristiky případů, které mohou mít prediktivní vliv na sjednání dohody o vině a trestu. Další otázkou, na kterou se tato práce pokusí odpovědět je, zda ke sjednání dohody o vině a trestu přistupují častěji státní zástupci z vytiženějších okresních státních zastupitelství, či nikoliv. Poslední výzkumnou otázkou je srovnání využití dohody o vině a trestu se zkráceným přípravným

---

¹ Nejvyšší soud USA označil v roce 2012 zdejší soudní systém jako systém dohod, ne systém trestních líčení. “is for the most part a system of pleas, not a system of trials.” *Missouri v. Frye*, 566 U.S. 134, 143–44 (2012).

² VIANO, E. C. Plea bargaining in the United States: A perversion of Justice. *Revue internationale de droit pénal*, 2012, 83.1: s. 109-145. [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/274631394_Plea_Bargaining_in_the_United_States_a_Perversion_Of_Justice

řízení, které je nejčastěji využívaným odklonem v trestním řízení, přičemž se jedná o administrativně jednodušší způsob vyřízení případu oproti dohodě o vině a trestu. Mělo by tedy převažovat jako způsob vyřízení trestního řízení pro trestné činy u nichž zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let³.

V části metodologické, v níž popisují data použitá pro analýzu rozdílů v užití institutu dohody o vině a trestu, včetně deskriptivních statistik relevantních pro další část, v níž budu analyzovat výsledky svých pozorování. Nejdříve se budu věnovat dosud schváleným dohodám o vině a trestu a jejich prvotní analýze z hlediska charakteristik pachatelů a uložených trestů. Dále budu tuto část věnovat metodám, které jsem pro analýzu těchto dat použil, včetně příslušných odkazů na odbornou literaturu z oboru ekonometrie.

V další části své diplomové práce popisují a interpretují výsledky zjištěné v rámci analýzy příslušných dat, tedy možné rozdíly na úrovni okresů v aplikaci dohody o vině a trestu. Tato empirická část je hlavním přínosem této práce, neboť dohoda o vině a trestu je sice předmětem výzkumu zahraniční odborné veřejnosti, avšak v České republice je tomuto institutu věnována pozornost téměř výhradně z hlediska trestněprávní teorie. V samém závěru se soustředím na normativní doporučení, která by mohla umožnit rozšířenější využití dohody o vině a trestu a současně zlepšit postavení obviněného. Zároveň navrhuji technické změny vypracování statistických listů trestních, které by přinesly lepší vhled do rozhodování státních zástupců a soudů.

---

³ K tomu srov. ust. § 179a odst. 1 trestního řádu.

1. Obecně o dohodě o vině a trestu v angloamerické právní kultuře

V úvodu své práce se věnuji obecným teoretickým východiskům, z nichž vychází úprava institutu dohody o vině a trestu jak v rámci angloamerické právní kultury označované jako *common law* (dále jen „*common law*“), tak v kontinentální právní kultuře označované jako *civil law* (dále jen „*civil law*“). Tato stručná teoreticko-právní část je nezbytná pro diskusi relevantní vědecké literatury v navazující části práce, pocházející právě ze zemí *common law* (vlivem popularity tohoto institutu⁴ nejčastěji z USA) a je nutné zhodnotit její externí validitu pro kontinentální Evropu.

Předně je nutno upozornit na povahu trestního procesu v *common law*, která se odlišuje od evropského kontinentálního pojetí. *Common law* tradičně využívá adversárního trestního procesu, definovaného následovně: „*Proces hledání závěrů o trestní odpovědnosti osob prostřednictvím obžaloby a obhajoby, kdy primární povinností obou stran je předkládání stanovisek v rámci dokazování. Soudce pouze zajišťuje, aby tímto skutečností vyšly navenek, resp. chápe postavení procesních stran a řízení samotné za sporné, kdy každá strana předkládá soudu vlastní důkazy.*“⁵ Z uvedeného lze vyčíst povahu adversárního procesu, kdy tento proces má povahu sporu mezi žalobcem (obžalobou) a žalovaným (obviněným). Žalovanému je v adversárním procesu přiznáno postavení procesní strany rovnocenné žalobci, které mu zajišťuje právo na formální obhajobu⁶ a rovnost zbraní. Důležitým prvkem legislativy *common law* je uplatnění tzv. *two case approach*, kdy každá ze stran předkládá porotě svou verzi případu, přičemž nese důkazní břemeno pro dokázání této verze. Sdělování skutečností významných pro druhou stranu se přitom řídí dle

---

⁴ VIANO, E. C. Plea bargaining in the United States: A perversion of Justice. *Revue internationale de droit pénal*, 2012, 83.1: s. 109-145. [cit. 2023-05-07]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/274631394_Plea_Bargaining_in_the_United_States_a_Perversion_Of_Justice

⁵ Martin E. A. *A Dictionary of Law*. Oxford: Oxford University Press, 2013. str. 10., ISBN-9780191726729,

⁶ Právem na formální obhajobu rozumíme právo obhájce mít a radit se s ním o průběhu obhajoby. K tomu srov. ust. § 2 odst. 13 ve spojení s ust. § 35 a násl. trestního řádu.

platných *disclosure rules*⁷, kdy strany nejsou povinny sdělovat některé skutečnosti, jako tomu je například v kontinentální Evropě⁸.

Institut dohádovacího řízení (také „*plea bargaining*“) je tradičním a velmi populárním institutem trestního práva procesního v oblastech *common law*, odkud se na přelomu druhého a třetího tisíciletí rozšířil do Evropy⁹. Zmíněná vysoká popularita tohoto institutu je dána mimo jiné agendou trestních soudů v USA, které projednávají nejen trestné činy, ale také přestupky¹⁰. Z tohoto důvodu jsou zdejší soudy zatíženy mnohem vyšším objemem agendy oproti specializovaným trestním senátům v rámci *civil law*. Za těchto okolností je nutno mít k dispozici právní nástroje a instituty, kterými lze soudní agendu alespoň částečně snížit, neboť soud v případě sjednání dohody o vině a trestu slouží pouze k potvrzení zákonnosti této dohody a zajišťuje dodržení ústavních práv obviněného. Tíha dohádovacího řízení je tedy zcela na ramenou státního zástupce, protože soudce v celém adversárním trestním řízení vystupuje jako strážce zákonnosti, jenž rozhodne o konečném trestu pro obžalovaného¹¹. Z tohoto důvodu je státní zástupce v systému *common law* vázán tzv. zásadou oportunity, díky níž se může rozhodnout nestíhat trestný čin, o němž se dozví, přestože jsou splněny zákonné podmínky pro zahájení trestního stíhání, z důvodu absence veřejného zájmu na samotném trestním stíhání či jeho nehospodárnosti¹².

---

⁷ SCHUON, C. *International Criminal Procedure. A Clash of Legal Cultures*. Hague: TMC Asser Press, 2010. 365 s. ISBN 9789067043007.

⁸ GROSS, J. Review of Disclosure in Criminal Proceedings [online]. 2011 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <http://www.judiciary.gov.uk/JCO%2FDocuments%2FReports%2Fdisclosure-review-september-2011.pdf>.

⁹ Francie zakotvila tento institut do svého právního řádu v roce 2004, Dánsko v roce 2009, Slovensko v roce 2006, Česká republika v roce 2012

¹⁰ MAYNARD, D. *Inside plea bargaining: The Language of Negotiation*. Vyd. 1. Arizona: Springer Science & Business Media, 1984, 270 str., ISBN-9780306415777

¹¹ Obžalovaní mají dle 6. dodatku Ústavy spojených států právo na veřejný proces, kdy je jejich vina posouzena nezávislou porotou. Constitution Annotated, *Constitution of the United States, Sixth Amendment*. [cit. 2023-05-12] Dostupné z: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-6/>

¹² MULÁK, J. K otázce procesní legality a oportunity v trestním řízení. In: *Právní prostor* [online]. 7. 12. 2021. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/k-otazce-zasady-procesni-legality-opportunity-v-trestnim-rizeni#link-note-16>

V *common law* je jako *plea bargaining* označován proces, při němž obviněný dozná vinu ze skutku, pro který je stíhán, výměnou za snížení trestu ze strany státního zástupce¹³. Obviněný se tímto jednáním vyhne hlavnímu líčení, ve kterém může být porotou shledán vinným a může mu být vyměřen vyšší trest v zákonné hranici s přihlédnutím k polehčujícím či přitěžujícím okolnostem. Jednou z výhod pro obviněného je možnost uplatnění institutu „*nolo contendere*“¹⁴, kdy obviněný prohlásí svou vinu v daném případě jako, řečeno terminologií ust. § 206a a násl. zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), nespornou skutečnost, o níž nemusí probíhat dokazování. Využitím tohoto institutu *common law* může obviněný docílit snížení vyměřeného trestu v příslušném trestněprávním řízení, neboť v řízení o sjednání dohody o vině a trestu uzavřené ve výše zmíněném režimu *nolo contendere* nepřiznává explicitně svou vinu¹⁵. V některých případech je tedy obviněný zjevně nakloněn uzavření této dohody.

Dle platné právní úpravy na federální úrovni lze *plea bargaining* iniciovat v rámci jakéhokoliv trestního řízení v USA. Z výše uvedeného vyplývá povaha *plea bargaining* jako téměř smluvního závazku¹⁶, kdy spolu procesní subjekty daného trestního řízení vyjednávají za neúplných informací. V tomto modelu má státní zástupce přístup k informacím ohledně ním získaných důkazů ve spolupráci s místními policejními orgány, nemá však jistotu o vině či nevině obviněného. Naproti tomu obviněný má jistotu o svém jednání, ale nemá jistotu ohledně právní kvalifikace. Dále má právo se seznámit s výsledky vyšetřování (pouze v rozsahu trestního stíhání, jenž je proti němu vedeno) či se svědky, kteří budou svědčit proti němu. Těm má právo pokládat otázky již v předsoudní fázi trestního řízení, aby bylo zaručeno právo obviněného na spravedlivý

---

¹³ Takto je proces sjednávání dohody o vině a trestu definován v publikaci HILL G., HILL, K.: *The people's law dictionary: taking the mystery out of legal language*, MJF BOOKS, 2002, 476 str., ISBN-978156315530

¹⁴ Nejlepší překlad tohoto institutu do českého jazyka: Přijímám navržený trest.

¹⁵ K tomu srov. ust. § 175a odst. 3 věta první.

¹⁶ K tomu srov. SCOTT, R., STUNTZ, W.: Plea Bargain as Contract, *The Yale Law Journal*, vol. 101, no. 8, 1992, pp. 1909-68.

proces¹⁷. Dále má obviněný povinnost připravit svou obhajobu a aktivně vyhledávat důkazy ve svůj prospěch, které později uplatní u řízení před soudem.

Důležitým aspektem samotného řízení je vyhledávání a provádění důkazů, jež jde k tíži stran procesu. Soud do provádění důkazů nezasahuje, jeho rolí je garance zákonnosti probíhajícího trestního řízení a vynesení trestu, pokud porota shledá obžalovaného vinným. Role soudu je tedy poměrně pasivní, což je ostatně v souladu s názorem některých právních teoretiků *common law*¹⁸. Taková úprava je z hlediska pojetí trestního řízení jako řízení kontradiktorního, v rámci něhož dochází ke střetu dvou stran s protichůdnými zájmy, zcela logická.

Institut dohody o vině a trestu je také velmi populární ve Spojeném království, kdy dvě třetiny obžalovaných před *Crown Court* a 80-90 % obviněných před *magistrates' courts* uznává svou vinu¹⁹. Tato statistika je z pohledu povahy obou trestních instancí poměrně pochopitelná, neboť před *Crown Court* jsou stíhány pouze *indictable offences*²⁰, které bychom mohli připodobnit k případům, v nichž rozhoduje Krajský soud jako věcně příslušný soud první instance, tedy případy dle ust. § 17 trestního řádu. V zásadě se jedná o zločiny²¹ a případy specifické trestné činnosti, která vyžaduje vyšší míru specializace soudců krajských soudů. Ti v prvním stupni rozhodují o agendě tvořící menšinu celé trestní agendy²², co se týče celkového nápadu trestní agendy v České republice²³.

---

¹⁷ Cornell Law School, Legal Information Institute [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/criminal_procedure

¹⁸ SPRACK, J. A practical Approach to Criminal Procedure. 14. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2012, 573 s. ISBN 9780199651955. S. 344

¹⁹ BRŇÁKOVÁ S., KORBEL F.: Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 9, s. 271.

²⁰ Section 51, Crime and Disorder Act 1988 [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/37/section/51>

²¹ K tomu srov. ust. § 14 odst. 3 věta první trestního řádu.

²² ŠÁMAL P., ŠÁMALOVÁ M., *Komentář k ust. § 17*. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*, 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 280-298

²³ V roce 2021 napadlo krajským soudům jako soudům prvního stupně celkem 1070 nových věcí. České soudnictví: Výroční statistická zpráva 2021, Ministerstvo Spravedlnosti ČR, str. 115 [cit. 2023-05-08] Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>

2. Obecně o dohodě o vině a trestu v České republice

Dohoda o vině a trestu je v právním řádu České republiky relativně dlouho fungujícím institutem, nicméně její využití bylo během prvních 10 let po zavedení velmi sporadické i přes narůstající počet (viz Tabulka 1 níže). Zákodárce na tuto skutečnost reagoval přijetím novely zákona č. 333/2020 Sb., která liberalizovala podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu. V letech 2020 až 2022 došlo k postupnému nárůstu počtu návrhů na uzavření dohody o vině a trestu z 269 na 632 případů ročně²⁴, jedná se tak sice o zlomek případů oproti praxi *common law*, ovšem v předchozím kontextu trestního řízení v České republice se jedná o nezanedbatelný posun.

Tabulka 1 - počet návrhů na uzavření DvT mezi lety 2012-2022.

Rok	Návrhy na schválení DvT ve vyšetřování	Návrhy na schválení DvT ve ZPŘ	Návrhy na schválení DvT celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	135	4	139
2019	154	6	160
2020	249	20	269
2021	506	25	531
2022	613	19	632

Zdroj: Zpráva o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2022, Textová část, zpracování: vlastní

²⁴ Zpráva o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2022, Textová část, Nejvyšší státní zastupitelství, str. 31 [cit. 2023-07-04] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2022/>

Trestní řízení v ČR, jako je tradiční pro země kontinentální právní kultury, nazýváme modifikovaným inkvizičním procesem či románsko-germánským procesem, neboť přejímá znaky typické pro řízení adversární (např. narůstající prvky kontradiktornosti řízení, úprava odklonů). Toto lze demonstrovat na ust. § 2 odst. 5 trestního řádu, v jehož poslední větě je stanovena možnost soudu doplnit dokazování v rozsahu nezbytném pro jeho rozhodnutí, doslovně pak: „*To (důkazní iniciativa procesních stran²⁵) nezavazuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.*“ Dle tohoto ustanovení trestního řádu tedy může soud aktivně vstupovat do řízení, čímž se jeho role odlišuje od role soudu v *common law*. Takový postup je pak zcela logický vzhledem k povaze trestního řízení kontinentální právní kultury. Dohodu o vině a trestu lze rovněž v rámci kontinentální Evropy popsat jako možnost částečné privatizace trestního řízení, při níž dochází k většímu prosazování individuálních zájmů obviněného²⁶. Tento institut lze rovněž chápat jako součást konceptu restorativní justice.

Dohoda o vině a trestu byla do právního řádu České republiky implementována zákonem č. 193/2012 Sb., s účinností od 1. 9. 2012. V důvodové zprávě uvádí zákonodárce tento institut jako jednu z možností, díky níž by mohlo dojít ke zkrácení doby vedení trestního řízení a rovněž jako prostředek, díky němuž by mohlo dojít ke zlepšení hospodárnosti řízení²⁷. Doslovně je v literatuře tento institut definován následovně: „*Podstatou dohody o vině a trestu je uzavření dohody mezi obviněným (zastoupeným obhájcem) a statním zástupcem, jejímž obsahem je přiznání obviněného ke spáchání stíhaného skutku a přesné vymezení trestněprávních následků, jež stát ze spáchání tohoto činu vůči obviněnému vyvodí, tj. zejména stanovení konkrétního trestu.*“²⁸

---

²⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s.

²⁶ ALBIN, E. "Funktionswandel strafrechtlicher Prozeßmaximen: Auf dem Weg zur „Reprivatisierung“ des Strafverfahrens?“, vol. 104, no. 2, 1992, pp. 361-397. <https://doi.org/10.1515/zstw.1992.104.2.361>

²⁷ Důvodová zpráva Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů, Sněmovní tisk 510/0 [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

²⁸ ŠČERBA, F. Budoucnost dohody o vině a trestu. In KALVODOVÁ, V. a kol. (ed.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 452.

Společně s tímto institutem přijal zákonodárce další alternativní možnosti skončení trestního stíhání, které se řadí mezi tzv. „*odklony largo sensu*“²⁹. Tyto trestněprávní teorie chápe jako nenárokovou alternativu k projednání věci v hlavním líčení při zachování plnohodnotnosti ostatních fází trestního řízení. *Odklony largo sensu* lze dále podřadit pod možnosti skončení sporu, které nejsou právem obviněného, neboť tomu náleží pouze právo na projednání jeho věci v hlavním líčení³⁰. Jedná se tedy o možnosti skončení trestního stíhání, které jsou v kompetenci státního zastupitelství, soudu i obviněného³¹. O dohodě o vině a trestu však obecně platí, že je její uzavření proti vůli státního zástupce nemožné, neboť státní zástupce podává soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu³², nese za tento procesní postup odpovědnost³³ a přípravném řízení vystupuje jako *dominus litis* (pán sporu) zastupující veřejnou žalobu³⁴. Rovněž může, dle ust. § 314o odst. 5 trestního řádu, vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu jednostranně zpět, přičemž toto právo náleží rovněž obviněnému, ač to zákonodárce výslovně neupravil³⁵.

Z hlediska ekonomické analýzy práva je tato skutečnost zásadní, neboť můžeme v tomto případě zkoumat chování jedinců za existence asymetrických informací o vedeném stíhání a různou úrovní nejistoty vyplývající ze skutkového stavu zjištěného orgány činnými v trestním řízení, kdy jsou v zásadě v pozici rovnocenných účastníků³⁶.

Zákonodárce v důvodové zprávě uvádí nutnost odlišit proces sjednávání dohody o vině a trestu od dohadovacího řízení (*plea bargaining*) z důvodu rozdílnosti trestního řízení jako takového. V důvodové zprávě je explicitně zmíněna možnost „*citlivého přebírání zkušeností a*

---

²⁹ Srov. PROVAZNÍK, J. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 80-82, či ZŮBEK, J. Odklony v trestním řízení a jejich současné i budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 3, s. 53-59

³⁰ K tomu srov. čl. 38 odst. 2 Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, publikované jako Ústavní zákon č. 2/1992 Sb. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

³¹ K tomu srov. například ust. § 175a odst. 1 ve spojení s ust. § 314o odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu.

³² K tomu srov. ust. § 175b odst. 1 trestního řádu.

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/17

³⁴ K tomu srov. čl. 80 Ústavy ČR a ust. § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ K tomu nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1860/19, ze dne 4. 2. 2020.

³⁶ Tamtéž.

případně i některých osvědčených institutů obžalovacího sporného systému *common law*³⁷ pro státy s tzv. románsko-germánským trestním procesem. Zákonodárce tedy v rámci uvedeného návrhu zákona č. 293/2012 Sb. začlenil do právního řádu České republiky částečně modifikované instituty typické pro *common law*, čímž dochází k jakési „angloamerikanizaci“ trestního práva.

Množství námitek³⁸ směřuje k prolomení zásady vyhledávací. Orgány činné v trestním řízení jsou totiž povinny postupovat při své činnosti tak, aby byla dodržena zásada materiální pravdy³⁹, k čemuž jim zákonodárce poskytuje nástroje jak v řízení přípravném, tak v řízení před soudem. Tato zásada trestního řízení je však při sjednání dohody o vině a trestu narušena, neboť základem celého procesu je doznání obviněného, které je považováno za královnu důkazů⁴⁰. Samo NSZ ve své Metodice k postupu státních zástupců při sjednávání dohody o vině a trestu ze dne 27. 1. 2019, sp. zn. 1 SL 111/2022 uvádí na str. 2 následující: „*Upuštění od dalšího dokazování a rychlé skončení věci jako důsledek sjednání dohody o vině a trestu přináší nejenom úsporu prostředků vynakládaných státem a obviněným na soudní proces.*“ Ke zmírnění trestu při sjednání dohody o vině a trestu NSZ připomíná, že zákon neurčuje konkrétní rozsah zmírnění trestu a ponechává tak prostor státnímu zástupci pro individualizaci trestu⁴¹.

Je však nutno zdůraznit i další aspekt práva na spravedlivý proces, a to povinnost orgánů činných v trestním řízení jednat bez zbytečných průtahů⁴². Zákonodárce v důvodové zprávě návrhu zákona zároveň explicitně zmiňuje úskalí románsko-germánského procesu: *"Zdlouhavost řízení může vést k oslabení hodnoty důkazu, navíc obviněný i poškozený jsou vystavováni nejistotě*

---

³⁷ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů, Sněmovní tisk 510/0 [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

³⁸ K tomu např. MUSIL, J., Dohody o vině a trestu jako forma konsensuálního trestního řízení, *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 4-26. MUSIL, J. Dohoda o vině a trestu – ano či ne?, In: ZÁHORA, J. (ed.). *Rekodifikácia trestného práva*, sborník. JELÍNEK, J., Dohadovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící, *Bulletin advokacie*, 10/2012, s. 19. PROVAZNÍK J., MULÁK, J., Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na zásady trestního řízení, *Bulletin advokacie*, 11/2021, s. 37. SOKOL, T., Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu, *Bulletin advokacie*, 5/2023, s. 15.

³⁹ K tomu MULÁK, J. *Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2019, 207 s.

⁴⁰ „*Confessio est regina probationum*“, překlad vlastní.

⁴¹ k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu. Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Brno 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022 [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>

⁴² K tomu srov. čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a ust. § 2 odst. 4 trestního řádu

*o výsledku řízení, vytrácí se vztah mezi trestným činem a trestem, neúměrně dlouho se udržuje stav, kdy obviněný, který je považován za nevinného, musí snášet zásahy do práv a svobod chráněných úmluvou.*⁴³

V souvislosti s tím je nutno poznamenat, že v roce 2012 a 2013, tedy v prvních letech po přijetí tohoto zákona, se trestní soudy potýkaly s agendou čítající 97 848 případů v roce 2012 a 101 108 případů v roce 2013⁴⁴. Přijetí tohoto, či jiného institutu, jenž by mohl trestnímu soudnictví ulehčit narůstající agendu, tak bylo zcela jistě na místě. Tento účel institut dohody o vině a trestu zpočátku zcela jistě nesplnil, neboť k jeho užití došlo v letech 2012 a 2013 pouze ve 147 případech⁴⁵. V posledních letech však dochází ke snížení objemu agendy, se kterou se potýká trestní soudnictví, kdy nápad u okresních soudů postupně klesal až na celkovou výši 61 267 případů v roce 2021⁴⁶.

Je ovšem nutno se ptát, z jakého důvodu původně (tedy v roce 2012) přijal zákonodárce takto omezenou právní úpravu oproti deklarovaným zahraničním vzorům a záměrům zákona. Návrh zákona nepřipouštěl možnost uzavření dohody o vině a trestu v hlavním líčení, přičemž sám zákonodárce v důvodové zprávě uvádí nutnost respektovat povahu trestního řízení v ČR jako řízení inkviziční s prvky adversárního řízení, které se uplatňují právě při hlavním líčení. Dále zákon nepočítal s možností uzavřít dohodu o vině a trestu při probíhajícím trestním řízení u specifikovaných trestných činů. Konkrétně v případě trestných činů, jimiž byla způsobena smrt, zvláště závažných zločinů, v řízení proti uprchlému a v řízení ve věcech mladistvých. Zákonodárce rovněž v případě procesu sjednání dohody o vině a trestu stanovil povinnost ustanovit obviněnému obhájce, což mohlo přispět k neochotě státních zástupců iniciovat sjednání dohody o vině

---

⁴³ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů, Sněmovní tisk 510/0 [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

⁴⁴ České soudnictví: Výroční statistická zpráva 2021, Ministerstvo Spravedlnosti ČR, s. 49 [cit. 2023-05-08] Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>

⁴⁵ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021, Textová část, Nejvyšší státní zastupitelství, str. 32 [cit. 2023-05-08] Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf

⁴⁶ České soudnictví: Výroční statistická zpráva 2021, Ministerstvo Spravedlnosti ČR, s. 49 [cit. 2023-05-08] Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice>

a trestu⁴⁷. Skutečnost nutné obhajoby ve smyslu ust. § 36 odst. 1 písm. d) trestního řádu byla podrobena kritice jak ze strany odborné veřejnosti, tak ze strany státních zástupců.

Tyto nedostatky tuzemské právní úpravy byly částečně odstraněny novelou zákona č. 333/2020 Sb. s účinností od 1. 10. 2020. Uvedená novela odstranila negativní podmínku nemožnosti sjednání dohody o vině a trestu u zvláště závažných zločinů⁴⁸ a rovněž zrušila povinnost ustanovení obhájce pouze pro účely sjednání dohody o vině a trestu. Tímto však nejsou dotčena ustanovení trestního řádu o nutné obhajobě v § 36 a § 36a trestního řádu. Zákonodárce rovněž přidává nové zákonné ust. § 206b: *povinnost soudu poučit obžalovaného o možnosti sjednání dohody o vině a trestu a o důsledcích s tím spojených, má-li to za důvodné*⁴⁹, prostřednictvím čehož se soud snaží motivovat k vyřešení sporu cestou odklonu mimo hlavní líčení. Za tímto účelem může soudce odročit hlavní líčení, a poskytnout tak státnímu zástupci a obviněnému dostatek času ke sjednání dohody.

V případě sjednání dohody o vině a trestu během hlavního líčení soud dále postupuje dle ust. § 314q odst. 3 až 5 trestního řádu. Klíčovou je rovněž novelizace ust. § 177 trestního řádu, která vkládá nové písm. d), dle něhož je návrh na uložení trestu s uvedením jeho druhu a výměry obligatorní náležitostí obžaloby. Obviněný tedy může jednoduše porovnat navrhovaný trest v obžalobě s trestem, který mu hrozí v případě sjednání dohody o vině a trestu.

V některých aspektech přijaté právní úpravy lze nepochybně vysledovat inspiraci sousedním Slovenskem, které zavedlo dohodu o vině a trestu do svého právního řádu již v roce 2006. Zákonodárce se však ve výše uvedených případech od znění slovenské právní úpravy odchýlil. Rovněž je nutno zmínit podněty⁵⁰ k uzavření dohody o vině a trestu, neboť slovenský zákonodárce se vydal cestou mimořádného snížení trestu odnětí svobody až o jednu třetinu⁵¹ pod

---

⁴⁷ KUČERA, J. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2, s. 71.

⁴⁸ K tomu srov. znění ust. § 175a odst. 8 trestního řádu do 1. 10. 2020 a znění od 1. 10. 2020.

⁴⁹ K tomu viz. ust. § 206b odst. 1 věta první trestního řádu

⁵⁰ *Incentives*. Překlad vlastní, na základě definice v Cambridge English Dictionary [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/incentive>

⁵¹ ust. § 39 odst. 4 zákona č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon, ve znení neskorších predpisov [online]. [cit. 2023-07-13] Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/>

zákonnou hranici, oproti tomu český trestní řád takové ustanovení neobsahoval. Dopad sjednání dohody o vině a trestu na konečný trest vyneseny soudem zmiňuje pouze ust. § 39 odst. 1. Tato skutečnost se změnila zákonem č. 333/2020 Sb., který do ust. § 58 vložil odst. 3 trestního zákoníku, na jehož základě může soud přistoupit ke snížení trestu odnětí svobody až o jednu třetinu při splnění zákonných podmínek⁵². Současně je však třeba přihlížet k výměrám dolní hranice trestu odnětí svobody stanoveným v ust. § 58 odst. 4 trestního zákoníku.

K samotnému procesu uzavírání dohody o vině a trestu je vhodné řešit otázku časování sjednání dohody o vině a trestu. K němu by mělo ideálně dojít během přípravného řízení, nejpozději v hlavním líčení před zahájením dokazování. Výjimečně lze dohodu o vině a trestu uzavřít kdykoli v průběhu hlavního líčení, neboť nepochybně platí ust. § 206b trestního řádu. V této souvislosti je však třeba upozornit na recentní judikaturu Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 5 Tz 32/2022, konkrétně na bod 12 usnesení, v němž Nejvyšší soud uvádí následující: *„Nelze se ztotožnit ani se závěrem ministra spravedlnosti, že nově přijatá úprava podle § 206b tr. ř. umožňuje kdykoli v průběhu řízení před soudem prvního stupně schválit uzavřenou dohodu o vině a trestu. Systematické zaražení posledně zmíněného zákonného ustanovení do právní úpravy počátku hlavního líčení svědčí pro závěr, že tento postup je možný a vhodný především na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování soudem prvního stupně.“* Tento právní názor Nejvyššího soudu je podpořen Nejvyšším státním zastupitelstvím⁵³, dochází tedy k určitému zúžení manévrovacího prostoru obviněného. Takový právní názor je rovněž ekonomicky racionální, hlavním smyslem sjednání dohody o vině a trestu je úspora času v trestním procesu, tudíž přínos dohody sjednané v hlavním líčení je minimální.

Tato skutečnost by však dle mého názoru neměla příliš ovlivnit náchylnost ke sjednání dohody o vině a trestu, neboť obviněný má výslovné právo seznámit se s výsledky vyšetřování a popřípadě činit návrhy na jeho doplnění⁵⁴. Obviněný tak má k dispozici veškeré podklady,

---

⁵² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018.

⁵³ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu. Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Brno 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022 [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>

⁵⁴ Ust. § 166 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

z nichž vyšetřovací orgán⁵⁵ vychází před podáním obžaloby. Obviněný tedy může se svým obhájcem po prostudování trestních spisů připravit strategii obhajoby v trestním řízení před soudem na základě kvality zjištěného skutkového stavu ze strany orgánů činných v trestním řízení a zhodnotit možnost iniciovat sjednání dohody o vině a trestu⁵⁶. V případě sjednání dohody o vině a trestu během přípravného řízení, což je ostatně hlavním záměrem zákonodárce, však může být právo obviněného na nahlížení do spisu omezeno⁵⁷. Klíčové pro dohodu o vině a trestu je omezení umožňující nahlížení do spisu až při sjednání samotné dohody⁵⁸ (k tomu podrobněji v kapitole 7.).

V neposlední řadě bych si dovolil upozornit na několik odborných článků ze Slovenska z důvodu značné podobnosti právní úpravy v obou zemích a rovněž z důvodu explicitního zmínění Slovenska jako inspirace v tomto případě. Zajímavá zjištění přináší Čentěš a Magviašová (2008), kteří analyzují úspěšnost slovenských prokurátorů při vyzvání stíhaného ohledem možnosti sjednat dohodu o vině a trestu dle ust. § 232 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok. Dle dostupných dat reagovalo v první polovině roku 2006 pozitivně na výzvu prokurátorů 1 038 (46, 14 %) z celkového počtu 2 250 obviněných⁵⁹. Zákonodárce na Slovensku rovněž přijal za cíl dosáhnout vyřízení trestních věcí v rámci odklonů prostřednictvím dohody o vině a trestu v 80 % případů⁶⁰. V prvním roce po přijetí zákonné úpravy dohody o vině a trestu došlo ke schválení celkem 1 833 dohod⁶¹. Dohoda o vině a trestu tak byla schválena pouze v 7 % případů, tedy daleko za cílem, který zákonodárce přijal. Přesto se jedná o vyšší podíl dohod o vině a trestu, než v České republice i po liberalizaci pravidel pro sjednání dohody o vině a trestu v roce 2020.

Vysvětlení nenabízí znění trestních předpisů, která jsou téměř totožná⁶², a stanovují možnost být iniciátorem sjednávání dohody o vině a trestu pro obě strany trestního řízení.

---

⁵⁵ V tomto případě příslušný útvar Policie České republiky dle ust. § 161 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ Srov. ust. § 175a odst. 1 trestního řádu

⁵⁷ K tomu srov. ust. § 65 odst. 2 trestního řádu.

⁵⁸ K tomu srov. ust. § 65 odst. 2 věta třetí trestního řádu.

⁵⁹ VRÁBLOVÁ, M. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*, 7/2007, s. 192.

⁶⁰ *Tamtéž*.

⁶¹ Štatistická ročenka 2006, sekcia justičnej informatiky a štatistiky MS SR [online]. [cit. 2023-08-09]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/stat/roc/07/index.htm>

⁶² K tomu srov. znění ust. § 175a odst. 1 trestního řádu a ust. § 232 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok.

V případě zahájení jednání a jiných procesních úkonů spojených se samotnou dohodou o vině a trestu si strany samozřejmě nejsou rovny, neboť státní zástupce je ten, kdo je stále pánem přípravného řízení a může návrh obviněného odmítnout bez dalšího⁶³. Poněkud komplikovanější je forma postupu státního zástupce, který má dle čl. 61 odst. 5 Pokynu obecné povahy Nejvyššího státního zástupce ze dne 3. 9. 2019, č. 9/2019 Sbírkou pokynů Nejvyššího státního zástupce, obviněného vyzvat k vyjádření se k zamýšlenému sjednání dohody o vině a trestu. Trestní řád však nepočítá s tím, že by státní zástupce měl obviněného k něčemu vyzývat a očekávat jeho vyjádření⁶⁴.

---

⁶³ K tomu srov. ust. § 175a odst. 1 věta druhá ve spojení s ust. čl. 61 Pokynu obecné povahy Nejvyššího státního zástupce ze dne 3. 9. 2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení č. 9/2019 ve Sbírce pokynů Nejvyššího státního zástupce, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ ŘÍHA, J. *Komentář k ust. § 175a*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257-2292.

3. Alternativní instituty

V souvislosti s institutem sjednání dohody o vině a trestu je dle mého názoru nutno upozornit na instituty konkurující dohodě o vině a trestu, popřípadě instituty nahrazující. Jedná se o instituty prohlášení viny (též *guilty plea*), prohlášení některých skutečností za nesporné a podmíněného zastavení trestního stíhání. Rovněž je třeba vzít v úvahu vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení dle ust. § 179a trestního řádu.

Postavení těchto institutů je pro empirické účely této práce problematické, neboť se jedná o procesní úkony prováděné v rámci hlavního líčení před soudem, které nejsou zaneseny do statistických listů soudních. V důsledku toho nelze zcela jednoznačně určit celkový rozsah aplikace dohody o vině a trestu, neboť zmíněné konkurující instituty jsou z procesního hlediska instituty méně náročnými na zapojení procesních stran.

Tyto instituty mají rovněž význam při stanovení druhu a výměry trestu, neboť k nim soud obligatorně přihlíží dle ust. § 39 odst. 1 trestního řádu a lze je považovat za polehčující okolnost dle ust. § 41 písm. l) a m) trestního zákoníku. Výjimkou je konání zkráceného přípravného řízení. O jeho využití máme informace zpracované Ministerstvem Spravedlnosti České republiky, empirický výzkum odborné veřejnosti, či každoroční Analýzu trendů kriminality v České republice zpracovanou Institutem pro kriminologii a sociální prevenci. Využití zkráceného přípravného řízení můžeme pozorovat skrze data o odsouzených pachatelích trestných činů prostřednictvím podílu vydaných trestních příkazů, kterými je zkrácené přípravné řízení v drtivé většině případů vyřízeno.

3.1 Zkrácené přípravné řízení

Zkrácené přípravné řízení bylo do právního řádu České republiky vloženo v roce 2001 novelou zákona č. 256/2001 Sb., kterou se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Jedná se o zvláštní způsob postupu před zahájením trestního stíhání proti určité osobě⁶⁵, spočívající v rychlém konání přípravného řízení a následném rychlém přechodu do stadia řízení před soudem. Tento záměr ostatně vyplývá již z podmínek uvedených v ust. § 179a odst. 1 trestního řádu, dle něhož je ke konání zkráceného přípravného řízení možno přistoupit, pokud: *přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže a) podezřelý přistižen při činu či bezprostředně poté, nebo b) v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě uvedené v § 179b odst. 4 (tj. ve lhůtě 14 dnů) postavit před soud*⁶⁶.

Zkrácené přípravné řízení je od svého zavedení do právního řádu České republiky velmi populárním institutem⁶⁷, jenž je pravidelně využíván orgány činnými v trestním řízení. Díky výzkumu zdejších akademiků⁶⁸ můžeme rovněž pozorovat nárůst případů projednávaných v rámci zkráceného přípravného řízení a s tím spojené zkrácení doby, po kterou je trestní řízení vedeno (dochází k dosažení stejného cíle jako v případě dohody o vině a trestu). Je ovšem nutno zdůraznit nižší skutkovou náročnost těchto případů, díky níž by bylo dané řízení vedeno po kratší dobu.

---

⁶⁵ RŮŽIČKA, M. *Komentář k ust. § 179a*. In: ŠÁMAL P., GŘIVNA T., VÁLKOVÁ H. a kol.: *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 520-524.

⁶⁶ Srov. ust. § 179a odst. 1 trestního řádu.

⁶⁷ Podíl věcí vyřízených trestním příkazem se pohyboval v roce 2021 kolem 56% všech odsouzených v daném roce. K tomu SCHEINOST, M. a kol.: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2022. [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/470_Analyza_trendu_kriminality_v_Ceske_republice_v_roce_2020.pdf

⁶⁸ K tomu např. ZEMAN, P. a kol.: *Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení: zpráva z výzkumu*. [online]. [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/p_stud.html#s2008

Zkrácené přípravné řízení je v drtivé většině případů zakončeno podáním návrhu na potrestání ze strany státního zástupce dle ust. § 179c odst. 2 písm. a) trestního řádu, přičemž k podání návrhu je oprávněn pouze státní zástupce a jeho podání je při splnění podmínek v daném zákonném ustanovení obligatorní⁶⁹. Povaha návrhu na potrestání jako *de facto* zjednodušené obžaloby a jeho nižší procesní náročnost pro státní zástupce rovněž přispívá k popularitě tohoto institutu. Nižší procesní náročností jsou myšleny zákonné nároky dle ust. § 179d odst. 1 trestního řádu, neboť na rozdíl od obžaloby nemusí návrh na potrestání obsahovat odůvodnění. Absence nutnosti odůvodnění je dána existencí institutu zprávy o výsledku zkráceného přípravného řízení dle ust. § 179c odst. 1 věty první trestního řádu, na základě níž státní zástupce rozhodne o dalším postupu ve věci.

O návrhu na potrestání rozhoduje soud dle ust. § 314e trestního řádu formou trestního příkazu ve zjednodušeném řízení, jehož hlavní podstatou je další zrychlení a zjednodušení trestního procesu⁷⁰. Trestní příkaz, podobně jako návrh na potrestání, neobsahuje odůvodnění a jedná se tedy *de facto* o rozhodnutí ve formě zjednodušeného rozsudku. Zjednodušení je také možno pozorovat v možnosti podat opravné prostředky, kdy jediným přípustným opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je podání odporu.

Zkrácené přípravné řízení lze rovněž od 1. 9. 2012 zakončit podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu dle ust. § 179a odst. 2 písm. c) trestního řádu. Tento postup není však v praxi příliš využíván (viz Tabulka 1). Je třeba taktéž zmínit podmínku v ust. § 179a odst. 1 písm. a) trestního řádu, která předpokládá přistižení pachatele při činu či bezprostředně poté.

---

⁶⁹ RŮŽIČKA, M. *Komentář k ust. § 179c*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 2354-2364.

⁷⁰ ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 314e*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3569-3585.

Závěrem lze říci, že zkrácené přípravné řízení je v celé své podstatě institutem nahrazujícím sjednání dohody o vině a trestu ve skutkově jednoduchých případech. Především z důvodu zjednodušeného obstarávání důkazů dle ust. § 179a až § 179f trestního řádu a celkově poměrně jednoduché důkazní situace, kdy nedostatek formy jinak obvyklé ve vyšetřování není při jejich opatřování překážkou a podkladem pro skutková zjištění tedy mohou být i úřední záznamy o podaných vysvětleních, odborná vyjádření, znalecké posudky apod⁷¹. Státní zástupce má samozřejmě stále povinnost prokázat skutkový stav tak, aby o něm nebylo pochyb, jelikož ani hmotněprávní kvalifikace, ani skutkový stav nemůže být předmětem dohody⁷². Z hlediska nároků je pro státního zástupce jak administrativně, tak organizačně jednodušší podat návrh na potrestání oproti zdoluhavému (komparativně oproti návrhu na potrestání) vyjednávání o dohodě o vině a trestu⁷³.

Podmínky pro učinění jednotlivých výše popsanych procesních úkonů, jmenovitě návrhu na potrestání a trestního příkazu, jsou tedy zásadně jednodušší oproti sjednání dohody o vině a trestu. Tyto skutečnosti, společně s podmínkami pro konání zkráceného přípravného řízení, jsou důvodem jeho rozsáhlé popularity ze strany orgánů činných v trestním řízení.

Nad výše uvedené je třeba zmínit celkový počet věcí vyřízených okresními soudy jako soudy prvního stupně, neboť tyto věci mohou být zpravidla projednány v prvním stupni po zkráceném přípravném řízení⁷⁴, přičemž celkový počet vyřízených věcí okresními soudy jako soudy prvního stupně byl v roce 2022 roven 64 858 případům⁷⁵, z nichž bylo vyřízeno 56 % trestním příkazem⁷⁶. Vzhledem k vyřizování trestní agendy u krajských soudů jako soudů prvního stupně, které činilo v roce 2022 celkem 1 162 případů (tj. 1,8 % celkového nápadu trestní agendy), lze dle mého názoru nepochybně říci, že zkrácené přípravné řízení je nejpobulárnějším odklonem v trestním řízení (míněno odklony *largo sensu*).

---

⁷¹ ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 314e*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3569-3585

3.2 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Předně lze nepochybně uvažovat o podmíněném zastavení trestního stíhání a vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení. Tyto instituty mohly nahrazovat sjednání dohody o vině a trestu do novely zákona č. 333/2020 Sb., neboť umožňovaly vhodnější podmínky pro vyřízení trestního stíhání v případě trestných činů dle ust. § 179a odst. 1 trestního řádu, tedy těch, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu, a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. Tuto vhodnost lze dle mého názoru demonstrovat na způsobu vyřízení trestních věcí okresními soudy mezi lety 2013–2020, kdy soudy přistupovaly mnohonásobně častěji k vydání trestního příkazu či podmíněného zastavení trestního stíhání, než ke sjednání dohody o vině a trestu.

Pro názornou ukázkou přikládám níže v *Tabulka 2* údaje ze systému www.cslav.justice.cz/InfoData o způsobech vyřízení trestní agendy okresními soudy mezi lety 2014–2016 a 2019–2021. Tabulka názorně ukazuje rozsáhlou využitelnost trestního příkazu pro právně méně složité případy, u nichž lze dosáhnout účelu trestního řízení bez konání formalizovaného hlavního líčení⁷⁷. Současně lze vyzorovat postupné snižování podmíněného zastavení trestního stíhání, které může být vysvětleno snížením požadavků na uzavření dohody o vině a trestu, zavedením nových institutů prohlášení viny a označením skutečností za nesporné (viz níže v rámci této kapitoly). Rovněž je třeba upozornit na porovnání těchto údajů nejen v absolutních číslech, ale také v číslech relativních. V roce 2014 bylo okresními soudy vyřízeno

⁷² ŠKVAJN, P. *Dohoda o vině a trestu z pohledu aplikační praxe státního zastupitelství*. In: KALVODOVÁ, V., FRYŠTÁT, M., PROVAZNÍK, J. *Trestní právo (stále) v pohybu, Pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 477 a násl.

⁷³ MULÁK, J., PROVAZNÍK, J. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin Advokacie*, č. 1-2/2022, s. 11.

⁷⁴ K tomu srov. ust. § 16 a § 17 trestního řádu.

⁷⁵ České soudnictví: Výroční statistická zpráva 2022, Ministerstvo Spravedlnosti ČR, str. 47 [cit. 2023-10-12] Dostupné z: https://justice.cz/documents/2509270/0/Ceske_soudnictvi_2022_verze_k_publicaci.pdf/510f7a37-4987-4fe7-9a2a-3a710cd9f406

⁷⁶ SCHEINOST, M. a kol.: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2022. [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/470_Analyza_trendu_kriminality_v_CR_v_roce_2021.pdf

⁷⁷ K tomu srov. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona vydaného pod č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Sněmovní tisk 785/0 [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=785&ct1=0>

celkem 97 309 věcí⁷⁸, z nichž vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání představovalo 2,06 % všech případů a schválení dohody o vině a trestu představovalo 0,07 % všech případů. Naproti tomu v roce 2021 bylo okresními soudy vyřízeno celkem 61 848 věcí⁷⁹, z nichž vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání představovalo 1,6 % všech případů, kdežto schválení dohody o vině a trestu představovalo 2,7 % všech případů. Jedná se o signifikantní nárůst v rozmezí 7 let pozorování. Tyto roky jsem vybral z důvodu ponechání časové prodlevy mezi rozšířením odklonů novelou zákona č. 193/2012 Sb., neboť do této doby znal právní řád České republiky pouze právě trestní příkaz a podmíněné zastavení trestního stíhání zavedené novelou zákona č. 262/1993 Sb., respektive mezi liberalizací podmínek pro sjednání dohody o vině a trestu novelou zákona č. 333/2020 Sb. a jejich projevením se ve vyřizování trestní agendy.

Výše zmíněný trend lze dle mého názoru částečně vysvětlit rozdílnou povahou obou institutů, kdy podmíněné zastavení trestního stíhání je „rozhodnutím *sui generis pro svou jistou dočasnost, neboť trestní stíhání ani v případě takového rozhodnutí není pravomocně skončeno (srov. § 12 odst. 10). Protože nejde o rozhodnutí o vině, nýbrž o tzv. mezitímní rozhodnutí, není ani v rozporu se zásadou presumpce neviny (srov. § 2 odst. 2, čl. 40 LPS),“⁸⁰ přičemž problematickým může být právě mezitímnost daného rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání. „Nad obviněným se tak vznáší pomyslný Damoklův meč zkušební doby až po dobu 5 let vlivem novely zákona č. 193/2012 Sb.,“⁸¹ během níž je obviněný *de facto* vystaven na milost a nemilost státního zástupce a probační služby, neboť zákonodárce pro pokračování v trestním stíhání stanoví v ust. § 308 odst. 1 trestního řádu *a contrario* podmínky nevedení řádného života, nesplnění povinnosti nahradit škodu či nesplnění jiných povinností uložených mu v rámci*

---

⁷⁸ Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS v ČR. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 9. 1. 2015 [online]. [cit. 2023-08-09]. Dostupné z:

https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=853385&id4=html&id5=2d354dc1972b228276765981b45d2ace&id6=null

⁷⁹ Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS v ČR. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 18. 1. 2022 [online]. cit. [2023-08-09].

Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1916003&id4=html&id5=2a1acdff7b9a3a45bd9ba7c8f4100&id6=null

⁸⁰ ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 307*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3474-3500.

⁸¹ ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 307*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3474-3500.

mezitímního rozhodnutí. Obviněný přitom musí tyto podmínky splnit kumulativně (je-li to s ohledem na mezitímní usnesení žádoucí).

Jako nejproblematictější se jeví podmínka řádného života, neboť jejím porušením může být i postižení za přešupek⁸². Vždy však záleží na posouzení státního zástupce, popřípadě soudu v další instanci, zda je nutno trestní stíhání obnovit. Příčiny a důsledky excesivního ukládání podmíněných trestů odnětí svobody (tyto jsou co do účinku totožné s podmíněným zastavením trestního stíhání) popisuje ve své recentní disertační práci Jakub Drápal⁸³. Dohoda o vině a trestu má naproti tomu povahu odsuzujícího rozsudku⁸⁴ se všemi jeho standardními účinky a jasnými pravidly pro navazující post-agendu⁸⁵.

3.3 Prohlášení viny

Institut prohlášení viny byl do právního řádu České republiky vložen rovněž v rámci novely zákona č. 333/2020 Sb. a upravuje jej trestní řád v ust. § 206c, kdy v odst. 1 jasně odkazuje na použití tohoto institutu v případech, v nichž nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu. Zákonodárce tímto vyjadřuje substituční funkci předmětného institutu k dohodě o vině a trestu, přičemž lze na základě výkladu jazykového a teleologického dovodit, že institut prohlášení viny přichází v úvahu, pokud dojde mezi státním zástupcem a obviněným pouze ke shodě na vině, nikoliv však na trestu či dalších výrocích rozsudku. Jedná se tedy o méně komplexní institut oproti dohodě o vině a trestu, u níž musí být dosaženo shody ohledně celého předmětu trestního řízení⁸⁶. Při přistoupení k prohlášení viny je rovněž nutno určit nejzazší okamžik, kdy obviněný může svou vinu prohlásit, přičemž dle názoru Nejvyššího soudu je nejvhodnější, aby obviněný prohlásil svou

---

⁸² ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 308*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3500-3507

⁸³ DRÁPAL, J. *Sentencing in Czech Republic: An Empirical Investigation* [online]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/148293>

⁸⁴ K tomu srov. ust. § 314r odst. 4 věta první trestního řádu.

⁸⁵ K tomu srov. ustanovení části první, hlavy V., dílu 5. trestního zákoníku týkající se alternativních trestů a jejich možnosti přeměnit tyto tresty na tresty nepodmíněného odnětí svobody.

⁸⁶ SELLENG, D. *Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení*. *Bulletin Advokacie*, č. 9/2022, s. 29.

vinu na počátku hlavního líčení před zahájením dokazování⁸⁷. Zároveň trestní řád neobsahuje konkrétní ustanovení, kterým by obviněnému znemožnil prohlásit svou vinu v dalších fázích řízení, klidně i v odvolacím řízení. Prohlášení viny se těší velké popularitě mezi soudy a státními zástupci pro svou administrativní jednoduchost a rychlou procesní aplikovatelnost v řízení před soudem⁸⁸.

V tomto případě soud upustí od dokazování viny obžalovaného⁸⁹, neboť takový postup je již bezpředmětný a omezí se toliko na stanovení druhu a výměry trestu v souladu s ust. § 39 a násl. trestního zákoníku a provede s tím související důkazy. Hlavní líčení je tak v daném případě vedeno pouze za účelem vynesení rozhodnutí o trestu obžalovaného. Takový postup je pro soud výhodný z hlediska zeštíhlení možného dokazování, neboť dokázání viny je hlavní povinností orgánů činných v trestním řízení⁹⁰ a valná většina důkazů slouží k prokázání viny nade vší pochybnost⁹¹. Uložení trestu spočívá následně „pouze“ v podřazení chování obžalovaného pod možnou kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu, a především ve zhodnocení osobnosti pachatele dle ust. § 39 a násl. trestního zákoníku. Institut prohlášení viny může být rovněž důvodem, proč soud přistoupí k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody dle ust. § 58 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku.

Takový postup je dle mého názoru v rozporu s modelem racionálně uvažujícího pachatele trestného činu, neboť obviněný sice v takovém případě jednostranně přizná (prohlásí) vinu a státní zástupce může výměnou navrhnout snížení trestu z důvodu polehčující okolnosti⁹² na straně obžalovaného, ovšem v tomto případě je trest ukládán soudcem, jenž má dokonce možnost uložit obviněnému trest pod dolní hranici trestní sazby⁹³. Takový postup je však zcela v gesci soudu, neboť se v takovém případě řízení nachází ve fázi hlavního líčení zcela v diskreci soudu, který je

---

⁸⁷ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 258/2021, ze dne 28. 4. 2021.

⁸⁸ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022. Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023, s. 32. [online]. [cit. 2024-06-02]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpráva-o-činnosti-2022-textová-část.pdf>

⁸⁹ Soud může takto prohlášenou vinu odmítnout z taxativních důvodů v ust. § 206c odst. 4) a 5) trestního řádu.

⁹⁰ K tomu srov. ust. § 2 odst. 5 věta první trestního řádu.

⁹¹ PÚRY, F., *Komentář k ust. § 89*. In: ŠÁMAL, Pavel a kol.: *Trestní řád, Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1308-1394.

⁹² K tomu srov. ust. § 41 písm. l trestního zákoníku.

⁹³ K tomu srov. ust. § 58 odst. 2 písm. b trestního zákoníku.

jako jediný oprávněn rozhodnout o vině a trestu obviněného⁹⁴. Prohlášení viny však není jedinou podmínkou pro uložení trestu pod dolní hranicí trestní sazby, tudíž je obviněný ponechán v nejistotě ohledně uložení trestu. Takové prohlášení viny přitom činí právní laik, který se tímto prohlášením navíc vzdává možnosti napadat prohlášení opravnými prostředky⁹⁵.

Obviněný se tak vzdává své nejsilnější zbraně v trestním řízení výměnou za naději na uložení trestu pod hranicí dolní trestní sazby (v ideálním případě). Diskreční pravomoc v tomto případě drží pouze soud, který při ukládání trestu postupuje až v 7 fázích⁹⁶, přičemž po projití všech těchto fází může být obviněnému uložen trest se zanedbatelnou „slevou“ oproti tomu, jaký by pro něj byl dosažitelný při sjednání dohody o vině a trestu.

3.4 Prohlášení některých skutečností za nesporné

Institut prohlášení některých skutečností za nesporné byl v právním řádu České republiky znám již před přijetím novely č. 333/2020 Sb., konkrétně v ust. § 314b odst. 2 a ust. § 314d odst. 2 ve znění trestního řádu účinného do 1. 10. 2020. Podstatou tohoto institutu je označení skutkových okolností případu, o jejichž správnosti nejsou pochybnosti⁹⁷. Jako první označí nesporné skutečnosti státní zástupce po přednesení obžaloby⁹⁸, po něm označí nesporné skutečnosti obžalovaný⁹⁹. Jako nesporné, ve smyslu ust. § 206d trestního řádu, jsou nakonec označeny ty skutečnosti, které označí za nesporné shodně obžalovaný i státní zástupce.

Nesporné skutečnosti bylo možno do roku 2020 uplatnit pouze v řízení před samosoudcem¹⁰⁰ a v hlavním líčení při konání zjednodušeného řízení¹⁰¹, navazujícího na zkrácené přípravné řízení¹⁰². Jednalo se tedy o další zjednodušení a zrychlení zkráceného přípravného řízení

---

⁹⁴ K tomu srov. ust. čl. 40 Listiny základních práv a svobod.

⁹⁵ K tomu srov. ust. § 206c odst. 7) trestního řádu.

⁹⁶ DRÁPAL, J. Jak strukturovaně ukládat a navrhopvat tresty za zachování plné diskrece: Sedm fází ukládání trestů. *Státní zastupitelství*, č. 6/2023, s. 16-28.

⁹⁷ ŠELLENG, D. Vybrané otázky k prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, č. 9/2022, s. 22.

⁹⁸ K tomu srov. ust. § 206 odst. 1 trestního řádu.

⁹⁹ K tomu srov. ust. § 206a odst. 1 trestního řádu.

¹⁰⁰ K tomu srov. ust. § 314b odst. 2 věta první trestního řádu ve znění účinném do 1. 10. 2020.

¹⁰¹ K tomu srov. ust. § 314d odst. 2 věta druhá trestního řádu ve znění účinném do 1. 10. 2020

¹⁰² K tomu srov. ust. § 314a odst. 2 trestního řádu.

v případě, kdy lze s ohledem na povahu ostatního důkazního materiálu zúžit rozsah dokazování nutný k objasnění skutkového stavu věci¹⁰³. Tato zákonná formulace dále zjednodušovala zkrácené přípravné řízení, které je samo o sobě z povahy věci určeno pro skutkově poměrně jednoduché případy¹⁰⁴. Současná právní úprava po novele zákona č. 333/2020 Sb. (viz níže) spíše reflektuje potřebu zjednodušení poměrně nákladného a zdlouhavého hlavního líčení.

Obdobný institut rozlišuje rovněž právo soukromé v ust. § 120 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“). Toto zákonné ustanovení dává soudu možnost upustit od dokazování shodných tvrzení účastníků řízení ohledem skutkového stavu¹⁰⁵.

Novela zákona č. 333/2020 Sb. rozšířila možnost použití tohoto institutu také v rámci standardního hlavního líčení. Nesporné skutečnosti upravuje ust. § 206a a 206d trestního řádu, které dává možnost soudu upustit od dokazování těch skutečností, které byly označeny za nesporné¹⁰⁶. Tento postup je, jak vyplývá z jazykového výkladu zákona a také z komentáře k OSŘ¹⁰⁷, zcela na úvaze soudu. Uvedený komentář k OSŘ lze nepochybně částečně použít také na ust. § 206d trestního řádu, přestože se jedná o komentář k soukromoprávnímu procesnímu kodexu. Jako typické se nabízí využití tohoto institutu v případech, kdy se státní zástupce s obviněným shodnou alespoň částečně na skutku, ale již ne na vině.

---

¹⁰³ ŠÁMAL, P. *Komentář k ust. § 314b*. In: ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 3544-3554 s.

¹⁰⁴ K tomu srov. podmínky konání zkráceného přípravného řízení v ust. § 179a trestního řízení.

¹⁰⁵ K tomu ust. § 120 odst. 3 OSŘ: Soud může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků

¹⁰⁶ Toto označení vyžaduje shodu státního zástupce a obžalovaného. Nejdříve státní zástupce označí ty skutečnosti, které považuje za nesporné v obžalobě dle ust. § 196 odst. 2 písm. d) trestního řádu. Obžalovanému je taková možnost dána v ust. § 206a trestního řádu.

¹⁰⁷ HROMADA, M. *Důkazní povinnost*. In: SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace, 2022). Praha: C. H. Beck, 2022, 1840 s.

Tabulka 2 - vybrané odklony v soudním řízení mezi lety 2014–2016 a 2019-2021

Rok	Podm. zastavení TS	Trestní příkaz	Schválené DvT
2014	2004	55689	70
2015	1930	48107	72
2016	1903	44437	93
2019	1427	40353	130
2020	1116	35059	370
2021	984	33520	1668

Zpracování: vlastní, zdroj dat: cslav.justice.cz/InfoData, Trestní příkazy, podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu 2014-2016 a 2019-2021.

Z výše popsaného, a rovněž ze systematického výkladu ust. § 206b až § 206d trestního řádu, vyplývá nutnost v hlavním líčení nejdříve posoudit, zda je možno přistoupit ke sjednání dohody o vině a trestu, a až poté přistoupit ke dvěma výše zmíněným institutům (prohlášení viny a prohlášení některých skutečností za nesporné). V důsledku takového postupu má rovněž soud možnost iniciovat proces sjednání dohody o vině a trestu při zahájení hlavního líčení¹⁰⁸. Tento postup může mít vliv na státní zástupce, kteří jsou motivováni k důkladnému posouzení vhodnosti dohody o vině a trestu.

---

¹⁰⁸ K tomu srov. ust. § 206b trestního řádu.

Závěrem lze tuto část shrnout tak, že zákonodárcem přijatá úprava v zákoně č. 193/2012 Sb. dohody o vině a trestu byla oproti zahraniční právní úpravě značně omezena co do možnosti využití dohody o vině a trestu pouze u omezeného množství trestných činů. Další překážkou jejího rozsáhlejšího použití byla nutnost zastoupení obhájcem pouze pro úkony sjednání dohody o vině a trestu. Tyto dva největší nedostatky zákonodárce odstranil novelou zákona č. 333/2020 Sb. Tuto skutečnost ostatně potvrzuje rovněž NSZ ve svých výročních zprávách o činnosti za roky 2021 a 2022¹⁰⁹, dle nichž dohoda o vině a trestu představuje účinný nástroj k urychlení a zefektivnění trestního procesu¹¹⁰.

Rozšířenější využití dohody o vině a trestu také popisuje v dokumentu Teze trestní politiky Úřad vlády České republiky¹¹¹. Poukazuje v něm na možnost působení dohody o vině a trestu jako prvku restorativní justice v právním řádu České republiky¹¹² v návaznosti na zjednodušení a rozšíření podmínek pro její aplikaci¹¹³ (částečně provedeno novelou zákona č. 333/2020 Sb.).

---

¹⁰⁹ Dostupné na webových stránkách Nejvyššího státního zastupitelství. <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/>

¹¹⁰ Stručné shrnutí Zprávy o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2022, Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 2023, s. 13. [online]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zprava-o-cinnosti-2022_strucne-shrnuti.pdf

¹¹¹ Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva, Úřad vlády České republiky, bod 5. [online]. [cit. 2024-01-26]. Dostupný online z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro_trestni_politiku/pracovni-skupinu-k-trestni-politice-a-koordinaci-opatreni-ke-snizovani-recidivy-v-cr-187531/#

¹¹² *Tamtéž.*

¹¹³ *Tamtéž.*

4. Dohoda o vině a trestu z pohledu ekonomické analýzy práva

V této části své práce bych se chtěl zaměřit na relevantní články z oboru ekonomické analýzy práva a poukázat na stěžejní výhody a nevýhody v rámci procesu *plea bargaining*. Rovněž se budu zabývat některými obecnými ekonomickými koncepty, které v tomto případě zastávají významnou roli. Tyto koncepty budou v rámci této kapitoly vysvětleny v jednotlivých podkapitolách zaměřených konkrétně na základní literaturu ekonomické analýzy práva popisující ekonomický pohled na dohodu o vině a trestu, význam asymetrie informací při sjednávání dohody o vině a trestu a pojetí *plea bargaining* pomocí tržních mechanismů.

Za tímto účelem se budu odkazovat téměř výhradně na zahraniční literaturu. Vhodné je dle mého názoru upozornit na nutnost uvedení některých pojmů v původním znění bez překladu, pokud pro ně v českém ekonomickém názvosloví neexistuje odpovídající pojem. Příslušné pojmy se budu samozřejmě snažit co nejlépe vysvětlit v poznámkách pod čarou.

Trestní proces jako takový se těší velké popularitě mezi výzkumníky z oboru ekonomické analýzy práva, neboť mohou aplikovat např. model trhu a konkurenčního tržního prostředí na „souboj“ o omezené zdroje ze strany orgánů činných v trestním řízení a soudů. Středem zájmu teoretické literatury je tak tradičně nalezení vhodného optima mezi důkazním standardem uplatňovaným v trestním řízení a komplexností celého systému trestního řízení, tedy nalezení teorie optimální úrovně trestní represe¹¹⁴. Současně platí, že vychýlení ve prospěch jedné či druhé strany, tedy rigidní důkazní standardy či komplexní a zdlouhavé trestní procesy, mají za následek nižší počet uzavřených případů¹¹⁵. Pro relevantní rozhodování *policy-makers*¹¹⁶ jsou tato data zásadní, neboť celý aparát trestního procesu vyžaduje velké množství zdrojů, jak finančních, tak především lidských. Cílem je především zjednodušení skutkově méně složitých případů v takové

---

¹¹⁴ Také *optimal deterrence theory*. K tomu např. RASKOLNIKOV, A. Deterrence Theory: Key Findings and Challenges. In: ROOIJ, v. B., SOKOL D. *Cambridge Handbook of Compliance*. Cambridge University Press, 2021.

¹¹⁵ K tomu např. DUŠEK, L., MONTAG, J. The Effects of a Simpler Criminal Procedure: Evidence from One Million Czech Cases. *ISE Working paper no. 1*. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2941496

¹¹⁶ *Tvůrci politik*. V případě České republiky a jejího ústavního uspořádání jsou jimi v ideálním případě zákonodárci. Překlad vlastní, definice z Cambridge Dictionary (2023). Cambridge: Cambridge University Press. [online]. [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/policy-maker>

době, aby se mohly orgány činné v trestním řízení zabývat formou kriminality s vyšší společenskou závažností a náročnější důkazní situací¹¹⁷.

4.1 Základní literatura ekonomické analýzy práva

Základem ekonomické analýzy trestního práva je článek Beckera (1968¹¹⁸), v němž autor představil svůj model ekonomicky racionálně se chovajícího pachatele trestné činnosti. Takový pachatel se uchýlí k páčání trestné činnosti, pokud potenciální benefity trestné činnosti převáží potenciální náklady, definované jako součin potenciálního trestu a pravděpodobnosti dopadení¹¹⁹. *Policy-makers* mají dle tohoto modelu dvě možnosti, jak snížit celkovou úroveň kriminality, přičemž nelze jejich řešení vychýlit do extrémní polohy na jedné či druhé straně¹²⁰. Tento model je sice značně zjednodušující, ale slouží jako základ pro navazující autory, kteří dále rozpracovávají teorii optimální trestní represe.

Na Beckerovu práci navazuje Landes (1971)¹²¹, který poprvé provádí analýzu předsoudní části trestních sporů dominující soudnímu systému v USA z pohledu tržních mechanismů při *plea bargaining*. Základním východiskem je motivace státního zástupce maximalizovat s přihlédnutím k limitům rozpočtu svého úřadu celkovou sumu uložených trestů a upřednostnit delší tresty, se kterými se spojuje společensky závažnější trestná činnost. Naproti tomu obviněný usiluje o maximalizaci svého užitku z hlediska co nejkratšího možného trestu, popřípadě osvobození. Landes rozeznává několik podmínek, při jejichž splnění je pravděpodobnější uzavření mimosoudní dohody Jsou jimi: a) nižší trest v případě odsouzení, b) nákladnost soudního sporu oproti mimosoudní dohodě, c) riziko-averznost obviněného, d) odhad obviněného, nakolik bude státní zástupce úspěšný relativně ke stejnému odhadu státního zástupce. Velkou roli hrají podle

---

¹¹⁷ K tomu viz. kapitola 3 této práce.

¹¹⁸ BECKER, G. Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*, 1968, vol. 76, Nr. 2., p. 169-217.

¹¹⁹ BECKER, G. Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*, 1968, vol. 76, Nr. 2., p. 177.

¹²⁰ BECKER, G. Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*, 1968, vol. 76, Nr. 2., p. 184.

¹²¹ LANDES, W. An Economic Analysis of the Courts. *The Journal of Law & Economics*, 1971, vol. 14, nr. 1, p. 61-107.

Landese průtahy v trestním stíhání pro ty obviněné, kteří nebyli propuštěni na kauci, neboť v jejich případech dochází ke zvýšení nákladů obětované příležitosti samotného soudního řízení v porovnání s mimosoudním vyrovnáním.

Další klíčový aspekt procesu *plea bargaining* přináší Reinganum (1988¹²²). Ve své práci představuje model pro *plea bargaining* zohledňující asymetrické informace dostupné pro každou ze stran. Vyjednávací pozice státního zástupce je tím sebevědomější, čím se jeho případ zdá silnějším. Tedy když má k dispozici důkazy jasně prokazující, zda obviněný tento skutek spáchal. Z pohledu státního zástupce je rovněž naprosto irelevantní, zda je obviněný skutečně vinen. Soustředí se pouze na sílu důkazů a vyšetřovací fázi trestního stíhání. Naproti tomu obviněný má jako jediný jistotu o své vině či nevině (neuvažujeme případy, v nichž je pachatel intoxikován či si z jiného důvodu není jistý svým jednáním). Tyto informace si však nemohou navzájem sdělit, protože by tím oslabili svoje postavení při vyjednávání, navíc by ani jedna ze stran dobrovolně nesdělila informace, které ji poškozují.

Abrams (2011¹²³) ve svém článku poukazuje na skutečnost, kdy dle jeho výzkumu nedochází k uložení mírnějšího trestu při sjednání dohody o vině a trestu, ale uložený trest je naopak přísnější než při soudním procesu. Jeho výzkum tak rozporuje obecnou teorii *plea bargainingu*, dle níž je obviněnému uložen nižší trest, neboť se dozná ke spáchání trestného činu. Dosavadní, především kriminologická, teorie počítá s existencí tzv. „*trial penalty*“, tedy uložení přísnějšího trestu při konání soudního procesu. Tato skutečnost (existence tzv. „*trial penalty*“) zapříčiňuje vyšší četnost uzavření dohody o vině a trestu, neboť obviněný jednoduše očekává nižší trest oproti soudnímu řízení.

Abrams ve své práci zpracovává data ze 42 552 případů z let 1997-2001, z nichž 88,6 % bylo vyřešeno pomocí *plea bargaining*. Skrz srovnání průměrů daných případů vidíme průměrnou délku trestu odnětí svobody v případě soudního procesu v délce 2,91 roku a v případě *plea bargaining* pak 2,44 roku. Tento rozdíl koresponduje s dosavadní teorií. Vidíme zde uplatnění tzv.

---

¹²² REINGANUM, J. Plea bargaining and Prosecutorial Discretion. *American Economic Review*, 1988, vol. 78, issue 4, p. 713-728

¹²³ ABRAMS, S. D., Is Pleading Really a Bargain. *Journal of Empirical Legal Studies*. Volume 8, Issue S1, p. 200-221.

„*trial penalty*“ v hodnotě 0,47 roku, tedy 171,5 dne. Zajímavější výsledek ovšem pozorujeme, pokud se zaměříme na všechny uložené tresty, které vykazují hodnotu 0 (pokuty, alternativní tresty). V takovém případě pozorujeme průměrnou délku trestu odnětí svobody při konání soudního procesu v délce 1,25 roku a při *plea bargaining* 2,36 roku. K těmto údajům je nutno dále přičíst skutečnost, že případy, které se dostanou před soud, jsou závažnější a složitější oproti případům *plea bargaining*¹²⁴. Po další analýze těchto hrubých průměrů bylo zjištěno, že průměr trestů odnětí svobody v rámci *plea bargaining* je vyšší o 1,15 let.

Tento závěr si Abrams vysvětluje dvěma způsoby. Prvním je problematika veřejné obhajoby¹²⁵, kdy veřejný obhájce není motivován kontraktem s klientem, ale „pouze“ jeho profesní ctí. Veřejní obhájci tedy nemají stejné podněty pro své jednání, jako obhájci smluvní. Navíc lze předpokládat poměrně dlouhé působení veřejných obhájců v daném soudním obvodu, vlivem čehož mají zájem na udržování dobrých vztahů s místními soudci a státními zástupci, jelikož kromě případů veřejné obhajoby mohou provozovat svou vlastní advokátní praxi, která je pro ně mnohem více motivující. Druhým způsobem je „*availability heuristic*“¹²⁶, dle níž lidé přikládají významným situacím vyšší váhu, než jakou si zaslouží. V tomto případě si snadněji vybaví např. článek v novinách či televizní reportáž o případu, který skončil uložením dlouhého trestu odnětí svobody a mají za to, že takový výsledek je v daném případě obvyklý.

Zaměření na *civil law* přinášejí Garoupa a Stevens (2006¹²⁷), kteří se zabývají ekonomickými pozitivy a negativy sjednání dohody o vině a trestu a problematikou přenosnosti tohoto institutu do prostředí kontinentální Evropy. Dle jejich názoru je částečně neúspěšná aplikace tohoto institutu dána různými očekáváními, která jsou na proces *plea bargainingu*

---

¹²⁴ ABRAMS, S. D., Is Pleading Really a Bargain. *Empirical Legal Studies*. Volume 8, Issue S1. p. 210 (2011).

¹²⁵ V ČR nutná obhajoba či *ex officio*. Srov. ust. § 36 a násl. trestního řádu.

¹²⁶ K tomu TVERSKY, A., KAHNEMAN, D. Availability: A Heuristic for Judging Frequency and Probability. *Cognitive Psychology*, Vol. 5, Issue 2, p. 207, 1973.

¹²⁷ GAROUPA, N., STEVENS F. Law and Economics of Plea-Bargaining, 2006 [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=917922

kladena, neboť je do právního řádu typicky přijímán jako prostředek pro zkrácení trestního řízení, nikoli jako institut, pro efektivní alokaci zdrojů státního zástupce¹²⁸.

Státní zástupce je v systému *common law* vázán pouze zásadou oportunity a má plnou diskreci nad tím, které případy se rozhodne stíhat, a které z nich dovede až k soudnímu řízení. Soudní řízení je v systému *common law* časově velmi náročný proces, časová náročnost začíná již procesem výběru poroty, kdy mohou obě strany napadat vybrané porotce¹²⁹. Tato část (před)soudního jednání může trvat dlouhé týdny. Samozřejmě je rovněž vysoká finanční náročnost takového procesu. Z těchto důvodů se institut *plea bargaining* jeví jako téměř ideální pro tamní poměry. Stěžejním argumentem článku je skutečnost, že *plea bargaining* existuje jako kontrakt mezi dvěma (či více) smluvními stranami, tudíž dojde v případě jeho dobrovolného sjednání ke zvýšení společenského blahobytu.

Zároveň je třeba zohlednit asymetrické informace, kterými obě strany při procesu, především v jeho raných fázích, disponují. Tato asymetrie způsobuje vznik transakčních nákladů, které potenciálně snižují blahobyt jednajících stran, a kvůli nimž zákonodárce „designuje“ *plea bargaining* tak, aby jejich vliv minimalizoval, a došlo tak k ušetření transakčních nákladů. Právní systémy se snaží redukovat vliv asymetrie informací, autoři uvádí 3 stěžejní nástroje: pravidla ukládání trestů, pravidla provádění dokazování a navrhování nových skutečností a časový rámec pro zahájení sjednávání dohody o vině a trestu. Pokud za rozhodující považujeme snížení nákladů (jak finančních, tak časových) orgánů činných v trestním řízení, tak budeme samozřejmě preferovat co nejrychlejší uzavření dohody o vině a trestu. Je však rovněž třeba brát v potaz, že taková dohoda bude s větší pravděpodobností neefektivní¹³⁰ pro zúčastněné strany. Významným faktorem je také průběh přípravného řízení a zajišťování důkazů ze strany orgánů činných

---

¹²⁸ GAROUPA, N., STEVENS F. Law and Economics of Plea-Bargaining, 2006 [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=917922

¹²⁹ V USA je tento institut znám jako *peremptory challenge*, kdy mohou obě strany trestního procesu vyřazovat členy poroty bez dalšího odůvodnění. Cornell Law School, Legal Information Institute [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/peremptory_challenge

¹³⁰ Neefektivní dohodou je myšlena taková dohoda, která nenaplňuje Paretovo optimum, především z důvodu asymetrických, či v tomto případě dosud neexistujících, informací. Případně taková dohoda, k jejímuž uzavření by některá ze stran nepřistoupila, pokud by měla později zjištěné informace.

v trestním řízení, především to, zda těžiště zajištění důkazů leží v přípravném řízení (Velká Británie, Wales), či během soudního líčení (případ USA).

Důležitá je samotná role státního zastupitelství. Autoři rozlišují jeho úlohu a rozdílné podněty v rámci trestního řízení. Z pohledu amerického právního systému lze hovořit o snaze maximalizovat počet odsouzených pachatelů či přísnost trestu¹³¹. Evropské právní systémy pak chápou státní zastupitelství jako byrokratickou strukturu, jejímž zájmem je postup skrze soustavu státního zastupitelství na základě seniority. Státní zástupci jsou tedy tlačeni do uzavírání dohod o vině a trestu u případů, které vyžadují vysoké úsilí¹³². Státní zástupci jsou rovněž riziko-averznější oproti právníkům v soukromém sektoru, jelikož preferují (díky své vybrané kariéře na státním zastupitelství) jistotu v zaměstnání oproti možným vysokým odměnám v soukromém sektoru¹³³.

Na tento problém existence státního zastupitelství jako byrokratického modelu lze reagovat umístěním procesu *plea bargaining* pod soudní kontrolu. Taková kontrola by, dle názoru autorů, měla být mandatorní. Soud by měl přistupovat k přezkumu aktivně, tedy by měl mít možnost přezkoumat celou dohodu i na základě spisového materiálu a jednostranně ji odmítnout. Soudní přezkum v takové míře je však časově velmi nákladný, bylo by proto záhodno jej limitovat na skutkově složitější případy¹³⁴, což by mohlo vést k revizi přístupu státních zástupců v byrokratickém systému *civil law*.

Rozhodné pro model soudního přezkumu je dále vymezení, zda se bude jednat o přezkum *ex-post* či *ex-ante*. Autoři navrhují model přezkumu *ex-post*, při němž by soud mohl přizvat strany k opětovnému projednání výše trestu, nařídít hlavní líčení anebo sám rozhodnout o uložení přísnějšího trestu. Poslední možnost je dle autorů nejpravděpodobnější, neboť přizvání stran a nařízení hlavního líčení generuje další náklady trestního řízení, kterých se chtějí všechny strany

---

¹³¹ ABRAMS, S. D., Is Pleading Really a Bargain. *Empirical Legal Studies*. Volume 8, Issue S1. p. 210 (2011).

¹³² GAROUPA, N., STEVENS F. Law and Economics of Plea-Bargaining, 2006 [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=917922

¹³³ GAROUPA, N., STEVENS F. Law and Economics of Plea-Bargaining, 2006 [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=917922

¹³⁴ K tomu OREN, G., Partial Ban on Plea Bargains. *Cardozo Law Review* 27, 2006, p. 2295-2349.

vyvarovat (především soud sám). Možnost uložení přísnějšího trestu ze strany soudu bude navíc opět vytvářet podněty pro státní zástupce a obviněné.

Proces *plea bargaining* tak stále spoléhá na existenci modelu „efektivního“ státního zástupce, jehož zájmem je zvýšení společenského blahobytu a uzavření dohody o vině a trestu ve skutkově jednodušších případech za účelem uvolnění prostoru pro komplikovanou trestnou činnost. Tento model však není v kontextu *civil law* příliš dobře aplikovatelný z důvodu vázanosti zásadou legality a zájmem státních zástupců jako byrokratické struktury.

Empiricky tyto závěry potvrzují Boari a Fiorentini (2001¹³⁵), kteří analyzují důvody nízkého využití dohody o vině a trestu v Itálii po přijetí tohoto institutu v roce 1989. Podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu jsou v Itálii obdobné těm v České republice, nicméně dohodu o vině a trestu nelze sjednat u nejzávažnějších trestných činů. Italský právní řád také stanovuje maximální snížení trestu při sjednání dohody o vině a trestu ve výši 1/3 potenciálního trestu. Obviněný může dokonce požádat soudce o uplatnění tohoto snížení i přes nesouhlas státního zástupce¹³⁶. Hlavními faktory ovlivňujícími nízké využití dohody o vině a trestu v Itálii (pouze 8 % případů po 5 letech¹³⁷) jsou dle autorů seniorita a celkové nastavení systému státních zastupitelství, stejně jako nízké očekávané snížení trestu na straně obviněných, způsobené častými amnestiemi.

Tuzemská odborná veřejnost představila v článku Dušek and Montag (2017¹³⁸) vlastní model optimálního využití alternativních způsobů skončení trestního stíhání. Autoři se soustředí na stanovení optimálního důkazního standardu, který by určoval, kdy je efektivní vyřešit případ soudním líčením, kdy alternativním způsobem, či kdy dojde k zastavení trestního stíhání¹³⁹. Dále je pro autory klíčové rozdělení případů, ve kterých vinní obvinění přistoupí k vyřízení případu

---

¹³⁵ BOARI, N., FIORENTINI, G. An economic Analysis of plea bargaining: the incentives of the parties in a mixed system. *Internation Review of Law and Economics*. Vol. 21, Issue 2, June 2001, p. 213-231.

¹³⁶ BOARI, N., FIORENTINI, G. An economic Analysis of plea bargaining: the incentives of the parties in a mixed system. *Internation Review of Law and Economics*. Vol. 21, Issue 2, June 2001, p. 216.

¹³⁷ *Tamtéž*, s. 214

¹³⁸ DUŠEK, L., MONTAG, J. The Trade-offs of Justice: A Theory of Optimal Use of Alternative Criminal Procedures (March 21, 2017) [online]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2812559>

¹³⁹ DUŠEK, L., MONTAG, J. The Trade-offs of Justice: A Theory of Optimal Use of Alternative Criminal Procedures (March 21, 2017), p. 2. [online]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2812559>

alternativním způsobem a neviní se rozhodnou pro cestu klasického soudního řízení. Uvažovaný model předpokládá uvolnění zdrojů státního zástupce a minimalizaci justičních omylů použitím alternativních způsobů skončení trestního stíhání. Takto uvolněné zdroje státních zástupců by však měly být investovány do objasňování méně závažné trestné činnosti¹⁴⁰, kde dochází k marginálně vyššímu objasnění s vyššími společenskými benefity.

Takový závěr je na první pohled neintuitivní. Trestněprávní teorie obecně považuje alternativní způsoby skončení trestního stíhání za instituty pro zrychlení řízení a za možnost státního zástupce rychle vyřešit skutkově jednodušší případy tak, aby mohl uvolněné zdroje alokovat na případy skutkově složitější. Autoři však v článku upozorňují, že zavedení zkráceného přípravného řízení mělo pozitivní efekt na objasnění méně závažné trestné činnosti¹⁴¹. Očekávaným vedlejším produktem tohoto efektu by bylo vyšší objasnění závažnější trestné činnosti, neboť státní zástupci budou uvolněné zdroje směřovat právě sem. Dle tohoto modelu zároveň není optimální maximalizovat využití trestních příkazů a dohod o vině a trestu pro takové případy, u nichž jsou v počáteční fázi slabé důkazy, jelikož obviněný bude přirozeně požadovat cestu klasického soudního líčení.

---

¹⁴⁰ *Tamtéž*, s. 23.

¹⁴¹ K tomu viz. DUŠEK, L. Time to punishment: The effects of a shorter criminal procedure on crime rates, *International Review of Law and Economics*, Vol. 43, (August 2015), pp. 134-147.

4.2 Tržní mechanismy a asymetrie informací

Asymetrie informací je zavedeným konceptem z oblasti ekonomie, který popisuje vztahy mezi subjekty transakce s nerovnoměrnými informacemi ohledně transakce jako takové a jejich podstatných podmínkách¹⁴². Takový stav je z hlediska blahobytu a ekonomického fungování společnosti nežádoucí, neboť může vést v extrémních případech k tržnímu selhání¹⁴³. Důsledkem takového selhání je v případě dohody o vině a trestu neefektivní vyjednání o trestu, neefektivní alokace zdrojů ze strany státního zástupce, či v nejhorším případě doznání nevinného.

Na sjednávání dohody o vině a trestu může být nahlíženo skrze optiku tržních mechanismů¹⁴⁴, kdy jsou možnosti smluvních stran omezeny jejich zdroji a zákonnými omezeními, která při splnění podmínek způsobí vynucení uzavření kontraktu¹⁴⁵. Specifikem „tržního“ prostředí trestního práva je existence bilaterálního monopolu, kdy existuje pouze jedna „nabídka“ trestu ze strany konkrétního státního zástupce¹⁴⁶. Základem každého trhu je cena, při které se uskutečňuje výměna zboží, přičemž v případě trestního práva je touto cenou trest za páchaní trestné činnosti¹⁴⁷. Státní zástupce v systému *common law* může díky zásadě oportunity a plné diskreci nad tím, které případy bude stíhat, stanovit své priority a získat marginální užitek oproti jiným případům vzhledem k jeho rozpočtu¹⁴⁸. Otázka diskrece a s tím spojeného blahobytu společnosti je v tomto případě naprosto klíčová pro možnosti státních zástupců.

Tento systém plné diskrece samozřejmě není bezchybný. Vzhledem k jeho nedokonalostem bylo dokonce vyzorováno, že *plea bargaining* jako takový napomáhá pouze riziko averzním

---

¹⁴² K tomu viz. slavný článek držitele Nobelovy ceny za ekonomii z roku 2001 AKERLOF, G., The Market for Lemons – Quality Uncertainty and the Market Mechanism, *Quarterly Journal of Economics*, 1970.

¹⁴³ LEDYARD, J. O. *Market failure*. In: *The New Palgrave Dictionary of Economics, 2nd Edition*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-349-95121-5_1052-2

¹⁴⁴ EASTERBROOK, F. H. Criminal Procedure as a Market System. *The Journal of Legal Studies*, vol. 12, no. 2 (June 1983), p. 289-332.

¹⁴⁵ *Tamtéž*, p. 289.

¹⁴⁶ *Tamtéž*, p. 290.

¹⁴⁷ *Tamtéž*, p. 292.

¹⁴⁸ *Tamtéž*, p. 299.

obviněným, jedno zda vinným či nevinným¹⁴⁹. Z tohoto důvodu je důležité nastavit pro státní zástupce jasná pravidla, v rámci kterých mohou při sjednávání dohody o vině a trestu manévrovat.

V USA proto byly přijaty *Federal Sentencing Guidelines*¹⁵⁰, které stanovily postup pro stanovení druhu a výměry trestu v řízení před federálními soudy. Dle těchto *Guidelines* je možno snížit pachateli trestného činu zákonný trest maximálně o 25 % výměnou za jeho doznání a sjednání dohody o vině a trestu¹⁵¹. Současně tyto *Guidelines* poměrně úzce vymezují rozpětí pro výsledný trest, čímž posilují jistotu a postavení obviněného výměnou za omezení diskrece státního zástupce¹⁵². Státní zástupci tak nemohou nabídnout výraznější snížení trestu, čímž jsou motivováni ke stíhání důkazně silnějších případů, u nichž je pravděpodobnější vina pachatele¹⁵³. Model omezené diskrece státního zástupce, spočívající v navržení shodného trestu pro obviněné stíhané pro stejný trestný čin, vede k *ex ante* (očekávanému) zvýšení blahobytu společnosti¹⁵⁴.

Plea bargaining byl také podroben výzkumu ze strany ekonomů ohledem existující asymetrie informací¹⁵⁵. Existence asymetrických informací je v tomto případě poměrně jasná. Obviněný má informace o tom, zda skutečně spáchal trestný čin, pro který je stíhán. Dále může mít také informace, které policejní orgán během přípravného řízení nezajistil (např. spáchal čin z jiného motivu, podmiňujícího použití vyšší trestní sazby atp.). Obviněný zároveň nedisponuje jistotou ohledně právní kvalifikace svého jednání, a to ani při konzultaci s obhájcem. Obviněný může v důsledku těchto asymetrických informací nabídnutou dohodu odmítnout a dobrovolně podstoupit soudní řízení, pokud si myslí, že porota a soud kvalitněji zjistí jeho (ne)vinu¹⁵⁶.

---

¹⁴⁹ LANDES, W. An Economic Analysis of the Courts. *Journal of Law and Economics*, 1971, vol. 14, nr. 1, p. 61-107.

¹⁵⁰ United States Sentencing Commission, Guidelines Manual. [online]. Dostupné z: <https://www.ussc.gov/guidelines/2023-guidelines-manual/annotated-2023-chapter-1#1a1>

¹⁵¹ Tamtéž, § 3E1.1.

¹⁵² BAR-GILL, O., GAZAL, O. Plea Bargains only for the Guilty. *The Journal of Law and Economics*, vol. 49, no. 1 (April 2006), p. 353-364.

¹⁵³ Tamtéž, p. 355.

¹⁵⁴ REINGANUM, J. Plea Bargaining and Prosecutorial Discretion. *The American Economic Review*, vol. 78, no. 4 (September 1988), p. 713-728.

¹⁵⁵ BEBCHUK, L. Litigation and Settlement Under Imperfect Information, *The Rand Journal of Economics*, vol. 3 no. 15 (Autumn 1984), p. 404-415.

¹⁵⁶ GROSSMAN, G., KATZ, M. Plea Bargaining and Social Welfare. *The American Economic Review*, vol. 73, no. 4 (September 1983), p. 749-757.

Státní zástupce je oproti obviněnému detailně obeznámen s trestněprávními předpisy a přibližně zná sílu důkazů, jež byly shromážděny, tudíž pracuje s pravděpodobností odsouzení obviněného. Z hlediska asymetrie informací a vlivu státního zástupce je problematické jednak již dříve zmíněné ust. § 166 trestního řádu, a jednak ust. § 65 odst. 1 a 2 trestního řádu, dle nichž má obviněný a jeho obhájce právo nahlížet do spisů až při sjednávání dohody o vině a trestu, přičemž odepřít toto právo v přípravném řízení může policejní orgán pouze ze závažných důvodů¹⁵⁷.

Obviněný, který využije svého práva dle výše uvedených ustanovení, je obeznámen s kompletním spisovým materiálem týkajícím se jeho případu. Pozice státního zástupce se tedy v tomto případě zdá být slabší. Státní zástupce stále disponuje svým připraveným postupem, na základě něhož plánuje propojit shromážděné důkazy a zhodnotit závažnost spáchaného činu. Státní zástupce je rovněž jako jediný oprávněn v přípravném řízení činit procesní úkony směřující k zastavení či dalšímu pokračování trestního stíhání.

---

¹⁵⁷ Srov. ust. § 65 odst. 2 věta první trestního řádu.

4.3 Postavení státního zástupce

Státní zástupci musí při své praxi řešit rozpor mezi jejich zákonnou povinností stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví (zásada legality)¹⁵⁸. Tato povinnost je korigovaná zásadou hospodárnosti trestního řízení¹⁵⁹ a omezenými zdroji. Právě omezené zdroje zamezují státním zástupcům (a ostatně i ostatním orgánům činným v trestním řízení) v tom, aby skutečně stíhali všechny trestné činy dle zákonné povinnosti se stejnou kvalitou a úspěšností. Státní zástupce se proto racionálně rozhodne pro stíhání takových trestných činů, které mu umožní minimalizovat čas strávený na případu při maximalizaci užítku.

V tomto případě nelze dle mého názoru užitek státního zástupce definovat obecně, jelikož se každý z článků soustavy státního zastupitelství potýká s jinými problémy. Jak bylo uvedeno výše, jedním z výsledků, který může efektivnější využití zdrojů přinést, je snaha státního zástupce o maximalizaci počtu odsouzení (viz kapitola 4.1.2.). Užitek státního zástupce však nelze zúžit pouze na maximalizaci počtu odsouzení, jelikož takový postup může státního zástupce vést ke stíhání slabých (z důkazního pohledu) případů, a naopak k neefektivnímu vynakládání zdrojů. Dle mého názoru je vhodnějším přístupem státního zástupce soustředění na silné (z důkazního pohledu) případy, u nichž je vysoká šance na úspěch při minimalizaci vynaložených zdrojů.

Realita omezených zdrojů samozřejmě nabízí několik řešení, pokud je záměrem zákonodárce zvýšení kvality vymáhání práva. Pachatelé trestné činnosti budou páchat trestnou činnost, pokud bude jejich očekávaný užitek vyšší než očekávané náklady. Z pohledu státních zastupitelství je pro příslušné *policy-makers* nejjednodušším řešením navýšení peněžních prostředků státního rozpočtu, které plynou do soustavy státních zastupitelství¹⁶⁰. Takové politické rozhodnutí je zcela v rukou zákonodárce, který tímto může stanovit priority v oblasti trestní politiky (např. přiřazením většího množství peněžních prostředků pro organizační složky zabývající se hospodářskou kriminalitou). Samotné navýšení prostředků státních zastupitelství, a

---

¹⁵⁸ K tomu srov. ust. § 2 odst. 3 trestního řádu.

¹⁵⁹ K tomu srov. ust. § 2 odst. 4 věta druhá trestního řádu.

¹⁶⁰ Rozpočtové nároky státních zastupitelství spravuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. K tomu viz. zákon č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky, rozpočtová kapitola 336.

s tím předpokládané zaměstnání nových státních zástupců, však od určité míry nevede k dalšímu zkvalitnění práce orgánů činných v trestním řízení. Zároveň se nabízejí efektivnější způsoby, kterými lze dosáhnout snížení úrovně kriminality¹⁶¹.

Druhým způsobem, a dle mého názoru vhodnějším, je přijetí takových institutů, které umožní státním zástupcům rychlé vyřešení nejen skutkově jednoduchých případů (pro tyto účely zákonodárce zakotvil institut zkráceného přípravného řízení), ale také komplexnějších případů, u nichž existuje mezi státním zástupcem a obviněným shoda na rychlém vyřešení věci před provedením plnohodnotného dokazování¹⁶². Takové instituty jsou rovněž poměrně důležité z důvodu existence nových komplikovanějších forem trestné činnosti, jejíž vyřešení bude vyžadovat nové technologické postupy¹⁶³. Dalším faktorem jsou narůstající nároky na dozorovou činnost státního zástupce způsobené fluktuací odborných pracovníků Policie ČR¹⁶⁴. Dohoda o vině a trestu je přitom právě jedním z těchto institutů, společně s dalšími alternativními způsoby ukončení trestního stíhání (viz. kapitola 3. této práce), přestože stále přetrvává určitý formalismus při jejím sjednávání, což dle samotných soudů odrazuje od sjednání¹⁶⁵.

Zároveň lze hovořit o symbiotickém vztahu mezi státními zástupci a soudy, neboť státní zástupci mohou svou činností v přípravném řízení výrazně usnadnit práci soudu v následujícím soudním řízení. Z tohoto důvodu lze kvitovat věcný záměr rekonstrukce trestního řádu, v němž zákonodárce částečně přejímá zásadu oportunity do českého právního řádu¹⁶⁶.

---

¹⁶¹ K efektivitě prevenčních programů např. Returns of Investments in Recidivism-reducing Programs. The Council of Economic Advisers, May 2018 [online]. Dostupné z: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2018/05/Returns-on-Investments-in-Recidivism-Reducing-Programs.pdf>

¹⁶² ŘÍHA, J. *Komentář k ust. § 175a*. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257-2292.

¹⁶³ K tomu např. Facing reality? Law enforcement and the challenges of deepfakes. Europol Innovation Lab. 2022. [online]. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Innovation_Lab_Facing_Reality_Law_Enforcement_And_The_Challenge_Of_Deepfakes.pdf

¹⁶⁴ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022. Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023, s. 21. [online]. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpráva-o-činnosti-2022-textová-část.pdf>

¹⁶⁵ *Tamtéž*, s. 32.

¹⁶⁶ K tomu FENYK, J. Zásada legality nebo oportunity v novém trestním řízení? In: Dny práva 2010. Brno: Masarykova Univerzita, 2010.

Role státního zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu v konkrétním případě je zcela zásadní, neboť je to pouze on, kdo může z procesního hlediska navrhnout soudu schválení sjednané dohody o vině a trestu¹⁶⁷. Obviněný může sice státnímu zástupci navrhnout sjednání dohody o vině a trestu¹⁶⁸, ten však není jako *dominus litis* takovým návrhem vázán, ani když jsou splněny zákonné podmínky. Jedná se o postup zcela fakultativní¹⁶⁹. Pokud není návrh obviněného shledán důvodným, učiní o tom státní zástupce poznámku do spisu, čímž jsou *de facto* vyčerpány aktivní možnosti obviněného. Trestní řád totiž nepočítá s možností opakovaného návrhu na sjednání dohody o vině a trestu. Považuji rovněž za důležité zmínit, že obviněný se sjednáním dohody o vině a trestu vzdává možnosti podat opravné prostředky společně s dalšími procesními právy. Takový zásah do procesních práv obviněného je poměrně zásadní, je proto logické, že obviněný bude výměnou za své jednání očekávat nabídku sníženého trestu oproti trestu, který očekává v řízení před soudem.

Proti takovému, dle mého názoru legitimnímu, očekávání obviněného stojí Metodika k postupu státních při sjednávání dohody o vině a trestu¹⁷⁰, která upozorňuje, že samotné sjednání dohody o vině a trestu nezakládá automaticky zmírnění trestu¹⁷¹. Státní zástupce je tedy při vyjednávání o druhu a výměře trestu veden pouze zákonnými ustanoveními, která umožňují zmírnění trestu v blíže neurčené míře¹⁷².

---

¹⁶⁷ K tomu srov. ust. § 175b odst. 1 trestního řádu.

¹⁶⁸ K tomu srov. ust. § 175a odst. 1 trestního řádu.

¹⁶⁹ ŘÍHA, J. *Komentář k ust. § 175a*. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2257-2292.

¹⁷⁰ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohody o vině a trestu. Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022.

¹⁷¹ *Tamtéž*, s. 8.

¹⁷² K tomu srov. ust. § 39 odst. 1 trestního zákoníku.

4.4 Shrnutí teoretické části

Institut dohody o vině a trestu je v *common law* nezastupitelným při vyřizování (nejen) trestní agendy. Jeho aplikace v zemích *civil law* je však zpravidla poměrně omezená. Tato skutečnost je dána velkým množstvím faktorů, přičemž za základní lze považovat rozdílnost pojetí trestního procesu jako takového. Klíčová je v tomto případě vázanost státních zástupců zásadou legality, vlivem které jsou omezeni v alokaci vzácných zdrojů. Oproti tomu státní zástupci *common law* mají plnou diskreci nad tím, jaké případy se rozhodnou stíhat díky zásadě oportunity, a mohou tak efektivněji alokovat svůj čas. Výzkumníci rovněž upozorňují na právní úpravu státního zastupitelství jako byrokratické struktury, kde je hlavním kritériem pro kariérní postup seniorita v úřadu. Takové prostředí vytváří pro státní zástupce zcela jiné podněty, než v případě *common law*, v důsledku čehož jsou státní zástupci motivováni k minimalizaci jejich snahy u skutkově velmi složitých případů, neboť tyto jim často nepomohou v postupu v rámci soustavy státního zastupitelství.

Česká republika přijala do svého právního řádu tento institut v roce 2012, přičemž zákonodárce zvolil, dle mého názoru, ne zcela kvalitní řešení implementace takového institutu. Tuto nekvalitu spatřuji v nutnosti být zastoupen obhájcem¹⁷³ a poměrně úzkém vymezení okruhu případů, pro něž je možno dohodu o vině a trestu uzavřít. Tyto nedostatky vedly k velmi sporadickému využívání dohody o vině a trestu.

Další nezanedbatelnou skutečností je přijetí či rozšíření dalších institutů, které dohodě o vině a trestu konkurují, přičemž mezi lety 2012-2020 bylo využito těchto institutů administrativně a procesně mnohem jednodušší. Po novele trestního řádu zákonem č. 333/2020 Sb. lze pozorovat nárůst sjednaných dohod o vině a trestu za současného (velmi mírného) poklesu využití ostatních odklonů v trestním řízení. Uplatnění těchto konkurenčních institutů zůstává nadále jednodušší oproti dohodě o vině a trestu, nicméně tento rozdíl již není tak markantní.

---

¹⁷³ K tomu srov. ust. § 36 odst. 1 písm. d) trestního řádu, ve znění účinném do 1. 10. 2020.

5. Data a metodologie

Tuto práci lze zařadit mezi empirický výzkum¹⁷⁴, jehož cílem je nejdříve popsat dosud uzavřené dohody o vině a trestu na základě dat státních zastupitelství a soudů a následně je srovnat s ostatními způsoby zakončení trestního stíhání v letech 2016-2023. V této popisné části srovnávám nejdříve deskriptivní statistiky pachatelů trestné činnosti a poté srovnávám uložené tresty v rámci dohody o vině a trestu s tresty uloženými v rámci ostatních způsobů skončení trestního stíhání. Po této popisné části následuje zkoumání vlastních hypotéz:

- 1) Existují proměnné, které mohou zvýšit pravděpodobnost uzavření dohody o vině a trestu?
- 2) Využívají státní zástupci z vytíženějších obvodů dohodu o vině a trestu, případně jiné alternativní způsoby skončení trestního stíhání, více než státní zástupci z méně vytížených obvodů?
- 3) Dochází k uplatnění dohody o vině a trestu méně často u trestných činů, u nichž lze postupovat ve zkráceném přípravném řízení, než u ostatních trestných činů?

Ad 1) Pomocí regresní analýzy bychom měli být schopni zjistit, zda vybrané proměnné ovlivňují pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu. Vzhledem k existenci dalších procesních institutů (viz kapitola 3), které jsou přizpůsobeny pro uplatnění v rámci různých stádií trestního řízení a pro různé druhy případů. Z tohoto důvodu bychom měli pozorovat některé shodné charakteristiky případů končících dohodou o vině a trestu. Regresní analýza nám rovněž umožní zjistit, jak velký vliv mají tyto proměnné na pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu.

---

¹⁷⁴ EPSTEIN L., MARTIN, D. A. *An Introduction to Empirical Legal Research*. Oxford: Oxford University Press, 2014, p. 14-15, 352 p.

Ad 2) Státní zástupci z více vytížených obvodů státních zastupitelství by měli být motivováni k efektivnímu využití svých omezených zdrojů tak, aby byli stále schopni vyřizovat případy dostatečně kvalitně a bez zbytečných průtahů. Proto je předpokladem častější využití alternativních způsobů skončení trestního stíhání. Pro tyto účely mají k dispozici širokou paletu institutů, které mohou při správném využití zefektivnit časové náklady na vyřízení případu. Vytíženost státních zastupitelství je dána počtem případů připadajících na jednoho státního zástupce za 1 rok. Takto detailní pohled je umožněn datovým souborem, který obsahuje unikátní identifikační čísla pro každého státního zástupce.

Ad 3) Dohoda o vině a trestu by měla být méně často sjednávána u těch trestných činů, u nichž může státní zástupce vyřídit věc trestním příkazem ve zkráceném přípravném řízení, neboť se pro něj jedná o lacinější procesní alternativu. Pokud bychom v relativním srovnání pozorovali podobný počet dohod o vině a trestu a trestních příkazů u těchto trestných činů, jednalo by se o neefektivní postup státních zástupců.

V empirické části jsou využívány jak popisné statistiky, tak regresní znázornění popisných vztahů, které jsou hlavním zájmem empirického výzkumu¹⁷⁵. Pro zodpovězení prvních dvou otázek budou klíčová data státních zastupitelství, u nichž budu srovnávat období mezi lety 2016-2020 a 2020-2023. Hranice je určena novelou zákona č. 333/2020 Sb., tedy liberalizací podmínek pro sjednání dohody o vině a trestu a zároveň přijetím dalších procesních institutů¹⁷⁶.

Pro zodpovězení poslední výzkumné otázky budu porovnávat podíl uzavřených dohod o vině a trestu u trestných činů s horní hranicí trestu odnětí svobody 5 let a u trestných činů s horní hranicí nad 5 let mezi lety 2016-2023. Hypotézou je v tomto případě nižší podíl sjednaných dohod o vině a trestu u trestných činů, u nichž lze postupovat ve zkráceném přípravném řízení, neboť se jedná jednodušší procesní alternativu.

Ke své práci mám k dispozici datové soubory zpracovaných statistických listů trestních (dále jen „SLT“) z let 2007-2023, které slouží jako základní nástroj pro sledování a vyhodnocování

---

¹⁷⁵ K tomu MONTAG J., DUŠEK, L. Ekonomický přístup ke zkoumání práva: přehled metodologie a nástin příležitosti pro výzkum v České republice. In: *Jurisprudence*, č. 6/2016, s. 43, s. 39–48.

¹⁷⁶ K tomu detailně viz. kapitola 3.

činnosti soudů a státních zastupitelství¹⁷⁷. SLT zaznamenávají řízení ve věcech trestných činů fyzických osob, tedy zejména rozhodnutí o stíhání, obžalobě, vině a trestu. Základní jednotkou pozorování v tomto datovém souboru je osobo-řízení, takže pro jedno trestní stíhání jednoho obviněného je vyhotoven jeden SLT. Vzhledem k základní jednotce pozorování může nastat situace, kdy bude na více řádcích datového souboru obsažen jeden SLT, jelikož jeden řádek obsahuje údaje o jedné skutkové podstatě trestného činu, pro jejíž naplnění byl pachatel odsouzen. Ve SLT jsou zaznamenány údaje o trestním stíhání, trestném činu, pachateli a další charakteristiky případu. Tato data pokrývají trestní řízení vedená státními zastupitelstvími a soudy.

Datové soubory jsou odvislé od vyhotovení SLT, které se řídí Instrukcemi Ministerstva spravedlnosti ČR¹⁷⁸ a návodem poskytovaným Ministerstvem spravedlnosti za účelem zpracování SLT. Jednotlivé SLT jsou vždy vyhotovovány po právní moci rozhodnutí dle závazného výroku rozsudku, přičemž v případě závažné trestné činnosti může dojít k tomu, že případ není rozhodnut v období, kdy jsou SLT zasílány výzkumníkům, tudíž mohou být doplněny do evidence předcházejícího kalendářního roku se „zpožděním“ 1 roku. Další skutečností, na kterou je třeba upozornit, je zaslání vyhotovených SLT za předchozí kalendářní rok. Výzkumníci tedy dostanou evidenci, kde chybějí rozhodnutí, která ještě nenabyla právní moci, či taková rozhodnutí, která již právní moci nabyla, ale nebyla vyhotovena v předešlém kalendářním roce¹⁷⁹.

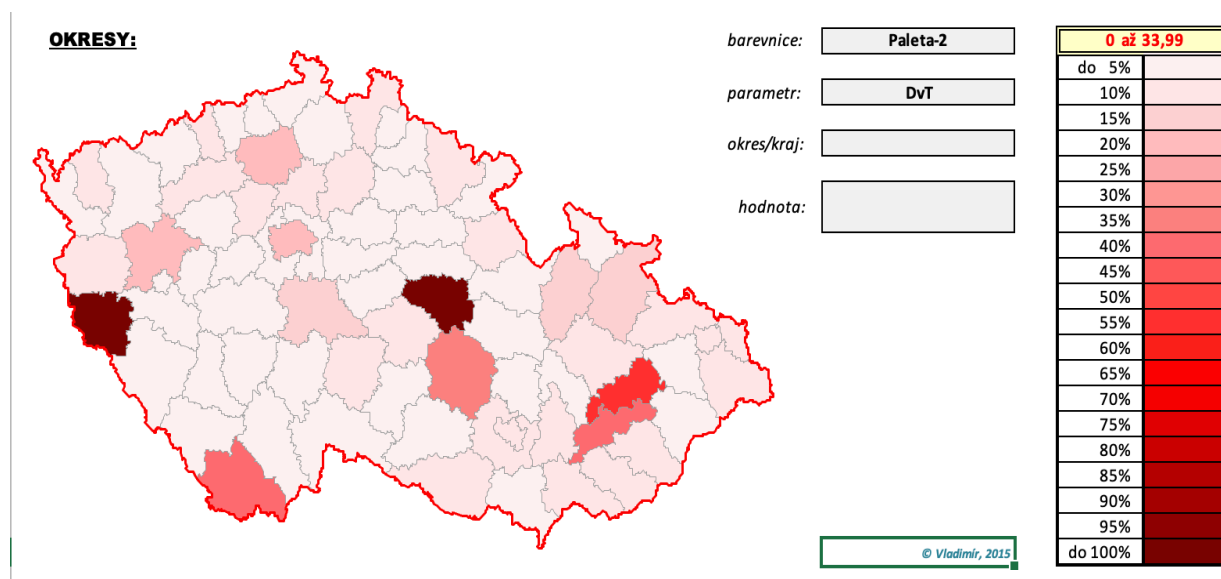
¹⁷⁷ K tomu VANČA T., DRÁPAL J. Statistické listy trestních soudů: Ověření jejich spolehlivosti. *Česká kriminologie*, č. 1-2/2021.

¹⁷⁸ Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. června 2011, č. 68/2011-OD-St, o vnitřním informačním systému resortu justice – agendy soudů. Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 5. září 2011, č. j. 69/2011-OD-St, o vnitřním informačním systému resortu justice – agendy státních zastupitelství.

¹⁷⁹ K tomu blíže VANČA T., DRÁPAL J. Statistické listy trestních soudů: Ověření jejich spolehlivosti. *Česká kriminologie*, č. 1-2/2021.

Graf 2 – Relativní srovnání počtu schválených dohod o vině a trestu na úrovni okresů.

Zpracování: vlastní, zdroj dat: data dle kapitoly 5., zdroj mapy: Vladimír Hajdovský¹⁸¹.

Graf 2 výše doplňuje Graf 1, kdy ukazuje relativní srovnání schválených dohod o vině a trestu na 1 000 případů. Nejčastěji jsou dohody o vině a trestu schvalovány v okrese Chrudim s 33,99 schválenými dohodami a v okrese Domažlice s 32,36 schválenými dohodami o vině a trestu.

Datový soubor SLT státních zastupitelství obsahuje celkem 2 162 631 pozorování. Tento datový soubor kopíruje rozdělení dle soustavy soudů¹⁸². Specialitou datového souboru státních zastupitelství je přítomnost unikátního kódu každého jednotlivého státního zástupce, díky němuž můžeme vysledovat nápad státních zastupitelství na úrovni daného článku soustavy státních zastupitelství, ale také vytíženost každého jednotlivého státního zástupce.

Jako stěžejní pro tuto práci jsem vybral novelu trestního řádu č. 333/2020 Sb., která liberalizovala pravidla pro sjednávání dohody o vině a trestu a rozšířila její použitelnost na trestní stíhání pro všechny druhy trestných činů. Tato novela trestního řádu vešla v účinnost dne 1. 10.

¹⁸¹ Vladimír Hajdovský, 14. 2. 2019. [online]. [cit. 2024-08-21]. Dostupné z: <https://exceltipy.wz.cz/dotykova-mapa-okresu-a-kraju-cr/>

¹⁸² K tomu viz. ust. § 7 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

2020¹⁸³, tudíž jsem použil data z let 2016–2020, která poskytují ucelený přehled o tom, jak byla dohoda o vině a trestu využívána v případě její omezené využitelnosti. Následně jsem využil data z let 2020–2023, v nichž můžeme pozorovat nárůst využití tohoto institutu (společně s instituty jinými, k tomu blíže kapitola 3 této práce).

Po vyřazení případů před rokem 2016 zůstává v datovém souboru celkem 652 853 případů na úrovni soudů a 797 577 případů na úrovni státních zastupitelství. Celkově přistoupily soudy ke schválení dohody o vině a trestu mezi lety 2016–2023 v celkem 1 735 případech. Státní zástupci naproti tomu podali ve stejném období návrh na schválení dohody o vině a trestu u celkem 4 122 případů.

6. Empirie

Empirická část této práce je rozdělena na 2 části. V první jsou ve 2 podkapitolách zpracovány popisné statistiky schválených dohod o vině a trestu, společně se srovnáním uložených trestů v rámci řízení o návrhu na schválení dohody o vině a trestu s tresty uloženými v rámci ostatních způsobů skončení trestního stíhání.

V této souvislosti se rovněž zaměřím na vytíženost státních zastupitelství, která jsou iniciátory sjednání dohody o vině a trestu, protože pouze státní zástupce může soudu předložit návrh na schválení sjednané dohody o vině a trestu s obviněným¹⁸⁴. Vytížeností je v tomto případě myšlen přepočtený počet napadlých věcí u každého okresního státního zastupitelství za 1 rok na 1 státního zástupce, který byl během let 2016–2023 k tomuto okresnímu státnímu zastupitelství přidělen. Tato proměnná by mohla ukázat několik závěrů: 1) zda vytíženější okresní státní zastupitelství častěji přistupují ke sjednání dohody o vině a trestu, případně k užití jiných odklonů 2) zda návrhy na sjednání dohody o vině a trestu nenahrazují jiné alternativní způsoby skončení trestního stíhání (tzv. odklony)¹⁸⁵.

---

¹⁸³ K tomu čl. IX zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

¹⁸⁴ K tomu srov. ust. § 175b trestního zákoníku.

¹⁸⁵ K tomu ust. § 179a – 179i a ust. § 290 – 314s trestního zákoníku.

Druhá část empirické části této práce se zabývá určením popisných vztahů a vlivů jednotlivých proměnných na uzavření dohody o vině a trestu. Pro tuto část práce jsem zvolil metodu lineární regrese, konkrétně *linear probability model*¹⁸⁶, v jehož případě nabývá závislá/vysvětlovaná proměnná (Y) pouze binárních hodnot 0, pokud nebyla v daném případě uzavřena dohoda o vině a trestu, a 1 v případě uzavření dohody o vině a trestu. Tento model umožňuje odhad velikosti koeficientů jednotlivých proměnných.

Cílem první části empirického výzkumu je zjištění základních charakteristik pachatelů a samotné trestné činnosti, včetně okolností páchané trestné činnosti, které mohou ve velké míře determinovat ochotu státních zástupců přistoupit ke sjednání dohody o vině a trestu. Dalším cílem je odhad koeficientů jednotlivých proměnných popisně ovlivňujících pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu. Spojením těchto dvou postupů zjistím „typický“ případ končící sjednáním dohody o vině a trestu společně s případy disproporčně končícími (ne)sjednáním dohody o vině a trestu z jakéhokoliv důvodu (použití jiného odklonu v trestním řízení, nařízení hlavního líčení atd.).

---

¹⁸⁶ Tuto metodu jsem zvolil po osobní konzultaci s vedoucím práce.

6.1 Popisné statistiky schválených dohod o vině a trestu

Pro tuto část práce jsem převzal data od roku 2016. V následující tabulce jsou uvedeny vybrané deskriptivní statistiky pachatelů a jejich relativní srovnání s ostatními způsoby skončení trestního stíhání. Dohoda o vině a trestu byla uzavřena v 1 735 případech (právních kvalifikací) u 1 232 pachatelů. Ostatní způsoby skončení trestního stíhání jsou zastoupeny celkem v 652 853 případech (právních kvalifikacích) u 497 980 pachatelů.

Tabulka 3 – Relativní srovnání deskriptivních statistik pachatelů u sjednaných dohod o vině a trestu a ostatních způsobů skončení trestního stíhání.

Deskriptivní statistika	Dohoda o vině a trestu	Ostatní
Pohlaví	Muži – 83,3 % (1 026)	Muži – 83,8 % (417 636)
	Ženy – 16,7 % (206)	Ženy – 16,1 % (80 344)
Věk	Průměr – 37,67	Průměr – 34,88
	Medián – 36,30	Medián – 33,5
Předchozí odsouzení	Průměr – 2,437	Průměr – 3,143
Státní příslušnost	ČR – 91,8 % (1 131)	ČR – 90,8 % (452 469)
	EU – 2,6 % (32)	EU – 5 % (24 365)
	Mimo EU – 5,6 % (69)	Mimo EU – 4,2 % (21 146)
Vzdělání	Základní – 37,4 %	Základní – 58,3 %
	Středoškolské – 52,5 %	Středoškolské – 33 %
	Vysokoškolské – 8,4 %	Vysokoškolské – 3,4 %
Vazba	Ano – 14,9 % (183)	Ano – 4,9 % (24 631)
Celkový počet pachatelů	1 232	497 980

Zpracování: vlastní, zdroj: data poskytnutá k této práci dle kap. 6.

Poměrně velký rozdíl (10 p. b.) pozorujeme, pokud byl obviněný vzat do vazby. Tento rozdíl může být dle mého názoru způsoben několika faktory, například tím, že obviněný, který zažívá omezení osobní svobody, je náchylnější k uzavření dohody o vině a trestu, pokud mu je uložen alternativní trest. Významnější je však dle mého názoru postavení obviněného ve vazbě, neboť důvodem pro vzetí do vazby je když: „*dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný...*“¹⁸⁷ Obviněný ve vazbě tak sám ví, že orgány činné v trestním řízení disponují dostatečně silnými důkazy pro vydání rozhodnutí o vzetí do vazby, a může tedy být motivován k tomu, aby uzavřel dohodu o vině a trestu z důvodu snahy o snížení trestu.

Dále pozorujeme významnější rozdíly u počtu předchozích odsouzení, kdy je v případě sjednání dohody o vině a trestu počet předchozích odsouzení nižší o 0,7 odsouzení. Nižší počet předchozích odsouzení může indikovat menší ochotu státních zástupců uzavřít dohodu o vině a trestu u pachatelů, kteří byli již v minulosti trestáni.

Poslední statistikou, v níž se pachatelé výrazně liší, je dosažené vzdělání. Při sjednání dohody o vině a trestu jsou pachatelé častěji středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaní oproti ostatním pachatelům. Důvodem této skutečnosti je dle mého názoru rozdílná struktura případů, které končí v režimu dohody o vině a trestu, kdy se jedná obvykle o komplexnější trestnou činnost.

---

¹⁸⁷ K tomu srov. ust. § 67 trestního řádu.

Tabulka 4 – Relativní srovnání deskriptivních statistik případů, u nichž došlo ke sjednání dohody o vině a trestu a ostatních způsobů skončení trestního stíhání.

Deskriptivní statistika	Dohoda o vině a trestu	Ostatní
TČ proti životu a zdraví	11 %	8,7 %
TČ proti svobodě, soukromí	8 %	8,7 %
TČ proti rodině a dětem	2,7 %	10 %
TČ proti majetku	31 %	34,5 %
TČ hospodářské	12,6 %	2,5 %
TČ obecně nebezpečné	19,5 %	16 %
TČ proti pořádku ve věcech veřejných	7,1 %	17 %
NEPO (všechny formy)	30,3 %	21,1 %
Délka trestu – nepodmíněné odnětí svobody	Průměr – 41,7 měsíce	Průměr – 24 měsíců
	Medián – 30 měsíců	Medián – 17 měsíců
Podmíněný trest	56 %	46 %
Délka trestu – podmíněné odnětí svobody	Průměr – 25,98 měsíce	Průměr – 10,84 měsíce
	Medián – 24 měsíců	Medián – 8 měsíců
Uložen vedlejší trest	11%	15,6%
Druh vedlejších trestů	Zákaz činnosti – 12,6 %	Zákaz činnosti – 20,4 %
	Peněžitý trest – 16,8 %	Peněžitý trest – 2,4 %
	Propadnutí věci – 16,7 %	Propadnutí věci – 5,8 %
Vliv alkoholu	5,2 %	11,5 %
	Jeden pachatel – 68,9 %	Jeden pachatel - 82,8 %

Spolupachatelství	Spolupachatel – 20 %	Spolupachatel – 11 %
	Vedoucí – 11,1 %	Vedoucí - 6,2 %
Forma TČ – drogy	17 %	5 %
Forma TČ – doprava	6 %	21 %
Forma TČ – finanční oblast	19 %	8,8 %
Celkem případů	1 735	652 853

Zpracování: vlastní, zdroj dat: data poskytnutá k této práci dle kap. 6 této práce.

Z výše uvedené tabulky vyplývají poměrně značné rozdíly ve struktuře trestných činů, u kterých je dohoda o vině a trestu sjednávána, a u kterých nikoliv. Nejvíce jsou v obou sloupcích zastoupeny trestné činy proti majetku. Nejvyšší rozdíly pozorujeme u hospodářských trestných činů trestního zákoníku, které mohou být předmětem dohody o vině a trestu z důvodu možného spolupachatelství a odкрыtí takové skupiny výměnou za snížení trestu pro obviněného. Naopak dohody o vině a trestu téměř nejsou sjednávány u trestných činů proti veřejnému pořádku a proti rodině.

Poměrně zajímavé je rozdělení spolupachatelství, kdy v případech sjednání dohody o vině a trestu pozorujeme až 31 % páchané trestné činnosti ve formě spolupachatelství či v pozici vedoucího spolupachatele. Tento rozdíl 14 p. b. oproti ostatním způsobům skončení trestního stíhání lze částečně vysvětlit strukturou trestné činnosti, pro kterou je dohoda o vině a trestu uzavírána (viz Graf 3).

Další poměrně zajímavou statistikou jsou další sledované okolnosti trestné činnosti, které nám mohou ukázat ochotu státních zástupců (i soudů) sjednávat dohodu o vině a trestu. V tomto případě pozorujeme výrazné rozdíly „ve prospěch“ dohody o vině a trestu, pokud byly sledovanými okolnostmi přítomnost drog a trestná činnost ve finanční oblasti. Jedná se o logický závěr, pokud přihlídneme k vyššímu zastoupení drogové trestné činnosti, a také trestné činnosti tzv. „bílých límečků“.

Tabulka 5 – Srovnání zastoupení jednotlivých kategorií trestných činů a nadreprezentace v případě dohody o vině a trestu a ostatních způsobů skončení trestního stíhání na základě kategorizace v datovém souboru.

Kategorie TČ	Dohoda o vině a trestu	Ostatní	Nadreprezentace
Vražda	1,9 % (33)	0,17 % (1 146)	11,18
Ostatní násilné	13 % (228)	15 % (97 524)	0,87
Loupež	4 % (69)	2,2 % (14 450)	1,82
Krádež, majetek	23,9 % (414)	25,9 % (169 146)	0,92
Finanční oblast	19,5 % (338)	9,4 % (61 400)	2,07
Doprava	4,3 % (75)	23,1 % (151 055)	0,19
Proti rodině	2,7 % (46)	9,3 % (60 638)	0,29
Sexuální	7,7 % (132)	1,9 % (12 494)	4,05
Veřejný pořádek	22,8 % (396)	12,9 % (84 323)	1,77
Celkem případů	1 735	652 853	

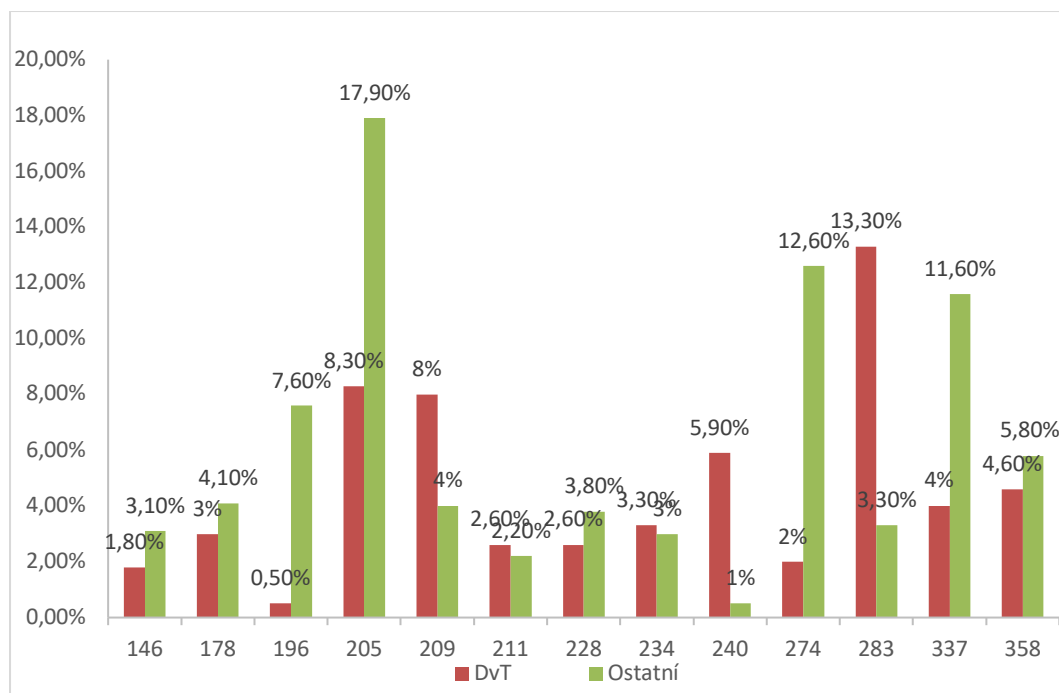
Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Tabulka 5 výše ukazuje relativní nad/pod-reprezentaci jednotlivých kategorií trestné činnosti dle kategorizace v datovém souboru. Nadreprezentace je použita z důvodu předpokladu, že pokud je kategorie trestné činnosti zastoupena např. v 10 % všech případů, tak při náhodném (proporcionálním) rozdělení případů by měla být zastoupena ve stejném procentu případů mezi dohodami o vině a trestu a ostatními způsoby skončení trestního stíhání. Tučně zvýrazněné hodnoty ve čtvrtém sloupci tabulky značí kategorie trestných činů, které jsou nadreprezentovány při sjednání dohody o vině a trestu, neboť je jejich relativní poměr vůči ostatním způsobům skončení trestního stíhání vyšší než 1.

V tomto případě je velmi zajímavá pozice trestného činu vraždy, která je v případě dohody o vině a trestu nadreprezentována velmi výrazně. Vyšetřování vraždy je obvykle komplikované, je proto vedeno skupinou policistů z Odboru obecné kriminality Služby kriminální policie

a vyšetřování¹⁸⁸. V takovém případě je pro státního zástupce logické uzavřít dohodu o vině a trestu, pokud to situace umožňuje, neboť tím uvolní značné zdroje nejen sobě, ale i policii či například soudním patologům. Nadreprezentované kategorie trestné činnosti se obvykle pojí se skutkově složitějšími případy. Tento závěr přitom odpovídá i deskriptivním statistikám pachatelů a trestné činnosti výše.

Graf 3- relativní srovnání frekvence vybraných trestných činů, u nichž došlo ke sjednání dohody o vině a trestu a ostatních způsobů skončení trestního stíhání.

Zpracování: vlastní, zdroj: data poskytnutá k této práci dle kap. 5.

Graf 3 výše ukazuje relativní srovnání vybraných trestných činů při sjednání dohody o vině a trestu a ostatních způsobů skončení trestního stíhání. Nejmarkantnější rozdíly směrem k ostatním způsobům skončení trestního stíhání můžeme pozorovat u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky (par. 274), krádeže (par. 205) a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (par. 337). Vzhledem k horním hranicím trestních sazeb trestu odnětí svobody stanovených pro

¹⁸⁸ K tomu viz. Policie České republiky. [online]. [cit. 2024-08-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uskp-odbor-obecne-kriminality.aspx>

tyto trestné činy v prvním odstavci¹⁸⁹ je pro státního zástupce obvykle nejpříhodnější vyřešit tyto případy ve zkráceném přípravném řízení skrze trestní příkaz. V případě ohrožení pod vlivem návykové látky je trestním příkazem vyřízeno 69 % všech případů, v případě trestného činu krádeže 28 % a v případě trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání 40 % případů.

Naopak disproporčně končí uzavřením dohody o vině a trestu případy u trestných činů podvodu (par. 209), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (par. 240) a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (par. 283). Tyto trestné činy mohou být spojeny s vyšším množstvím pachatelů, nižší společenskou závažností a složitější důkazní situací. Takové případy jsou z pohledu státního zástupce časově velmi náročné, jelikož je třeba shromáždit finanční, telekomunikační a další důkazy, kterými musí prokázat vzniklou škodu a úmyslné jednání obviněného. Dokazování úmyslu je v případě majetkových a hospodářských trestných činů poměrně obtížné a zdlouhavé, pro státního zástupce může tedy být efektivnější přistoupit ke sjednání dohody o vině a trestu.

6.2 Vytíženost státních zastupitelství

Státní zastupitelství pracují každoročně s rozdílnou mírou nápadu trestních případů na 1 státního zástupce, které musí z pozice veřejné žaloby¹⁹⁰ povinně stíhat¹⁹¹. V posledních letech sice dochází k poklesu celkového objemu trestní agendy¹⁹², současně se však trestná činnost nadále komplikuje. Z tohoto důvodu je vhodné se zaměřit na vytíženost státních zastupitelství, neboť státní zástupci z vytížených okresních státních zastupitelství by měli častěji využívat dostupné instituty, které uvolní zdroje potřebné pro další případy.

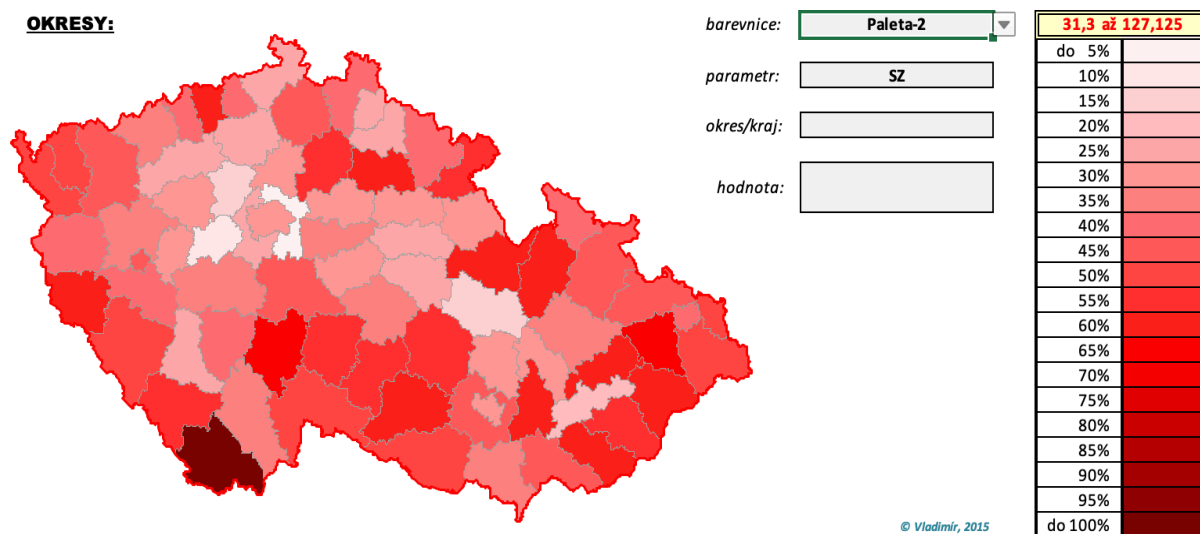
¹⁸⁹ K tomu srov. ust. § 205 odst. 1, ust. § 274 odst. 1 a ust. § 337 trestního zákoníku.

¹⁹⁰ K tomu srov. čl. 80 odst. 1 Ústavy České republiky.

¹⁹¹ K tomu srov. ust. § 2 odst. 3 trestního řádu.

¹⁹² K tomu srov. České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Praha, 2023, s. 47. [online]. [cit. 2024-08-20]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/d/msp/ceske_soudnictvi_2022

Graf 4 – Mapa okresů a relativní srovnání vytiženosti okresních státních zastupitelství.

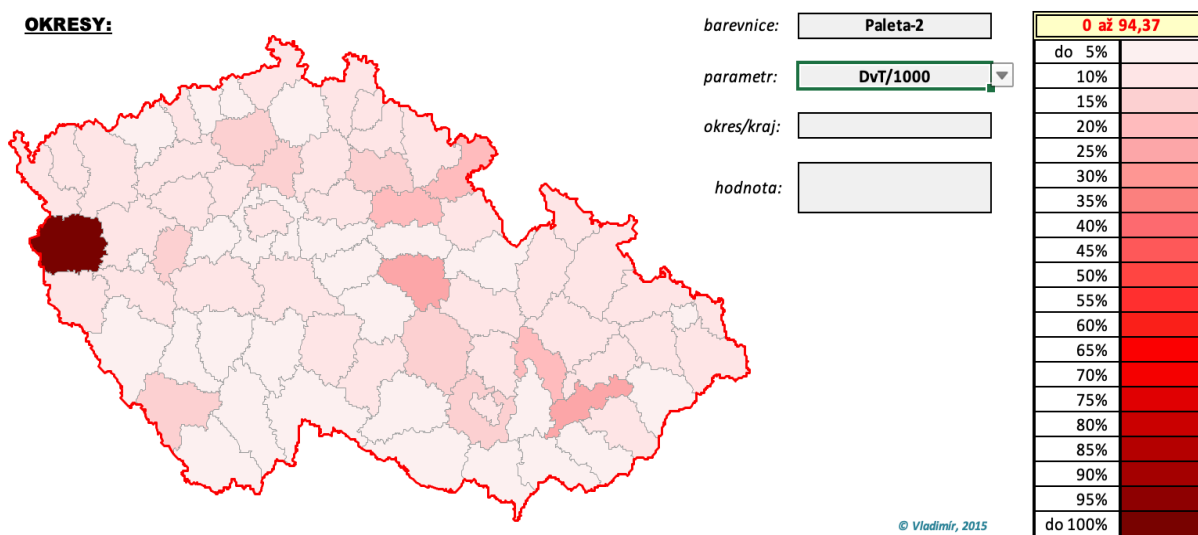
Zpracování: vlastní, zdroj dat: data dle kapitoly 5., zdroj mapy: Vladimír Hajdovský¹⁹³.

V Grafu 4 výše vidíme relativní srovnání okresních státních zastupitelství dle vytiženosti, která je dána průměrným nápadem případů na 1 státního zástupce za 1 rok. Barevná škála přechází postupně od světlých k tmavým odstínům dle procentuálního vztahu mezi hodnotou vytiženosti v příslušném okrese a krajními hodnotami dle škály na pravé straně grafu. Nejméně vytiženým okresem je s 31,3 případy ročně Praha-východ, naopak nejvytiženějším okresem je s 127,125 případy ročně Český Krumlov. Takový výsledek okresu Český Krumlov může být dán poměrně nízkým počtem pouze 4 státních zástupců, kteří působili v obvodu zdejšího státního zastupitelství mezi lety 2016-2023. Pro srovnání lze použít právě nejméně vytižené okresní státní zastupitelství Praha-východ, v jehož obvodu působil ve stejném časovém období 29 státních zástupců.

Z výše uvedeného grafu nelze stanovit obecný vzorec pro vytiženost státních zastupitelství, lze však pozorovat relativně nižší hodnoty vytiženosti u krajských měst v porovnání s okolními okresními státními zastupitelstvími (srov. např. České Budějovice, Ostrava, Liberec, Plzeň).

¹⁹³ Vladimír Hajdovský, 14. 2. 2019. [online]. [cit. 2024-08-21]. Dostupné z: <https://exceltipy.wz.cz/dotykova-mapa-okresu-a-kraju-cr/>

Graf 5 – Relativní srovnání návrhů na schválení dohody o vině a trestu okresních státních zastupitelství.

Zpracování: vlastní, zdroj dat: data dle kapitoly 5., zdroj mapy: Vladimír Hajdovský¹⁹⁴.

Graf 5 výše ukazuje relativní srovnání návrhů na schválení dohody o vině a trestu na 1 000 případů na úrovni okresních státních zastupitelství. Srovnání je relativní dle barevné škály v pravé části grafu vzhledem k okresnímu státnímu zastupitelství Tachov, které podalo nejčastěji návrh na schválení dohody o vině a trestu. Okresní státní zastupitelství Tachov podalo již 503 návrhů na schválení dohody o vině a trestu, jedná se přitom o výrazný rozdíl oproti druhému „nejaktivnějšímu“ okresnímu státnímu zastupitelství Kroměříž, které podalo 136 návrhů. Aktivitu okresního státního zastupitelství v Kroměříži lze částečně přičíst přítomnosti Justiční akademie¹⁹⁵. Zároveň lze v Grafu 4 pozorovat relativně nižší vytíženost zastupitelství Kroměříž oproti okolním okresním státním zastupitelstvím. Tuto nižší vytíženost však nelze vysvětlit vyšším počtem návrhů na schválení dohod o vině a trestu. U okresního státního zastupitelství Kroměříž působilo ve

¹⁹⁴ Vladimír Hajdovský, 14. 2. 2019. [online]. [cit. 2024-08-21]. Dostupné z: <https://exceltipy.wz.cz/dotykovala-mapa-okresu-a-kraju-cr/>

¹⁹⁵ Justiční akademie pořádá vzdělávací semináře rovněž v dalších městech v rámci České republiky, Kroměříž však zůstává sídlem Justiční akademie, jediným dalším stálým pracovištěm je Praha. K tomu srov. ust. čl. 2 odst. 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2011, č. j. 274/2008-OJ/ORGV, kterou se vydává Statut Justiční akademie, ve znění Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. března 2014, č.j. MSP-31/2014-OJ/ORGV.

sledovaném období 16 státních zástupců, přičemž u okolních okresů je maximem 13 státních zástupců pro okresní státní zastupitelství Zlín a Přerov. Okolní okresní státní zastupitelství se rovněž potýkala, s výjimkou okresního státního zastupitelství Vyškov, s vyšším celkovým počtem případů během sledovaného období.

Poměrně zajímavá je situace v některých okresech, například v okrese Hradec Králové, kde sice zdejší státní zástupci podali 13,06 návrhů na schválení dohody o vině a trestu na 1 000 případů, zdejší okresní soud však ani jeden z návrhů neschválil (srov. Graf 1). Z informací v datových souborech však není zřejmé, z jakého důvodu se tak stalo.

Při bližším pohledu na okresní státní zastupitelství Tachov pozorujeme postupný nárůst průměrné délky řízení z 31 dní v roce 2014 na 110 dní v roce 2020. Současně pozorujeme postupné snižování průměrné délky řízení od roku 2020 na 34 dní v roce 2023¹⁹⁶. Oproti roku 2020 rovněž došlo k nárůstu počtu trestných činů¹⁹⁷. Od roku 2020 přitom okresní státní zastupitelství Tachov využilo pro trestné činy, u nichž probíhalo vyšetřování, podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu (335) v téměř stejném množství jako podání obžaloby (412)¹⁹⁸. Pro trestné činy, u nichž probíhalo vyšetřování, rovněž došlo ke snížení průměrné délky řízení z 256 dní v roce 2020 na 87 dní v roce 2023¹⁹⁹. Tyto bezpochyby pozitivní skutečnosti nelze přisuzovat pouze zvýšenému využití dohody o vině a trestu, neboť od roku 2020 zároveň dochází k poklesu počtu trestných činů, u nichž je třeba provést vyšetřování.

Obecně nelze bez dalšího říci, že vytíženější okresní státní zastupitelství podávají častěji návrh na schválení dohody o vině a trestu.

---

¹⁹⁶ K tomu Interaktivní dashboard Ministerstva spravedlnosti České republiky [online]. [cit. 2024-08-21]. Dostupné z: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiaZDQ4MjVjNGYtODZiYi00ZDFILTI1ODYtNDBhZThkYzc0ZDNIiwiwidCI6IjFkNGY3YjIjLWM4YzYtNGZlYS1iMzMwLWM0MWNmNzJjNTdkYyIsImMiOjI9&pageName=ReportSection55efdd03814d2bb8ff3>

¹⁹⁷ *Tamtéž.*

¹⁹⁸ *Tamtéž.*

¹⁹⁹ *Tamtéž.*

6.3 Uložené tresty

6.3.1 Podmíněný trest odnětí svobody

Nejčastěji ukládaným trestem byl podmíněný trest odnětí svobody v celkem 977 případech, pod které lze podřadit podmíněné odnětí svobody a podmíněné odnětí svobody s dohledem²⁰⁰. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody je v rámci schválených dohod o vině a trestu zastoupeno v 56 % případů. V celkových soudních statistikách mezi lety 2016-2023 je podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody zastoupeno v 46 % všech případů.

V Tabulce 4 výše jsou uvedeny průměrné délky podmíněných trestů odnětí svobody uložených při sjednání dohody o vině a trestu v porovnání s ostatními způsoby skončení trestního stíhání. Toto srovnání ukazuje poměrně značné rozdíly v průměrné délce uložených trestů, přičemž tento rozdíl je způsoben především vysokým počtem vyřízení případů ve zkráceném přípravném řízení trestním příkazem. Jednou z podmínek vydání trestního příkazu je přitom uložení podmíněného trestu odnětí svobody v maximální délce 12 měsíců²⁰¹.

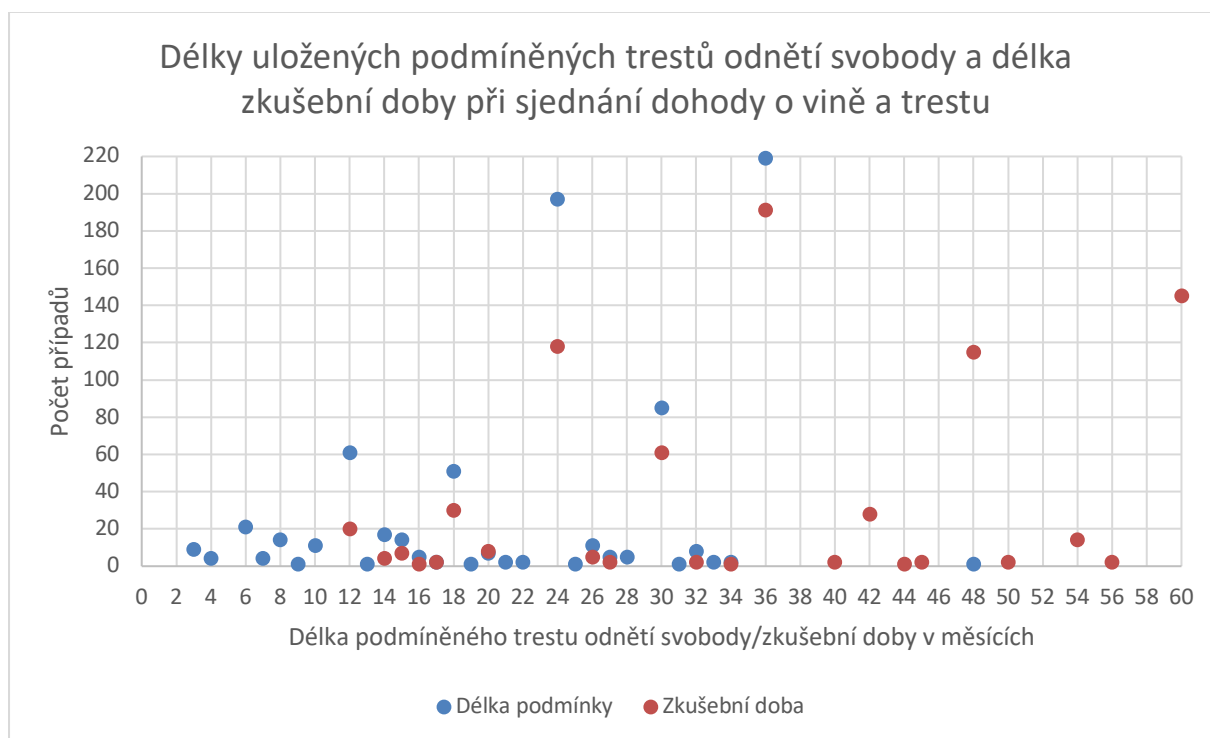
Tento poměrně signifikantní rozdíl (10 p. b.) je dán strukturou případů, které nakonec končí sjednáním dohody o vině a trestu, např. z hlediska povahy spáchaných trestných činů, kdy můžeme pozorovat vyšší podíl majetkové trestné činnosti, a naopak nižší podíl násilných trestných činů. Lze však vyzorovat rozdíl mezi podílem uložených podmíněných trestů odnětí svobody mimo režim dohody o vině a trestu, kdy je prostřednictvím dohody o vině a trestu ukládáno více podmíněných trestů odnětí svobody, ovšem méně alternativních trestů.

---

²⁰⁰ Uložení dohledu nad odsouzeným pachatelem se řídí stejnými podmínkami jako prosté podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, k tomu srov. ust. § 84 trestního zákoníku.

²⁰¹ K tomu srov. ust. § 314e odst. 2 trestního řádu.

Graf 6 – Délky uložených trestů podmíněného odnětí svobody a délka zkušební doby v měsících.

Zpracování: vlastní, zdroj dat: data poskytnutá k této práci dle kap. č. 6.

Dle Grafu 6 výše pozorujeme ukládání podmíněných trestů odnětí svobody nejčastěji v délce 36 měsíců (tedy maximální délka podmíněného trestu odnětí svobody²⁰²). Státní zástupci a soudy kopírují trend v ukládání trestů v České republice, tedy jako nejčastější trestní sankci volí podmíněný trest odnětí svobody²⁰³. Podobně striktní přístup volí soudy při stanovení zkušební doby, kdy jako mediánovou hodnotu pozorujeme zkušební dobu v délce 36 měsíců²⁰⁴, jedná se také o nejčastěji ukládanou délku zkušební doby. Dále pozorujeme zkušební dobu v délce 60 měsíců jako druhou nejčtenější hodnotu. Soudy tedy poměrně často přistupují k uložení nejprísrnější varianty této trestní sankce.

²⁰² K tomu srov. ust. § 81 trestního zákoníku.

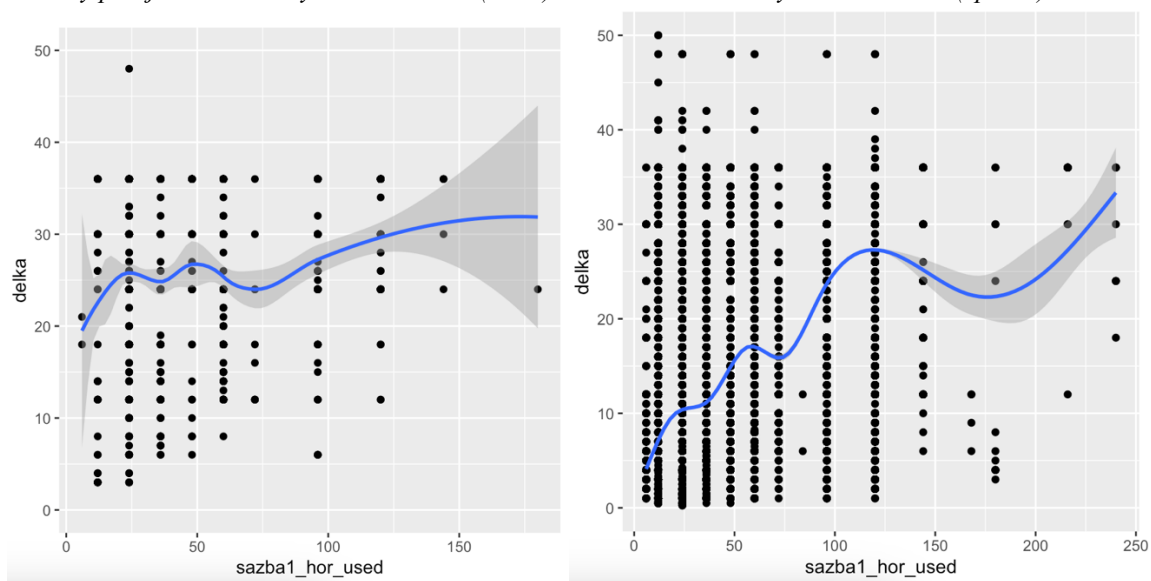
²⁰³ K tomu SCHEINOST, M. a kol.: *Analyza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2023, str. 62. [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.iksp.cz/analyza-trendu-kriminality-v-ceske-republice-v-roce-2022>

²⁰⁴ Maximální délka zkušební doby je stanovena na 5 let (60 měsíců) dle ust. § 82 trestního zákoníku.

Soudy také v rámci standardního soudního řízení průměrně přistupují ke stanovení kratší zkušební doby, medián je roven 24 měsícům a průměr je roven 25,9 měsícům. Jako nejčastěji ukládanou hodnotu zkušební doby vidíme zkušební dobu rovnu 24 měsícům. Maximální délka zkušební doby 60 měsíců je až 7. nejčetnější hodnotou (oproti 2. nejčetnější hodnotě v případě dohody o vině a trestu).

Při pohledu na počet podmíněných trestů odnětí svobody uložených mimo režim dohody o vině a trestu je průměr roven 10,84 měsícům a medián 8 měsícům. Soudy tedy nejčastěji přistupují k uložení poměrně krátkých podmíněných trestů odnětí svobody. Tato skutečnost je způsobena vyřízením velkého množství případů skrze trestní příkaz ve zkráceném přípravném řízení. U stanovení zkušební doby však neplatí podobná omezení jako pro vydání trestního příkazu, a proto je zkušební doba obvykle stanovena od 3 do 5 let, tedy ve vyšší polovině horní hranice dle zákonné sazby.

Graf 7 – Vztah horní sazby trestu podmíněného odnětí svobody a skutečně uloženého trestu podmíněného odnětí svobody při sjednání dohody o vině a trestu (vlevo) a mimo režim dohody o vině a trestu (vpravo).

Zpracování: vlastní, zdroj: data poskytnutá k této práci dle kap. 5.

V Grafu 7 výše můžeme pozorovat efekt dohody o vině a trestu, kdy jsou dle levé poloviny grafu ukládány méně přísné tresty podmíněného odnětí svobody oproti trestu očekávanému dle

použité horní trestní sazby pro daný trestný čin (modrá přímkka). Oproti tomu v pravé části grafu pozorujeme ukládání trestů podmíněného odnětí svobody ve vyšší výši oproti očekávání dle modré přímkky. Zároveň je třeba uvést, že případy končící v režimu sjednání dohody o vině ne-náhodné a uložená trestní sankce je výsledkem vyjednávání mezi státním zástupcem a obviněným, nikoli náhodným rozdělením, které bychom mohli pozorovat při experimentálním designu studie.

6.3.2 Nepodmíněný trest odnětí svobody

Nepodmíněný trest odnětí svobody je jediným univerzálním druhem trestní sankce dle trestního zákoníku²⁰⁵. Lze jej uložit za každý trestný čin, a to jak přečin, tak zločin²⁰⁶. Zároveň se jedná o nejprísnejší druh trestní sankce, neboť se pojí s bezprostředním uvězněním na straně odsouzeného a poměrně vysokými náklady na toto uvězněním na straně státu.

Mezi lety 2017–2021 dochází k nárůstu podílu případů, které skončily uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody jako hlavního trestu fyzickým osobám, až na 18,5 %²⁰⁷. Při sjednání dohody o vině a trestu je nepodmíněný trest odnětí svobody zastoupen v 30,3 % případů. Tento rozdíl je způsoben vysokým podílem vyřešení případů skrze trestní příkaz, kdy není možno uložit nepodmíněný trest odnětí svobody²⁰⁸. Pro sjednání dohody o vině a trestu žádná taková omezení neplatí²⁰⁹. V absolutních číslech se konkrétně jedná o 534 případů v režimu sjednání dohody o vině a trestu a 147 724 případů v režimu ostatních procesních postupů, které skončily uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody. Již zde vidíme obrovské nepoměry ve sledovaných datech.

Pokud se zaměříme na nepodmíněné tresty odnětí svobody uložené při sjednání dohody o vině a trestu, můžeme pozorovat průměrnou délku trestu 41,74 měsíců a mediánovou hodnotu 30 měsíců. V případě soudního procesu a konaného hlavního líčení jsou hodnoty průměru rovny

---

²⁰⁵ K tomu srov. ust. § 55 trestního zákoníku.

²⁰⁶ PÚRY, F. *Komentář k ust. § 55*. In: ŠÁMAL P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1038-1050.

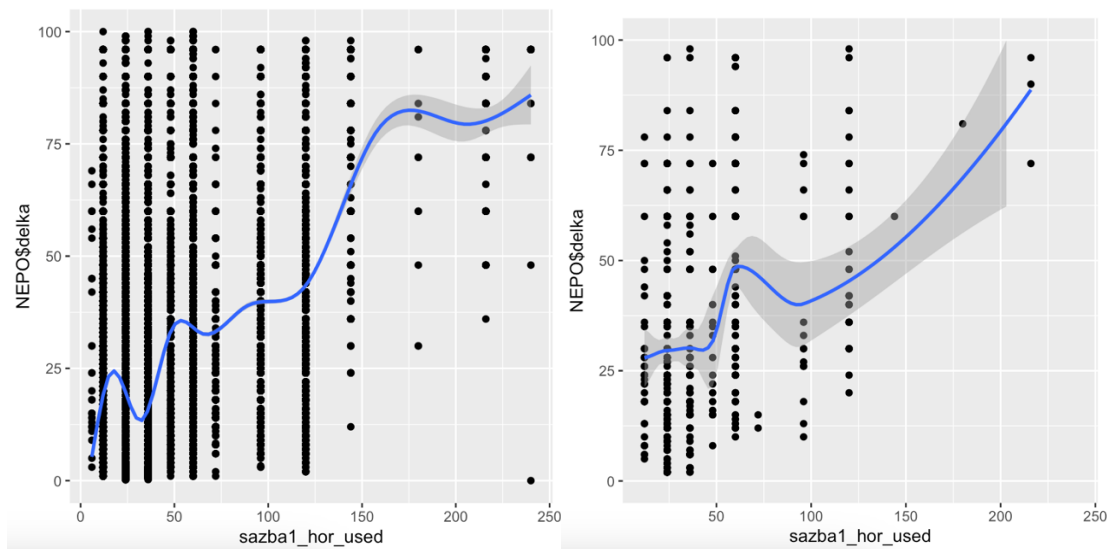
²⁰⁷ K tomu SCHEINOST, M. a kol.: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2023, str. 204. [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.iksp.cz/analiza-trendu-kriminality-v-ceske-republice-v-roce-2022>

²⁰⁸ K tomu srov. ust. § 314e trestního řádu.

²⁰⁹ K tomu srov. ust. § 175a odst. 6 trestního řádu.

24 měsícům a medián je roven 16 měsícům. Tento závěr je v rozporu s intuitivním předpokladem, že obviněný výměnou za své doznání obdrží „slevu“ z možného trestu, či mírnější druh trestu. Možné důvody tohoto pozorování jsem se pokusil vysvětlit níže.

Graf 8 – Vztah horní sazby trestu nepodmíněného odnětí svobody a skutečně uloženého trestu nepodmíněného odnětí svobody při sjednání dohody o vině a trestu (vpravo) a mimo režim dohody o vině a trestu (vlevo).

Zpracování: vlastní, zdroj dat: data poskytnutá k této práci dle kap. 6.

Pro ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody tedy platí obdobné, co pro trest podmíněného odnětí svobody (k tomu viz Graf 7).

Celkově lze disproporce vysvětlit nižším zastoupením nejzávažnějších trestných činů v první hlavě trestního zákoníku (konkrétně ust. § 140–167 trestního zákoníku), kdy jsou tyto trestné činy zastoupeny při sjednání dohody o vině a trestu v 11 % případů, kdežto v případě jiných procesních postupů jsou zastoupeny v 8,7 % případů. Dalším faktorem je bezpochyby vysoké zastoupení krádeží, které je oproti dohodě o vině a trestu dvojnásobné spolu s vysokým procentuálním zastoupením méně závažné trestné činnosti. Obdobné platí pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. V neposlední řadě stále platí povaha případů končících sjednáním dohody o vině a trestu jako ne-náhodné rozdělení.

6.3.3 Alternativní tresty

Alternativní tresty jsou jiné tresty než nepodmíněný trest odnětím svobody²¹⁰. Samotné podmínky ukládání a způsob výkonu těchto alternativních trestů upravuje trestní zákoník v ust. § 55-80. Tyto tresty se obvykle poji s nižšími finančními náklady na výkon trestu na straně státu a eliminací negativních vlivů pobytu ve vězení²¹¹. Alternativní tresty jsou rovněž bytostně spojeny se snahou posílit preventivní a ochrannou funkci trestního práva v rámci konceptu restorativní justice.

Jednotlivými alternativními tresty jsou dle trestního zákoníku následující trestní sankce: domácí vězení, podmíněný trest odnětí svobody, peněžitý trest, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a vyhoštění. V této podkapitole se nebudu zabývat podmíněným trestem odnětí svobody, neboť je jako nejčastěji ukládaný trest zpracován v samostatné podkapitole této práce. Tyto alternativní tresty, s výjimkou podmíněného trestu odnětí svobody, byly uloženy jako hlavní trest v 20,4 % všech případů od roku 2016. Při sjednání dohody o vině a trestu byl naopak uložen alternativní trest jako trest hlavní pouze v 10,8 % případů. Jedná se tak v relativním srovnání o polovinu oproti ostatním způsobům skončení trestního stíhání.

V obou kategoriích však byl zcela jasně nejpoblárnější peněžitý trest (viz Tabulka 5 níže), který byl uložen v 69,6 % případů v rámci všech alternativních trestů při sjednání dohody o vině a trestu. V případě ostatních způsobů skončení trestního stíhání byl pak peněžitý trest uložen v 49,3 % případů v rámci všech alternativních trestů. Popularita peněžitého trestu je dána především jeho poměrně širokou možností použití²¹² a relativně administrativně nenáročným výkonem, společně s fikcí neodsouzení, která nastává u všech trestných činů, s výjimkou zvlášt' závažných zločinů, vykonáním peněžitého trestu či pokud bylo od jeho zbytku pravomocně upuštěno²¹³.

---

²¹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 393.

²¹¹ *Tamtéž*.

²¹² Peněžitý trest lze použít jako univerzální majetkový trest či jej uložit za jakýkoliv přečin místo nepodmíněného trestu odnětí svobody. K tomu srov. ust. § 67 odst. 2 a 3 trestního zákoníku.

²¹³ K tomu srov. ust. § 69 odst. 3 trestního zákoníku.

Tabulka 6 – relativní srovnání alternativních trestů uložených jako hlavní trest při sjednání dohody o vině a trestu a mimo režim dohody o vině a trestu.

Alternativní trest	Dohoda o vině a trestu	Ostatní
Peněžitý trest	69,6 % (131)	49,3 % (65 799)
Obecně prospěšné práce	22,3 % (43)	42,1 % (56 310)
Domácí vězení	0 %	0,7 % (1 036)
Zákaz činnosti	1,6 % (3)	2,8 % (3 793)
Zákaz pobytu, vyhoštění	0 %	4,5 % (6 010)
Propadnutí majetku, věci	5,8 % (11)	0,3 % (480)
Celkový počet případů	180	133 454

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Z tabulky výše vyplývají relativní rozdíly v případě obecně prospěšných prací, zákazu pobytu či vyhoštění a propadnutí majetku či věci. V případě zákazu pobytu je důvod poměrně nasnadě, neboť žádný cizinec, který si na území České republiky složitě obstaral pracovní povolení či vízum, nepřijme jako trest ztrátu takového povolení či víza, které je nutně spojeno s nutností vycestovat z území České republiky, potažmo Schengenského prostoru. Obdobné platí pro trest vyhoštění.

Další rozdíl pozorujeme u trestu obecně prospěšných prací, kde je tento rozdíl dán omezením možnosti uložení trestu pouze za přečiny²¹⁴ a nemožnost uložení tohoto druhu trestu pokud byl stejný trest obviněnému v posledních třech letech přeměněn na trest odnětí svobody²¹⁵. Posledním rozdílem je propadnutí majetku, které lze uložit jako samostatný trest pouze pokud to trestní zákoník explicitně dovoluje²¹⁶ a za zvláště závažný zločin, kterým pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se pokusil získat majetkový prospěch²¹⁷. Propadnutí věci je spojeno

²¹⁴ K tomu srov. ust. § 62 odst. 1 trestního zákoníku.

²¹⁵ K tomu srov. ust. § 62 odst. 2 trestního zákoníku.

²¹⁶ K tomu srov. ust. § 66 odst. 2 trestního zákoníku.

²¹⁷ K tomu srov. ust. § 66 odst. 1 trestního zákoníku.

s uložením jiného trestu jako trestu hlavního, neboť samostatně může být tento druh trestu uložen pouze, pokud to trestní zákoník explicitně dovoluje či je to vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a k osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba²¹⁸.

Dále se v této podkapitole budu věnovat peněžitému trestu z důvodu jeho popularity jako samostatného trestu a záměru zákonodárce učinit z něj druhý univerzální trest²¹⁹. Peněžitý trest je ukládán v denních sazbách ve výši nejméně 100 Kč a nejvíce 50.000 Kč po dobu 20 až 730 dnů²²⁰. Soud takto stanoví výši peněžitého trestu s přihlédnutím k osobním a majetkovým poměrům pachatele, přičemž majetek pachatele může být určen odhadem²²¹. Minimální výše peněžitého trestu je tak 2.000 Kč a maximální 36.500.000 Kč.

Jak bylo uvedeno výše, peněžitý trest je nejčastěji ukládaným alternativním trestem jako hlavní trest, přičemž od roku 2017 dochází k nárůstu ukládaných peněžitých trestů z důvodu společné snahy Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství o zatraktivnění tohoto druhu trestu²²². Dalším důvodem nárůstu využití tohoto trestu jsou novelizace právní úpravy, jejichž cílem bylo zjednodušení ukládání a výkonu peněžitého trestu a možnost uspokojit nároky poškozených z uložených majetkových trestů. Současně se jedná o „spolehlivý“ trest, neboť mezi lety 2016-2023 došlo k jeho přeměně na nepodmíněný trest odnětí svobody pouze v 1,6 % (1 067) případech²²³.

---

²¹⁸ K tomu srov. ust. § 72 trestního zákoníku.

²¹⁹ K tomu viz. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORND3QJZZ3/>

²²⁰ K tomu srov. ust. § 67 trestního zákoníku.

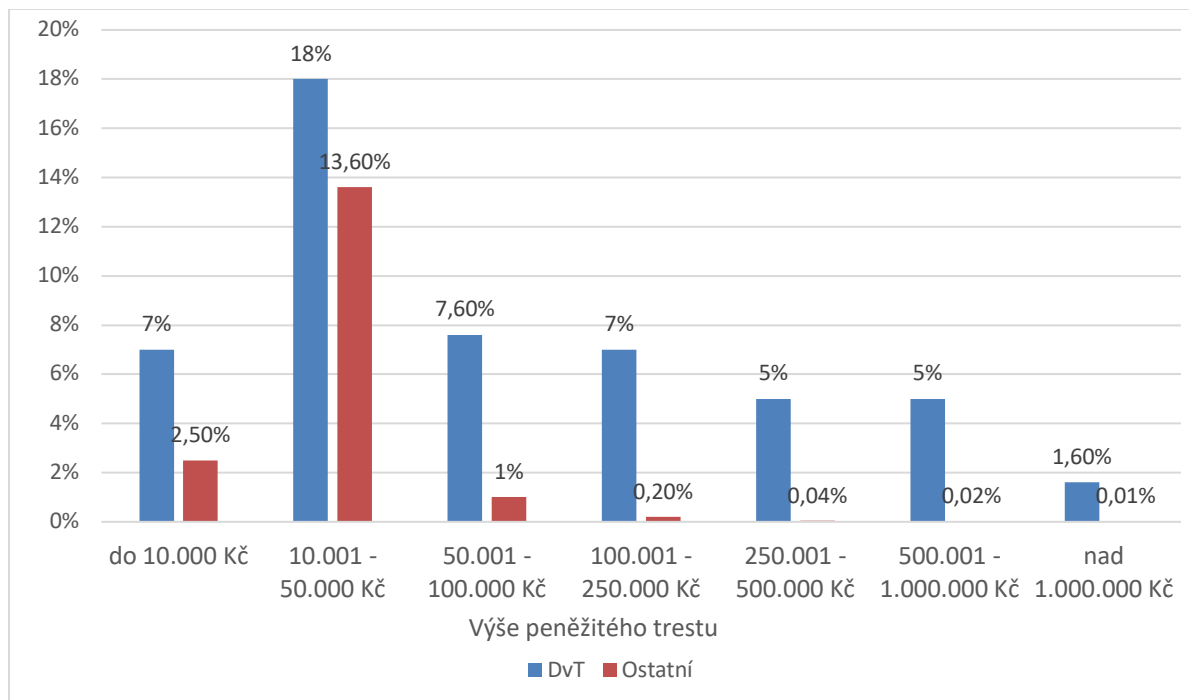
²²¹ K tomu srov. ust. § 67 odst. 3 trestního zákoníku.

²²² K tomu Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství, 30. 1. 2018. [online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-soud-a-nsz-prosazuji-vetsi-vyuzivani-penezitych-trestu-i-odklonu-v-trestnim-rizeni/>

²²³ SCHEINOST, M. a kol.: *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2023. [online]. [cit. 2024-07-26]. Dostupné z: https://www.iksp.cz/storage/169/479_Analyza-trendu-kriminality-v-Ceske-republice-v-roce-2022.pdf

Graf 9 – Relativní srovnání uložených peněžitých trestů mezi lety 2016-2023 v rámci dohody o vině a trestu a ostatních způsobů zakončení trestního stíhání.

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Peněžitý trest je v obou kategoriích nejčastěji ukládán v rozmezí 10.001 – 50.000 Kč, tedy na spodní úrovni možné výše dle trestního zákoníku. V případě dohody o vině a trestu však pozorujeme rovnoměrnější rozdělení výše peněžitého trestu, především u trestů do 250.000 Kč, kdy je shora zmíněné rozmezí 10.001 – 50.000 Kč odlehlou hodnotou. Lze rovněž hypotetizovat, že peněžité tresty v rámci jednání o dohodě o vině a trestu mohou nahrazovat přísnější sankce, které by jinak byly uloženy (typicky nepodmíněný trest odnětí svobody). Z tohoto důvodu lze pozorovat vysoké peněžité tresty v režimu dohody o vině a trestu. Takový závěr odpovídá socioekonomickým statistikám (viz Tabulka 4) a struktuře páchané trestné činnosti, na základě nichž předpokládáme uzavírání dohod o vině a trestu u majetnějších pachatelů, u kterých může docházet k „vyplacení“ z trestu odnětí svobody.

6.4 Regresní analýza

Regresní analýza je metodou statistické analýzy, která umožňuje odhad vztahu závislé proměnné na základě nezávislých proměnných²²⁴. Závislou proměnnou je v tomto případě sjednání dohody o vině a trestu. Nabývá hodnot 1 a 0 dle toho, zda byla či nebyla dohoda nakonec sjednána. Tato práce využívá metodu lineárního pravděpodobnostního modelu pro SLT soudní k odhadu popisných vztahů mezi proměnnými a logistickou regresi pro SLT státních zastupitelství k určení pravděpodobnosti sjednání dohody o vině a trestu.

Tabulka 8 – Pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu pro trestné činy dle horní hranice trestní sazby.

Kritérium	Počet případů	Dohody o vině a trestu	Pravděpodobnost
Trestní sazba do 12 měsíců	151 389	127	0,08 %
Trestní do 12 měsíců – SZ	131 587	223	0,2 %
Trestní sazba 13–24 měsíců	273 448	615	0,2 %
Trestní sazba 13–24 měsíců – SZ	230 602	666	0,3 %
Trestní sazba 25–36 měsíců	139 288	291	0,2 %
Trestní sazba 25–36 měsíců – SZ	270 752	599	0,2 %
Trestní sazba 37–60 měsíců	57 601	393	0,7 %
Trestní sazba 37–60 měsíců – SZ	94 744	809	0,9 %
Trestní sazba 61–120 měsíců	29 665	259	0,9 %
Trestní sazba 61–120 měsíců – SZ	63 525	1 627	2,6 %

²²⁴ HENDL, J. *Přehled statistických metod: Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portal, 2009, s. 266.

Trestní sazba nad 120 měsíců	1 462	31	2,2 %
Trestní sazba nad 120 měsíců – SZ	6 315	197	3 %
Zkrácené přípravné řízení	261 150	0	0 %
Zkrácené přípravné řízení – SZ	339 803	120	0,03 %

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Tabulka 8 úvodem ukazuje pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu dle použité horní hranice trestní sazby pro jednotlivé případy jak u soudů, tak u státních zastupitelství (označení SZ v prvním sloupci tabulky). Tabulka ukazuje narůstající pravděpodobnost s vyšší délkou horní hranice trestní sazby, neboť státnímu zástupci je při použití horní hranice trestní sazby nad 5 let znemožněno vyřídit případ ve zkráceném přípravném řízení²²⁵. Rozšířené využití zkráceného přípravného řízení je zcela očekávatelné, neboť se jedná o vhodnější institut pro skutkově jednodušší případy, které jsou předpokládány při horní hranici trestní sazby do 60 měsíců.

Naopak u skutkově složitějších případů s horní hranicí trestní sazby nad 5 let není zkrácené přípravné řízení možné. Pozorujeme proto nárůst podílu sjednaných dohod o vině a trestu, přestože je pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu stále velice nízká.

---

²²⁵ K tomu srov. ust. § 179a odst. 1 trestního řádu.

Tabulka 9 – Odhad velikosti koeficientů pro Model 1

	<i>Dependent variable:</i>
	Y
Pohlavi	0.00031 (0.00018)
Vek	0.00001 (0.00001)
Cizinec	-0.00005 (0.00023)
Zakladni vzdelani	0.00065 (0.00029)
Stredoskolske vzdelani	0.00270*** (0.00031)
Vysokoskolske vzdelani	0.00361*** (0.00046)
Okolnost-alkohol	0.00038 (0.00023)
Okolnost-doprava	-0.00119*** (0.00025)
ZPR	-0.00158*** (0.00015)
Vazba v prip. rizeni	0.00139*** (0.00032)
Pocet kvalifikaci	0.00050*** (0.00006)
Tr. sazba-12	0.00125 (0.00177)
Tr. sazba 13-24	0.00127 (0.00177)
Tr. sazba 25-36	0.00145 (0.00177)
Tr. sazba 37-60	0.00305 (0.00177)
Tr. sazba 61-120	0.01156*** (0.00177)
Vytizenost SZ	-0.00003*** (0.00001)
Kategorie TC-rodinne	-0.00419 (0.00174)
Kategorie TC-nasilne	-0.00448* (0.00174)
Kategorie TC-vrazda	-0.00744 (0.00369)
Kategorie TC-loupez	-0.01129*** (0.00179)
Kategorie TC-proti ver. poradku	-0.00302 (0.00174)
Kategorie TC-financni	-0.00170 (0.00174)
Kategorie TC-sexualni	-0.00548* (0.00180)
Kategorie TC-doprava	-0.00270 (0.00175)
Kategorie TC-kradez	-0.00316 (0.00173)
Constant	0.00533 (0.00248)
Observations	495,731
R ²	0.00773
Adjusted R ²	0.00765
Residual Std. Error	0.04395 (df = 495692)
F Statistic	101.59910*** (df = 38; 495692)
<i>Note:</i>	* p<0.01; ** p<0.001; *** p<1e-04

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Tabulka 9 výše zobrazuje odhad velikosti koeficientů pro Model 1. Pro Model 1 byla využita metoda vícenásobné lineární regrese. Model 1 pracuje s koeficientem determinace 0,0077, který vyjadřuje podíl variability závislé proměnné, která je modelem vysvětlena. Hodnota v Modelu 1 je velmi nízká, Model 1 ovšem pracuje s binární vysvětlovanou proměnnou, kdy z celkového počtu 495 731 pozorování je hodnoceno jako „úspěch“ (podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu) pouze 4 122 pozorování. Vstupní data jsou tudíž nevyvážená v neprospěch vysvětlované proměnné, a koeficient determinace tak není vhodnou metodou k určení významnosti modelu.

Vhodnější metodou pro určení významnosti je zbytková směrodatná odchylka, která udává směrodatnou odchylku mezi pozorovanými a predikovanými hodnotami v modelu. Zbytková směrodatná odchylka je v Modelu 1 rovna 0,04395. Modelem pozorované hodnoty jsou tak poměrně přesné. Druhou vhodnější metodou je F-statistika, která srovnává variabilitu vysvětlenou modelem se zbytkovou variabilitou, kterou model nevysvětluje. V případě Modelu 2 je F-statistika rovna 101,599 při p-hodnotě $< 2,2e-16$, díky čemuž můžeme zamítnout nulovou hypotézu, že všechny koeficienty modelu jsou rovny 0, alespoň jedna nezávislá proměnná má signifikantní vztah s vysvětlovanou proměnnou.

Poměrně zajímavým (a očekávaným) výsledkem jsou hodnoty proměnných Tr. sazba, které udávají efekt použité horní hranice trestní sazby v měsících na vysvětlovanou proměnnou. Proměnné Tr. sazba -12 až Tr. sazba 37-60 mají nepatrný pozitivní efekt bez statistické významnosti na vysvětlovanou proměnnou. Negativní vliv na vysvětlovanou proměnnou mají také případy, které jsou projednány ve zkráceném přípravném řízení, zde je výsledek očekávaný, neboť státní zástupci mají k dispozici vhodnější procesní alternativy zakončení trestního stíhání. Statistická významnost zkráceného přípravného řízení potvrzuje hypotézu, dle níž státní zástupci využívají pro trestnou činnost s horní hranicí trestní sazby do 5 let jiné instituty než dohodu o vině a trestu.

U proměnné Tr. sazba 61-120 je poté pozitivní efekt na vysvětlovanou proměnnou, tento výsledek je statisticky významný. Pokud nelze využít zkrácené přípravné řízení, tak se dohoda o vině a trestu nabízí jako vhodný procesní institut, státnímu zástupci se v přípravném řízení pro

takové případy totiž nenabízejí jiné instituty, které by mohl případně využít. Nelze vyloučit ani vliv dalších institutů jako například prohlášení viny, či prohlášení některých skutečností za nesporné, což ovšem z dat nelze zjistit (k tomu viz. kapitola 3).

Statisticky významnými proměnnými s pozitivním vlivem na vysvětlovanou proměnnou jsou počet právních kvalifikací, vzetí obviněného do vazby v přípravném řízení, středoškolské a vysokoškolské vzdělání. Tyto proměnné, společně s negativním vlivem proměnné zkrácené přípravné řízení, potvrzují hypotézu, že dohoda o vině a trestu je sjednávána ve skutkově složitějších případech. Statisticky signifikantní negativní vliv má trestný čin loupeže, doprava jako okolnost trestné činnosti a zkrácené přípravné řízení. Doprava jako okolnost trestného činu může mít negativní vliv z důvodu pravděpodobnější přítomnosti poškozeného, který je rovněž účastníkem jednání o dohodě o vině a trestu. Vliv naopak nemá vytíženost státních zastupitelství, které by bylo očekávatelnou proměnnou s pozitivním vlivem (k tomu více na konci kapitoly).

Tabulka 10 – Odhad velikosti koeficientů pro Model 2.

	<i>Dependent variable:</i>
	Y
Pohlavi	0.15095 (0.08670)
Vek	0.00012 (0.00289)
Cizinec	0.03552 (0.11716)
Zakladni vzdelani	0.64286* (0.24517)
Stredoskolske vzdelani	1.57302*** (0.24583)
Vysokoskolske vzdelani	1.73641*** (0.27419)
Okolnost-alkohol	0.47195** (0.14080)
Okolnost-doprava	-0.66573*** (0.15928)
ZPR	-2.08155*** (0.15959)
Vazba v prip. rizeni	0.28786* (0.10080)
Pocet kvalifikaci	0.09647*** (0.01769)
Tr. sazba-12	0.55606 (1.02266)
Tr. sazba 13-24	0.61072 (1.01710)
Tr. sazba 25-36	0.68944 (1.01735)
Tr. sazba 37-60	1.42233 (1.01535)
Tr. sazba 61-120	2.48334 (1.01196)
Vytizenost SZ	-0.00837* (0.00267)
Kategorie TC-rodinne	-1.92206** (0.53533)
Kategorie TC-nasilne	-1.59930* (0.51712)
Kategorie TC-vrazda	-12.24895 (143.53430)
Kategorie TC-loupez	-3.09417*** (0.60110)
Kategorie TC-proti ver. poradku	-0.96177 (0.51312)
Kategorie TC-financni	-0.75007 (0.51167)
Kategorie TC-sexualni	-1.29162 (0.52842)
Kategorie TC-doprava	-0.75578 (0.53840)
Kategorie TC-kradez	-1.02644 (0.51205)
Constant	-5.92229*** (1.15598)
Observations	495,731
Log Likelihood	-5,670.08300
Akaike Inf. Crit.	11,418.17000
<i>Note:</i>	* p<0.01; ** p<0.001; *** p<1e-04

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Tabulka 10 výše zobrazuje výsledky Modelu 2, tedy logistického regresního modelu. Výsledkem při použití logistické regrese je logit, tedy přirozený logaritmus šance jevu (v tomto případě sjednání dohody o vině a trestu). V modelu jsou obsaženy charakteristiky pachatelů a případů, se kterými státní zástupci pracují v přípravném řízení a jejichž analýzou lze stanovit charakteristiky, které zvyšují šanci, že dojde k podání návrh u na schválení dohody o vině a trestu. Logistický regresní model potvrzuje závěry Modelu 1 statisticky signifikantního pozitivního efektu u proměnných středoškolské a vysokoškolské vzdělání, vazba v přípravném řízení, počet právních kvalifikací a přidává proměnnou okolnost alkohol.

U statisticky signifikantních proměnných s negativním vlivem potvrzuje proměnnou loupež, doprava jako okolnost trestné činnosti a zkrácené přípravné řízení. Loupež je v tomto případě v zajímavém postavení, neboť je relativně nadreprezentována v režimu dohody o vině a trestu (viz Tabulka 5), ovšem absolutní hodnoty reprezentace způsobují její negativní vliv na vysvětlovanou proměnnou. Model 2 navíc přidává proměnné sledující trestné činy násilné (s výjimkou vraždy) a proti rodině, tento výsledek modelu je doplněn relativním podreprezentováním těchto kategorií trestné činnosti v režimu dohody o vině a trestu (viz Tabulka 5). Vytíženost státních zastupitelství opět nabývá negativních hodnot, nicméně dle Modelu 2 není tato proměnná statisticky signifikantní.

Tabulka 11 – Výsledky odhadů šance pro Model 1 včetně spodní/horní hranice intervalu spolehlivosti.

Proměnná	Šance	Nižší IS	Vyšší IS
(Intercept)	0.0026	0.000277	0.0258
Pohlaví	1.162	0.981	1.378
Věk	1	0.994	1.001
Cizinec	1.036	0.823	1.303
Základní vzdělání	1.901	1.176	3.075
Středoškolské vzdělání	4.821	2.977	7.805
Vysokoškolské vzdělání	5.676	3.316	9.716
Vazba v přípravném řízení	1.333	1.094	1.624
Okolnost alkohol	1.603	1.216	2.112
Okolnost doprava	0.513	0.376	0.702

Počet právních kvalifikací	1.101	1.063	1.140
Zkrácené př. řízení	0.124	0.091	0.170
Tr. sazba-12 měsíců	1.743	0.234	12.941
Tr. sazba 13-24 měsíců	1.841	0.250	13.520
Tr. sazba 25-36 měsíců	1.992	0.271	14.634
Tr. sazba 37-60 měsíců	4.146	0.566	30.337
Tr. sazba 61-120 měsíců	11.981	1.648	87.072
Vytíženost státních zastupitelství	0.991	0.986	0.996
Kategorie TČ – rodinné	0.146	0.052	0.417
Kategorie TČ – doprava	0.469	0.163	1.349
Kategorie TČ – finanční	0.472	0.173	1.287
Kategorie TČ – vražda	3.05e-05	2.86e-126	6.11e+115
Kategorie TČ – ostatní násilné	0.202	0.073	0.556
Kategorie TČ – proti veř. pořádku	0.382	0.139	1.044
Kategorie TČ – loupež	0.045	0.013	0.147
Kategorie TČ – sexuální	0.274	0.097	0.774
Kategorie TČ – krádež	0.358	0.131	0.977

Zpracování: vlastní, zdroj: data dle kapitoly 5.

Tabulka 11 výše udává výsledky šance pro jednotlivé nezávislé proměnné. Hodnota šance udává změnu šance toho, že zkoumaný jev nastane při zvýšení nezávislé proměnné o jednotku. Neutrální hodnotou šance je 1. Pokud proměnná nabývá této hodnoty, tak nemá ani pozitivní, ani negativní vliv na zkoumaný jev. Pokud nabývá šance hodnoty menší než 1, tak má proměnná negativní vliv, a pokud více než 1, tak má pozitivní vliv na zkoumaný jev.

Nejvýznamnější pozitivní vliv, mají proměnné pro dosažené středoškolské a vysokoškolské vzdělání. Hodnoty 4,8 a 5,6 pro tyto proměnné znamenají, že pokud má pachatel středoškolské, potažmo vysokoškolské vzdělání, tak je 4,8 respektive 5,6 krát vyšší šance na sjednání dohody o vině a trestu. V kombinaci s hodnotou *Interceptu* nižší než 1, který značí nízkou šanci na sjednání dohody o vině a trestu, pokud jsou nezávislé proměnné rovny 0, se jedná o statisticky významný závěr. Nejvyšší hodnoty nabírá proměnná pro trestní sazbu v rozpětí 61-

120 měsíců, zároveň však pozorujeme velký rozptyl intervalu spolehlivosti, což může značit nepřesný odhad velikosti koeficientu. Z tohoto důvodu je třeba brát vliv této proměnné s rezervou, stále můžeme říci, že tato proměnná má na šanci pozitivní vliv.

Další statisticky významnou proměnnou je vazba v přípravném řízení. Pokud je obviněný vzat do vazby, tak se šance na sjednání dohody o vině a trestu zvyšuje 1,33 krát. Tento závěr odpovídá vysokému zastoupení obviněných ve vazbě při sjednání dohody o vině a trestu (19,9 %), viz Tabulka 3. Počet právních kvalifikací je opět statisticky signifikantní proměnnou s pozitivním vlivem, šanci však zvyšuje pouze nepatrně. Poslední statisticky významnou proměnnou s pozitivním vlivem je alkohol jako okolnost trestné činnosti.

Statisticky signifikantní proměnné s negativním vlivem na šanci podání návrhu na sjednání dohody o vině a trestu jsou především proměnné sledující jednotlivé kategorie trestných činů a zkrácené přípravné řízení. Nejvýrazněji snižují šanci trestné činy proti rodině, loupež a násilné (s výjimkou vraždy). Tyto trestné činy se obvykle pojí s úmyslným jednáním²²⁶ proti jednomu z nejdůležitějších chráněných zájmů. Nezanedbatelným je rovněž postavení oběti trestného činu, především u trestných činů proti rodině, kdy je zájmem trestního práva tyto oběti ochránit a zbavit je vlivu pachatele tím spíše, pokud se jedná o příbuzného či osobu blízkou. Případy v režimu zkráceného přípravného řízení mají 0,124 krát vyšší šanci, tato proměnná tedy významně snižuje šanci na podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, a potvrzuje tak hypotézu 3 (viz kapitola 5).

Výsledky regresní analýzy potvrzují závěry vyplývající z kapitol 6.1 až 6.3, tedy použití dohody o vině a trestu pro skutkově složitější případy a absence u případů s horní hranicí trestní sazby do 5 let. Tento závěr dokládá statisticky signifikantní pozitivní vliv počtu právních kvalifikací, vazby v přípravném řízení, středoškolské/vysokoškolské vzdělání a horní hranice trestní sazby nad 61 měsíců (nelze využít zkrácené přípravné řízení). Ve skutkově složitějších případech nemá státní zástupce jiný institut, který by mu umožnil efektivně vyřešit takové

---

²²⁶ Výjimku tvoří např. ust. § 143, 147 či 148 trestního zákoníku.

případy²²⁷. U těchto případů lze rovněž předpokládat dlouhé dokazování v řízení před soudem²²⁸, kterému se bude chtít obviněný vyhnout z důvodu jistoty ohledem trestu v případě sjednání dohody o vině a trestu, či například z důvodu časové a finanční náročnosti tohoto procesu.

Naopak statisticky signifikantní negativní vliv mají proměnné okolnosti doprava, kategorie TČ – loupež, vytíženost státních zastupitelství a zkrácené přípravné řízení. Model 2 k těmto proměnným přidává proměnné kategorie TČ – proti rodině a násilné (s výjimkou vraždy). Vytíženost státních zastupitelství je přitom proměnnou, u které byl očekáván pozitivní vztah s pravděpodobností podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu. Model 2 dokonce u této proměnné predikuje snížení šance na podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, i když velmi malé. Takový závěr je neintuitivní²²⁹, lze jej však vysvětlit. Vytíženost státních zastupitelství je ovlivněna především skutkově jednoduchými případy, u kterých mohou státní zástupci využít zkrácené přípravné řízení, které je pro ně efektivnější. Takový postup je vhodný i z pohledu vnímání kriminality, neboť méně závažná kriminalita má vyšší míru objasnění s vyššími společenskými benefity²³⁰. Vytíženější státní zastupitelství tak jednájí ekonomicky racionálně ve snaze maximalizovat svou efektivitu skrze rychlé zpracování a rozhodnutí skutkově jednodušších případů. Takový postup je racionální i proto, že při podání obžaloby pro skutkově složitější případy očekávají zdlouhavé dokazování a vysokou časovou náročnost.

---

²²⁷ K tomu srov. způsoby skončení tr. stíhání, které nejsou na vůli rozhodnutí státního zástupce, ust. § 172, 159a trestního řádu.

²²⁸ K tomu srov. kapitolu 2.

²²⁹ K tomu srov. kapitolu 4.3.

²³⁰ K tomu DUŠEK, L., MONTAG, J. (2017) v kapitole 4.1.

7. Normativní doporučení

S ohledem na výše uvedené závěry empirického výzkumu a s ohledem na nedostatky předestřené v teoretické části práce budu předkládat normativní doporučení jak z oblasti *hard law*, tak z oblasti *soft law*. Jak je uvedeno v teoretické části práce, skutkově jednodušší případy a méně závažná trestná činnost je v současné době státními zástupci řešena nejčastěji skrze zkrácené přípravné řízení, neboť se jedná o nejefektivnější institut pro tento druh trestné činnosti. Pro skutkově složitější případy se silnými důkazy v rukou státních zástupců se jeví jako jeden z efektivních institutů právě dohoda o vině a trestu. Zároveň je třeba již v úvodu této části práce upozornit na několik doplňujících předpokladů:

- 1) Cílem těchto normativních doporučení není využití dohody o vině a trestu pro co nejvíce případů bez dalšího, nýbrž doporučení směřující k nastavení efektivních institutů pro státní zástupce.
- 2) Cílem je dále navrhnout změny pro vypracování SLT, které by mohly přinést lepší vhled do rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení.

Nejdříve se budu věnovat doporučením ohledně samotné dohody o vině a trestu, přičemž tato doporučení budou, až na jednu výjimku, povahy *soft law*. Nedostatky v původně přijaté právní úpravě byly napraveny novelou zákona č. 333/2020 Sb., novela nadále ponechává rozhodující roli státnímu zástupci, což je logické, neboť se jedná o úkon v přípravném řízení, umožňuje však obviněnému, potažmo soudu, aby aktivně usiloval o sjednání dohody o vině a trestu²³¹. Zákonodárce však neodstranil nedostatek v části první trestního řádu, konkrétně v ust. § 65 odst. 2 věty třetí, která uvádí následující: „*Tato práva (nahlížení do spisu a další práva dle odst. 1) nelze odepřít obviněnému a obhájci, jakmile byli upozorněni na možnost prostudovat spisy, a při sjednávání dohody o vině a trestu.*“ Tento nedostatek je přitom v praxi státními zástupci využíván pro zamezení přístupu obviněným ke spisovému materiálu²³². Obviněný tak nemůže dostatečně kvalitně připravit svou strategii pro sjednání dohody o vině a trestu. Dohoda dosažená s takto

---

²³¹ K tomu srov. ust. § 175a, § 186 či § 206b trestního řádu.

²³² VANTUCH, P. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, 1-2/2023, s. 23.

omezenými informacemi pro jednu ze stran bude nutně neefektivní a obviněnému může být uložen přísnější trest. Z tohoto důvodu se ztotožňuji s návrhem legislativní změny ust. § 65 odst. 2 ze strany odborné veřejnosti, která by měla znít: „**Právo nahlédnout do spisu a spolu s tím ostatní práva uvedená v odstavci 1 nelze odeprít obviněnému a obhájci, jakmile byli upozorněni na možnost prostudovat spisy, ani v případě, že obviněný zvažuje možnost sjednání dohody o vině a trestu.**“²³³ (tučně jsou uvedeny změny oproti současnému znění). Tato legislativní změna by obviněnému umožnila nahlížení do spisu již před sjednáním dohody o vině a trestu, čímž by došlo k posílení jeho postavení při jednání.

Doporučení z oblasti *soft law* navazuje na výše zmíněné společné memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou, které zmiňuje zásady vzájemné komunikace mezi obhájci a státními zástupci, zejména v oblasti využívání odklonů v trestním řízení a dále při uzavírání dohod o vině a trestu²³⁴. Toto je chvályhodný krok, ovšem pro širší využití a lepší spolupráci státních zástupců s obhájci by mohly pomoci společné semináře v rámci povinného vzdělávání advokátů a státních zástupců organizované Českou advokátní komorou či Nejvyšším státním zastupitelstvím. Zvýšení povědomí o využitelnosti některých institutů by prospělo také zaměřením dalších vzdělávacích akcí státních zástupců právě na využití odklonů, především dohody o vině a trestu.

Dalším nástrojem z oblasti *soft law* je Metodika Nejvyššího státního zastupitelství k postupu státních zástupců při sjednávání dohody o vině a trestu, která přináší spíše shrnutí dohody o vině a trestu jako institutu trestního řízení. Metodika zároveň správně upozorňuje, že státní zástupce je při jednání o trestu omezen pouze zákonem stanovenou minimální sazbou, neboť sjednání dohody o vině a trestu nezakládá právní nárok na mimořádné snížení trestu dle ust. § 58 trestního řádu²³⁵. Státní zástupce by měl zároveň při stanovení druhu a výměry vzít v potaz

---

²³³ VANTUCH, P. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, 1-2/2023, s. 23.

²³⁴ Memorandum o součinnosti mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou. Praha, 7. 12. 2018, s. 1. [online]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf

²³⁵ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohody o vině a trestu. Nejvyšší státní zastupitelství, Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2023. [online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>

skutečnost, že obviněný sjednal dohodu o vině a trestu²³⁶. Navrhuji proto, aby státní zástupce mohl nadále flexibilně navrhopvat druh a výměru trestu²³⁷ a zároveň doplnit do Metodiky odstavec doporučující přednostní užití alternativních trestů oproti trestu odnětí svobody, pokud to bude vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu možné. Takový postup se jeví jako vhodný i s ohledem na vysoký počet vězňů ve vězeňském systému²³⁸. Alternativní tresty jsou v současné době ukládány jako hlavní trest při sjednání dohody o vině a trestu v 10,4 % případů (viz kapitola 6.2.3), tedy v relativním srovnání oproti ostatním způsobům skončení trestního stíhání v polovině případů.

Co se týče samotných státních zástupců, ti jsou omezeni především zásadou legality vycházející z povahy kontinentálního trestního procesu. Zákodárce sice vyhradil státnímu zástupci některé výjimky z této zásady²³⁹, nicméně jsou to výjimky, které výrazněji neovlivní možnost efektivně alokovat jejich zdroje. Vzhledem k současnému stavu návrhu rekodifikace trestního řádu²⁴⁰, který počítá s rozšířeným uplatněním zásady oportunitity²⁴¹, by měl zákonodárce přijmout alespoň dílčí právní úpravu umožňující státnímu zástupci využití diskreční pravomoci pro méně závažnou trestnou činnost na základě absence veřejného zájmu, který zákonodárce zároveň definuje. V důsledku přijetí takové právní úpravy je zcela nezbytné přijmout rovněž úpravu kontroly diskreční pravomoci státního zástupce prostřednictvím dohledu nadřízeného státního zastupitelství nebo prostřednictvím soudní soustavy. Zároveň je třeba uvést, že tato změna právní úpravy by se neobešla bez reformy soustavy státního zastupitelství jako celku (k problematice neefektivity evropského systému veřejné žaloby viz kapitola 4.3), a to především

---

²³⁶ K tomu viz. ust. § 39 odst. 1 trestního zákoníku.

²³⁷ K pozitivům takového přístupu viz. DUŠEK, L., MONTAG, J. *The Trade-offs of Justice: A Theory of Optimal Use of Alternative Criminal Procedures* (March 21, 2017), p. 2. [online]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2812559>

²³⁸ K tomu Prison capacity and number of persons held, actual number of persons held in prison per 100 000 inhabitants. Eurostat, 2022 [online]. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_pris_cap/default/table?lang=en&category=crim.crim_pris

²³⁹ K tomu srov. např. ust. § 11, § 159b, § 159c a další trestního řádu.

²⁴⁰ K tomu viz. Česká Justice [online]. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/novy-trestni-rad-je-ve-snemovne-nepruchodny-potvrdil-blazek/>

²⁴¹ K tomu srov. Východiska a principy nového trestního řádu. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Praha, č. j. 97/2014-LO-SP [online]. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>

v kvalitnějším nastavení způsobu určování kariérního postupu státních zástupců a na to navazující motivace pro řešení skutkově složitých, a tím pádem časově náročných, případů.

Poslední normativní doporučení je spíše technického charakteru a týká se zpracování statistických listů trestních. Dle Návodu k vyplňování statistických listů trestních pro fyzické osoby – státní zastupitelství nejsou ve statistickém listu prováděny změny, pokud dojde k vrácení věci soudem zpět do přípravného řízení²⁴².

Z vypracovaných statistických listů proto nelze zjistit, zda, případně z jakého důvodu, soud vrátil státnímu zástupci věc k došetření²⁴³ (viz kapitola 6.3). V případě dohody o vině a trestu tak například nelze z datových souborů zjistit, jak často není návrhům státních zástupců na uzavření dohod o vině a trestu vyhověno²⁴⁴, respektive jak často jsou návrhy státních zástupců změněny.

Doplnění Návodu k vyplňování statistických listů trestních – státní zastupitelství by přineslo lepší informace o práci státních zástupců i soudů. Zároveň by tato změna umožnila odborné veřejnosti lepší vhled do rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení. Vlivem této změny by zákonodárce rovněž obdržel detailnější informace, na základě kterých by mohl kvalitněji korigovat trestní politiku. Navrhuji proto doplnit do položky 19 Návodu k vyplňování statistických listů trestních – státní zastupitelství následující možnosti: „*znak 7 - vráceno soudem k došetření po předběžném projednání obžaloby, znak 8 – vráceno soudem k došetření po hlavním líčení*“. Dále lze přidat položku 20, která by byla vyplněna pouze v případě vrácení věci soudem a obsahovala by popis důvodů pro vrácení věci, např.: „*znak 1 – nezákonnost, znak 2 – procesní důvody, znak 3 – hmotněprávní důvody, ...*“. Ideálním doplněním by byla ještě položka 21, která by zaznamenala nové rozhodnutí státního zástupce, vypracování takového SLT by se dále řídilo dle nového rozhodnutí státního zástupce, například včetně možné rekvalifikace jednání obviněného a s tím související změna trestní sazby.

---

²⁴² K tomu srov. Návod k vyplňování statistických listů trestních pro fyzické osoby – státní zastupitelství, platný k 1. 1. 2022, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 4.

²⁴³ K tomu srov. Návod k vyplňování statistických listů trestních pro fyzické osoby – soudy, platný k 1. 1. 2021, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 3.

²⁴⁴ Pokud soud návrhu nevyhoví, vrací zpravidla věc do přípravného řízení formou usnesení, pokud nejsou dány důvody k uplatnění jiného způsobu skončení trestního stíhání. K tomu srov. ust. § 314o odst. 1, 2 a 5 trestního řádu.

Závěr

Diplomová práce se zabývá institutem dohody o vině a trestu, který byl do právního řádu České republiky přijat v roce 2012 jako nástroj pro zkrácení délky trestního řízení a zlepšení hospodárnosti řízení. Zákonodárci posloužila jako inspirace úprava *plea bargainingu* typického pro země *common law*. Technickou formulaci právní úpravy převzal zákonodárce ze Slovenska. Takto přijatá právní úprava však měla omezení, kvůli kterým nepřinesla státním zástupcům dostatečné výhody, a nedocházelo tak k rozsáhlejšímu využití tohoto institutu. Z tohoto důvodu přijal zákonodárce v roce 2020 novelu trestního řádu, která liberalizovala podmínky pro sjednání dohody o vině a trestu. Od roku 2020 proto pozorujeme nárůst v počtu sjednaných dohod.

Cílem této práce je popsat základní charakteristiky případů a pachatelů trestné činnosti, která končí sjednáním dohody o vině a trestu. Práce se snaží odpovědět na několik otázek: Existují proměnné, které zvyšují pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu? Využívají vytíženější státní zastupitelství častěji dohodu o vině a trestu? Dochází k uplatnění dohody o vině a trestu méně často u trestných činů, u nichž lze postupovat ve zkráceném přípravném řízení, než u ostatních trestných činů? Praktická část práce spočívala v analýze SLT soudů a státních zastupitelství, kdy byly srovnány případy v režimu dohody o vině a trestu s ostatními způsoby zakončení trestního stíhání. Takto byly srovnány deskriptivní charakteristiky pachatelů, u nichž byly pozorovány rozdíly ve vzdělání a v případě vzetí obviněného do vazby v přípravném řízení. Dále byly srovnány charakteristiky případů, kdy bylo zjištěno vyšší zastoupení dohody o vině a trestu u závažnější trestné činnosti a s tím související ukládání průměrně přísnějších trestů nepodmíněného i podmíněného odnětí svobody.

Odpověď na první výzkumnou otázku je pozitivní, proměnné, které zvyšují pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu, skutečně existují. Na základě výše zmíněného srovnání a regresní analýzy byly jako statisticky významné proměnné s pozitivním vlivem kategorizovány středoškolské/vysokoškolské vzdělání, vazba v přípravném řízení, počet právních kvalifikací jednatelů obviněného a horní hranice trestní sazby nad 5 let. Tyto proměnné nasvědčují využití dohody o vině a trestu pro závažnější trestnou činnost, u níž nemohou státní zástupci využít zkrácené přípravné řízení. Naopak statisticky významné proměnné s negativním vlivem

jsou zkrácené přípravné řízení, doprava jako okolnost trestné činnosti a loupež jako kategorie trestné činnosti. U zkráceného přípravného řízení je výsledek očekávatelný, Model 2 dokonce ukazuje velmi výrazné snížení šance na sjednání dohody o vině a trestu, neboť státní zástupci mají k dispozici vhodnější institut pro vyřešení těchto případů.

Druhá výzkumná otázka musela být zamítnuta, neboť vytíženost státních zastupitelství má dle výsledků regresní analýzy naopak statisticky signifikantní mírně negativní vliv na sjednání dohody o vině a trestu. Tento závěr lze vysvětlit strukturou trestné činnosti, kdy se státní zástupci soustředí na objasnění méně závažné trestné činnosti, typicky ve zkráceném přípravném řízení, která má marginálně vyšší společenské benefity.

Odpověď na třetí výzkumnou otázku je opět pozitivní. V případě trestných činů, u nichž může být konáno zkrácené přípravné řízení pozorujeme nižší pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu oproti trestným činům s horní hranicí trestní sazby nad 5 let. Tento závěr byl potvrzen regresní analýzou, u níž je horní hranice trestní sazby nad 5 let statisticky signifikantní s pozitivním vlivem na vysvětlovanou proměnnou. Státní zástupci v tomto případě postupují zcela racionálně, neboť mohou velmi efektivně využít návrh na potrestání.

Normativní doporučení navazující na zbytek práce směřují především k návrhům v oblasti *soft law*, konkrétně je navrhováno vyšší zaměření na alternativní tresty v Metodice Nejvyššího státního zastupitelství a společné vzdělávací akce Nejvyššího státního zastupitelství a České advokátní komory. Změny technického charakteru sledující detailnější zpracování statistických listů trestních, pokud byl případ vrácen státnímu zástupci k dořešení. Legislativní změna je navrhována v ust. § 65 odst. 2 trestního řádu tak, aby mohl obviněný nahlédnout do spisu před započítáním sjednávání dohody o vině a trestu, pokud má v úmyslu dohodu uzavřít.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BOHUSLAV L.: *Dohoda o vině a trestu*. 1. vydání Praha: Wolters Kluwer, 2023.
- EPSTEIN L., MARTIN, D. A. *An Introduction to Empirical Legal Research*. Oxford: Oxford University Press, 2014, 352 p.
- GŘIVNA, T. a kol. *Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě*. Praha: C. H. Beck, 2018, 551 s.
- GŘIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ H. *Oběti trestných činů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 791 s.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod: Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portal, 2009, s. 266.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016.
- KALVODOVÁ, V. a kol. (ed.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 452.
- MANKIWI, G. *Zásady ekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2019.
- MARTIN E. A. *A Dictionary of Law*. Oxford: Oxford University Press, 2013. str. 10., ISBN-9780191726729.
- MULÁK, J. *Základní zásady trestního řízení a právo na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2019, 207 s.
- SCHUON, C. *International Criminal Procedure. A Clash of Legal Cultures*. Hague: TMC Asser Press, 2010. 365 s.
- SPRACK, J. *A practical Approach to Criminal Procedure*. 14. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2012, 573 s.
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání (1. aktualizace, 2022). Praha: C. H. Beck, 2022, 1840 s.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 9 vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021.
- ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád, Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

- ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní zákoník, Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023.
- ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu*. Praha: Leges. 2012, 128 s.
- ROOIJ, v. B., SOKOL D. *Cambridge Handbook of Compliance*. Cambridge University Press, 2021.
- VANTUCH, P. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 2019, 1257 s.
- ABRAMS, S. D., Is Pleading Really a Bargain. *Empirical Legal Studies*. Volume 8, Issue S1. p. 210 (2011).
- AKERLOF, G., The Market for Lemons – Quality Uncertainty and the Market Mechanism, *Quarterly Journal of Economics*, 1970.
- ALBIN, E. "Funktionswandel strafrechtlicher Prozeßmaximen: Auf dem Weg zur „Reprivatisierung“ des Strafverfahrens?“, vol. 104, no. 2, 1992, pp. 361-397.
- BAR-GILL, O., GAZAL, O. Plea Bargains only for the Guilty. *The Journal of Law and Economics*, vol. 49, no. 1 (April 2006), p. 353-364.
- BEBCHUK, L. Litigation and Settlement Under Imperfect Information, *The Rand Journal of Economics*, vol. 3 no. 15 (Autumn 1984), p. 404-415.
- BECKER, G. S. Crime and Punishment: An Economic Approach. *Journal of Political Economy*, 1968, Vol. 76, Nr. 2.
- BOARI, N., FIORENTINI, G. An economic Analysis of plea bargaining: the incentives of the parties in a mixed system. *Internation Review of Law and Economics*. Vol. 21, Issue 2, June 2001, p. 216.
- BOBEK, M. Výzkum v Právu: Reklama na Nike anebo kvantová fyzika? *Jurisprudence*, č. 6/2016, s. 3-10.
- BRŇÁKOVÁ S., KORBEL F.: Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 9, s. 271.
- DRÁPAL, J. Jak strukturovaně ukládat a navrhopvat tresty za zachování plné diskrece: Sedm fází ukládání trestů. *Státní zastupitelství*, č. 6/2023, s. 16-28.
- DUŠEK, L. Time to punishment: The effects of a shorter criminal procedure on crime rates, *International Review of Law and Economics*, Vol. 43, (August 2015), pp. 134-147.
- DUŠEK L., MONTAG J. Ekonomický přístup ke zkoumání práva: přehled metodologie a nástin příležitostí pro výzkum v České republice. In: *Jurisprudence*, č. 6/2016, s. 39–48.

DUŠEK, L., MONTAG, J. The Effects of a Simpler Criminal Procedure: Evidence from One Million Czech Cases. *ISE Working Paper No. 1*. [online] Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2629116>

DUŠEK, L., MONTAG, J. The Trade-offs of Justice: A Theory of Optimal Use of Alternative Criminal Procedures (March 21, 2017), p. 2. [online]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2812559>

EASTERBROOK, F. H. Criminal Procedure as a Market System. *The Journal of Legal Studies*, vol. 12, no. 2 (June 1983), p. 289-332.

FENYK, J. Zásada legality nebo oportunitý v novém trestním řízení? In: Dny práva 2010. Brno: Masarykova Univerzita, 2010.

GAROUPA, N., STEVENS F. Law and Economics of Plea-Bargaining, 2006 [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=917922

GROSS, J. Review of Disclosure in Criminal Proceedings [online]. 2011 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <http://www.judiciary.gov.uk/JCO%2FDocuments%2FReports%2Fdisclosure-review-september-2011.pdf>.

GROSSMAN, G., KATZ, M. Plea Bargaining and Social Welfare. *The American Economic Review*, vol. 73, no. 4 (September 1983), p. 749-757.

JELÍNEK, J., Dohadovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící, *Bulletin advokacie*, 10/2012, s. 19.

KUČERA, J. Novelizace dohody o vině a trestu a její možné dopady. *Trestněprávní revue*, 2021, č. 2, s. 71.

LANDES, W. An Economic Analysis of the Courts. *The Journal of Law & Economics*, 1971, vol. 14, nr. 1, p. 61-107.

MAYNARD, W. D. *Inside plea bargaining: The Language of Negotiation*. Vyd. 1. Arizona: Springer Science & Business Media, 1984.

MULÁK, J. K otázce procesní legality a oportunitý v trestním řízení. In: *Právní prostor* [online]. 7. 12. 2021. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/k-otazce-zasady-procesni-legality-oportunity-v-trestnim-rizeni#link-note-16>

MULÁK, J., PROVAZNÍK, J. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin Advokacie*, č. 1-2/2022, s. 11.

- MUSIL, J., Dohody o vině a trestu jako forma konsensuálního trestního řízení, *Kriminalistika*, 2008, č. 1, s. 4-26.
- PROVAZNÍK, J. Odklony v českém trestním řízení – úvahy před možnou rekonstrukcí. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 4, s. 80-82.
- PROVAZNÍK J., MULÁK, J., Dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. na zásady trestního řízení, *Bulletin advokacie*, 11/2021, s. 37.
- SCOTT, R., STUNTZ, W.: Plea Bargain as Contract, *The Yale Law Journal*, vol. 101, no. 8, 1992, pp. 1909-68.
- SOKOL, T. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, č. 5/2023, s. 15.
- ŠELLENG, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin Advokacie*, č. 9/2022, s. 29.
- REINGANUM, J. Plea Bargaining and Prosecutorial Discretion. *The American Economic Review*, 1988, Vol. 78, nr. 4, p. 713–728.
- TVERSKY, A., KAHNEMAN, D. Availability: A Heuristic for Judging Frequency and Probability. *Cognitive Psychology*, Vol. 5, Issue 2, p. 207, 1973.
- VANČA T., DRÁPAL J. Statistické listy trestní soudní: Ověření jejich spolehlivosti. *Česká Kriminologie*, 2021, č. 2021(1-2), s. 1-24.
- VANTUCH, P. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, č. 4/2021, s. 24.
- VANTUCH, P. Lze uzavírat dohody o vině a trestu na počátku vyšetřování? *Bulletin advokacie*, 1-2/2023, s. 23.
- VIANO, E. C. Plea bargaining in the United States: A perversion of Justice. *Revue internationale de droit pénal*, 2012, 83.1: s. 109-145.
- VICHEREK, R. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu? *Trestněprávní revue*, 11-12/2018, s. 247.
- VRÁBLOVÁ, M. Niekoľko poznámok k historicky najmladšiemu odklonu v slovenskom trestnom konaní – dohode o vine a treste. *Trestněprávní revue*, 7/2007, s. 192.
- ZÁHORA, J. (ed.). *Rekonstrukcia trestného práva*, sborník.
- ZŮBEK, J. Odklony v trestním řízení a jejich současné i budoucí klasifikace. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 3, s. 53-59.

Seznam použitých internetových zdrojů

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021, Textová část. Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Brno, 22. 6. 2022, sp. zn. 4 NZN 501/2022 [online]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021, Tabulková část I. Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Brno, 22. 6. 2022, sp. zn. 4 NZN 501/2022 [online]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021_tabulková_část_I.pdf

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Textová část. Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023 [online]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpráva-o-činnosti-2022-_textová-část.pdf

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část I. Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023 [online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkováčást-I.pdf>

Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu. Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022 [online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>

Memorandum o součinnosti uzavřené mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou, Praha, 7. 12. 2018. Dostupné https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/MEMORANDUM_NSZ_CAK.pdf

České soudnictví 2021: Výroční statistická zpráva, Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Praha, 2022 [online]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936

České soudnictví 2020: Výroční statistická zpráva, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Praha, 2021 [online]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2020.pdf/43b3020e-fc02-44a4-bb2c-a124ce85f57b

České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva, Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Praha, 2023 [online]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/d/msp/ceske_soudnictvi_2022

Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů,

Sněmovní tisk 510/0 [online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=510&CT1=0>

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona vydaného pod č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Sněmovní tisk 785/0 [online]. [cit. 2023-08-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=785&ct1=0>

Cornell Law School, Legal Information Institute [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: https://www.law.cornell.edu/wex/criminal_procedure

Štatistická ročenka 2006, sekcia justičnej informatiky a štatistiky MS SR [online]. [cit. 2023-08-09]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/stat/roc/07/index.htm>

SCHEINOST, M. a kol.: *Analyza trendů kriminality v České republice v roce 2020*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2022. [online]. [cit. 2023-10-11]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/470_Analyza_trendu_kriminality_v_Ceske_republice_v_roce_2020.pdf

SCHEINOST, M. a kol.: *Analyza trendů kriminality v České republice v roce 2021*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2022. [online]. [cit. 2023-10-12]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/470_Analyza_trendu_kriminality_v_CR_v_roce_2021.pdf

SCHEINOST, M. a kol.: *Analyza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2023, str. 62. [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.iksp.cz/analyza-trendu-kriminality-v-ceske-republice-v-roce-2022>

Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS v ČR. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 9. 1. 2015 [online]. [cit. 2023-08-09]. Dostupné z:

https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=853385&id4=html&id5=2d354dc1972b228276765981b45d2aee&id6=null

Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS v ČR. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 18. 1. 2022 [online]. [cit. 2023-08-09]. Dostupné z:

https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_html&id3=id_dokumentu=1916003&id4=html&id5=2a1acdf7bbbb9a3a45bd9ba7c8f4100&id6=null

ZEMAN, P. a kol.: *Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení: zpráva z výzkumu.* [online]. [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/p_stud.html#s2008

Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva, Úřad vlády České republiky, bod 5. [online]. [cit. 2024-01-26]. Dostupný online z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro_trestni_politiku/pracovni-skupinu-k-trestni-politice-a-koordinaci-opatreni-ke-snizovani-recidivy-v-cr-187531/#

Returns of Investments in Recidivism-reducing Programs. The Council of Economic Advisers, May 2018 [online]. Dostupné z: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2018/05/Returns-on-Investments-in-Recidivism-Reducing-Programs.pdf>

Facing reality? Law enforcement and the challenges of deepfakes. Europol Innovation Lab. 2022. [online]. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol_Innovation_Lab_Facing_Reality_Law_Enforcement_And_The_Challenge_Of_Deepfakes.pdf

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORND3QJZZZ3/>

Společná tisková zpráva Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství, 30. 1. 2018. [online]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-soud-a-nsz-prosazuji-vetsi-vyuzivani-penezitych-trestu-i-odklonu-v-trestnim-rizeni/>

Východiska a principy nového trestního řádu. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Praha, č. j. 97/2014-LO-SP [online]. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>

Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, publikovaný jako: Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících publikována jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 433/2023 Sb., o státním rozpočtu České republiky.

Zákon č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon, ve znění neskorších předpisů.

Crime and Disorder Act 1988.

Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. Pl. ÚS 3/08.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/17

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. 689/2005 Sb. NSS.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

Rozsudek Nejvyššího soudu USA ve věci *Missouri v. Frye*, 566 U.S. 134, 143–44 (2012).

Seznam ostatních zdrojů

Návod k vyplňování statistických listů trestních pro fyzické osoby – státní zastupitelství, platný k 1. 1. 2022. Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Návod k vyplňování statistických listů trestních pro fyzické osoby – soudy, platný k 1. 1. 2022, Ministerstvo spravedlnosti České republiky.

Jak je diskontován trest při sjednání dohody o vině a trestu?

Abstrakt

Tato práce se zabývá institutem dohody o vině a trestu, který byl implementován do právního řádu České republiky v roce 2012. Původně přijatá právní úprava však podstatně omezovala využití tohoto institutu, vlivem čehož přijal zákonodárce v roce 2020 novelu trestního řádu, která tyto podmínky liberalizovala. Od této doby pozorujeme nárůst počtu schválených dohod o vině a trestu. Dohoda o vině a trestu však dosud nebyla dostatečně empiricky prozkoumána z hlediska základních charakteristik případů. Analýzou statistických listů trestních soudních a státních zastupitelství se práce snaží odpovědět na následující otázky: Existují faktory, které zvyšují pravděpodobnost sjednání dohody o vině a trestu? Využívají vytíženější státní zastupitelství častěji dohodu o vině a trestu? Dochází k uplatnění dohody o vině a trestu méně často u trestných činů, u nichž lze postupovat ve zkráceném přípravném řízení, než u ostatních trestných činů? Závěrem práce je potvrzení dvou hypotéz, skutečně existují proměnné zvyšující pravděpodobnost sjednání dohody, kterými jsou středoškolské/vysokoškolské vzdělání, vazba v přípravném řízení, počet právních kvalifikací. Jedná se tedy o skutkově složitější případy. Zároveň dochází k méně častému využití dohody při zkráceném přípravném řízení, neboť státní zástupci mají k dispozici efektivnější institut zakončení trestního stíhání. Regresní analýza potvrzuje výše uvedené závěry a vyhodnocuje jako nejvýznamnější proměnnou s pozitivním vlivem právě středoškolské/vysokoškolské vzdělání a vazbu v přípravném řízení. Naopak nejvýznamnější proměnnou s negativním vlivem je zkrácené přípravné řízení a loupež jako kategorie trestné činnosti. K rozšířenějšímu využití, včetně zlepšení postavení obviněného, dohody o vině a trestu navrhuje práce legislativní změny a aktivnější využití *soft law* nástrojů v dispozici Nejvyššího státního zastupitelství a České advokátní komory.

Klíčová slova: dohoda o vině a trestu, disparity v trestání, právo a ekonomie

How large is the sentence discount in plea bargaining?

Abstract

This thesis deals with the institution of a plea bargain, which was implemented into the legal order of the Czech Republic in 2012. The originally adopted legal regulation, however, significantly limited the use of this institution, which is why the legislature adopted an amendment to the Criminal Code in 2020 that liberalized these conditions. Since then, we have observed an increase in the number of approved plea bargains. However, the plea bargain has not yet been sufficiently empirically examined from the perspective of the basic characteristics of cases. By analysing statistical records of criminal courts and state attorneys' offices, this thesis tries to answer the following questions: Are there factors that increase the likelihood of a plea bargain? Do busier state attorneys' offices use plea bargains more often? Are plea bargains used less often for crimes that can be prosecuted in a simplified criminal proceeding than for other crimes? The conclusion of the work is the confirmation of two hypotheses. There are indeed variables that increase the likelihood of a plea bargain, namely secondary/university education, detention during the preliminary proceedings, and the number of legal qualifications. These are therefore more complex cases. At the same time, plea bargains are used less frequently in simplified criminal proceedings, as prosecutors have at their disposal a more effective institute for terminating criminal proceeding. Regression analysis confirms the above conclusions and evaluates secondary/university education and detention during the preliminary proceedings as the most significant variables with a positive impact. On the contrary, the most significant variable with a negative impact is the simplified criminal proceeding and robbery as a category of criminal offense. To expand the use of plea bargains, including improving the position of the accused, the work proposes legislative changes and further use of soft law instruments at the disposal of the Supreme State Prosecutor's Office and the Czech Bar Association.

Klíčová slova: Plea bargaining, disparities in punishment, law and economics